

OMAN KODIN KYNNYKSELLÄ

LUENTOJA MORSIUSKURSSEILLE

1944

SUOMEN ASEVELJIEN LIITTO ry.

OMAN KODIN KYNNYKSELLÄ

LUENTOJA MORSIUSKURSSEILLE

SUOMEN ASEVELJIEN LIITTO r.y.

Helsinki 1944. Kirjapaino Oy Merkur

SISÄLLYSLUETTELO.

	Sivu
1. Onnellisen avioliiton edellytyksiä. <i>Martti Simojoki</i> ...	7
2. Kodin henki. <i>Hellin Mustala</i>	13
3. Uudet sukulaiseni. <i>Katri Bergholm</i>	18
4. Kotityö — ansiotyö — lapsi. <i>Esti Heiniö</i>	25
5. Mistä tulevat kiukkuiset "muijat"? <i>Irja Kilpeläinen</i>	32
6. Mitä morsiamen tulee tietää avioliittolaista? <i>Mandi Hannula</i>	38
7. Ukko Kruunu äitien apuna. (Sosiaalisesta lainsäädännöstä.) <i>Elli Nurminen</i>	48
8. Miten yhteiskunta tukee kodin perustajia. <i>Aino Lehtokoski</i>	58
9. Kurkistakaamme kodin seinien ulkopuolellekin! (Koti ja yhteiskunta.) <i>Martta Salmela-Järvinen</i>	62
10. Lääkäri avioliitosta. <i>Maija Taka</i>	72
11. Taloudellisesta ajattelusta. <i>Maiju Gebhard</i>	83
12. Nyt suunnittelemme uuden kotimme kalustamista. <i>Mirja Huuhka</i>	90
13. Arkiaskareista. <i>Maiju Gebhard</i>	101

DECLARATION

I, the undersigned, do hereby declare that the foregoing is a true and correct copy of the original as the same appears in the records of the Court of the County of _____ State of _____

Witness my hand and seal of office this _____ day of _____ 19____

County Clerk

JOHDANTO.

Asevelinaiset ovat yhteistoimin muiden naisjärjestöjen kanssa järjestäneet morsiuskursseja, joilla tulevia perheenmäntiä ohjataan oman kodin heille tuomissa tehtävissä. Kun kurssien ohjelmaan on käytännöllisen opetuksen ohella tahdottu liittää eräitä muita kodin perustamista koskevia luentoja, on usein kaivattu pientä julkaisua näistä kysymyksistä. Tämä kirjanen täyttäneen osaltaan tätä puutetta.

Kirjasen sisältämät kirjoitukset soveltuvat kursseilla esim. luentojen pohjaksi tai keskustelualustuksiksi. Kurssilaisista muodostettu opintokerho voi myös ottaa siinä käsiteltäviä kysymyksiä tutkittavakseen. Kirjaseen on koottu asiantuntijain kirjoituksia erilaisista aiheista, jotta niistä voitaisiin valita kullekin seudulle parhaiten soveltuvat.

Koska muistiinpanojen tekeminen lyhyillä kursseilla on hankalaa, on kaikille kurssilaisille hyötyä kirjasen omistamisesta.

Martti Simojoki:

ONNELLISEN AVIOLIITON EDELLYTYKSIÄ.

Hääpäivänään nuoret aviopuolisot tuntevat saaneensa ajallisista lahjoista suurimman, oman kodin. Lahjaan sisältyy aina kuitenkin tehtävä. Kuta suurempi lahja, sitä vaativampi tehtävä. Niin on laita avioliitonkin kohdalla. Kaikkien aviopuolisoiden, niiden, jotka juuri ovat saaneet toisensa, samoin kuin niidenkin, jotka kenties jo vuosikymmeniä ovat tehneet yhteistä matkaa, tulisi avioliitossaan alati nähdä ja tunnustaa tämä tehtävä. Kotia on päivittäin jatkuvasti rakennettava. Jos missä niin tässä pätee tuttu sana, että kukin on oman onnensa seppä. Seuraavassa eräitä viitteitä onnellisen kodin rakennustyölle.

Tavallisesti ajattelemme, että avioliiton perustuksena on aviopuolisoiden keskinäinen rakkaus. Ei voi tietenkään ajatella onnellista kotia ilman rakkautta. Mutta mitä todellinen rakkaus oikeastaan on? Se ei ole samaa kuin voimakkaat tunteet. Rakkauden olemus on antautumista rakastetulle. Se on oman itsensä unohtamista, "rakkaus ei etsi omaansa". Rakkaus on kokonaista antautumista. Se, joka rakastaa, hän ei pidätä mitään itselleen, hän antaa kaikkensa. Rakastamisen onni onkin juuri siinä, että saa antaa jotain kokonaista. Rakkaus on ehjää, kokonaista elämää. Katsokaamme, mitä on tehtävissä, että rakkaus todella hallitsisi aviopuolisoiden keskinäistä suhdetta.

Uskollisuus on rakkauden tärkein liittolainen. Uskottomuus on sitä, että jakaa itsensä useammalle. Ei ole olemassa vain uskottomia tekoja, on myös uskottomia ajatuksia ja usko-

tonta mielialaa. Kummatkin riistävät avioliitolta sen onnen, sillä ne ovat rakkautta vastaan. On paljon ulkonaisesti ehjiä, mutta sisäisesti kylmiä ja tyhjiä koteja, joiden onni on poissa, koska aviopuolisot ovat laiminlyöneet uskollisuuden. Huomautan vielä, tähän ei tarvita uskottomia tekoja, uskonon mielialakin jo riittää.

Ken kotinsa onnea tahtoo rakentaa, hän kilvoitelkoon ollakseen uskollinen. Uskollisuus onkin jotain sellaista, johon tahdolla voimme itseämme velvoittaa. Itsekuri ulottuu uskollisuuteen. Jos aviopuoliso sanookin, ettei hän enää voi puolisoansa rakastaa, uskollinen hän kuitenkin voi tätä kohtaan olla.

Mainitsen seuraavassa tärkeimmät avioelämän uskollisuutta rakentavat ja lujittavat tosiasiat.

1. Aviopuolisoita ohjaa keskinäiseen uskollisuuteen mitä tehokkaimmalla tavalla tietoisuus *avioliiton ehdottomasta luonteesta*, sen eroittamattomuudesta. Kun kaksi rakastavaista menee keskenään naimisiin, eivät he kuvittelekaan, että mikään heitä voisi toisistaan eroittaa. Eiväthän he silloin toisiaan rakastaisikaan, jos tuollainen ajatus olisi heidän mielessään. Mutta jonkun ajan kuluttua tunteet ehkä jäähtyvät, he alkavat huomata vikoja ja puutteita toinen toisissaan ja niin on epäily astumassa heidän elämäänsä. Olisin ehkä ollutkin onnellisempi jonkun toisen kanssa? Niin aletaan "katsella" jotakin toista, joka viehättäisi enemmän. Tästä on ennen pitkää seurauksena, että viihtymys ja onni kaikkoo kodista, tilalle tulee kyllästyminen, riita, tora ja lopulta eroaminen. Mutta jos aviopuolisot olisivat olleet vakuuttuneet avioliiton ehdottomasta luonteesta, sen eroittamattomuudesta, olisi tulos ollut toinen. Esiintyneet hankaukset olisi voitettu muistaen, että aviosääty tuo aviopuolisoille velvollisuuden ja tehtävän sopeutua toinen toisiinsa.

On vain yksi peruste, joka tekee avioeron luvalliseksi. Tämä on toisen tekemä aviorikos. Se järkyttää avioliiton perustusta niin vakavalla tavalla, ettei syytön aviopuoliso enää ole velvoitettu pitämään kerran antamaansa uskollisuuden lupasta.

Monessa tapauksessa näinkin syvästi loukattu avioliitto voi kuitenkin vielä rakentua uudelleen.

2. Käsitys *sukupuolielämän tehtävästä ja luonteesta* vaikuttaa luonnollisesti mitä merkittävimällä tavalla avioelämään. Aikamme on monessa suhteessa kyllästytetty seksuaalisuudella. Ajatelkaamme vain kirjallisuutta, elokuvaa, pukeutumistapoja, tansseja jne! Tämä on sairausilmiö. Todellista tyydytystä ja onnea vailla olevat ihmiset tavoittelevat tyydytystä täten. Se on tosin vain korviketta, mutta helposti saavutettavana seksuaalinen aistinautinto kuitenkin on jonkunlaista korviketta. Tämä vaikuttaa sen, että sukupuolisen elämän merkitystä liioitellaan. Siitä monet ovat tehneet elämän määräävimmän puolen.

Avioliitto on se elämänala, jossa sukupuolielämän voimat on tarkoitettu käytettäväksi. Kaksi ihmistä antautuu siinä toisilleen kokonaan, sekä sielullaan että ruumiillaan. Kumpakaan puolta tässä antautumisessa ei ole laiminlyötävä. Mutta avioliiton ulkopuolelle kuuluu ehdoton itsekuri. Ylivoimaiset vaikeudet siinä suhteessa ovat turhaa kuvittelua. Mutta nuo kuvitelmat saavat vaarallisen voiman seksuaalisuuden kyllästämisestä ajan hengestä, joka uskottelee, ettei itsekuri ole toteutettavissa. Juuri väärä, liioiteltu ja yksipuolinen käsitys sukupuolielämän luonteesta on muodostunut monilukuisissa tapauksissa avio-onnen tuhoajaksi. Me tarvitsemme terveitä ja ennakkoluulottomia ajatuksia sukupuolielämästä tehdäksemme kodistamme onnellisen kodin.

Tässä yhteydessä on syytä viitata niihin vaurioihin, joita moni aviopuoliso tuo yhteiseen kotiin elämästään ennen avioliiton solmiamista. Ken silloin on "jakanut" itseään useammille, joko "flirttailemalla" tai — mikä pahempi — antautumalla sukupuoliseen yhdyntään, hän on menettänyt jotain hyvin oleellista omasta itsestään, joka oli tarkoitettu kuulumaan "sille ainoalle". Jo ennen avioliittoa kehittynyt huikentelevainen, nautiskeleva, perhosmainen elämänsenne osoittautuu sitkeähenkiseksi myös kun avioliitto on solmittu. Pohjimaltaan se on johtunut siitä, ettei ole ollut oikeata käsitystä

rakkauselämän kauniista, pyhästä ja korkeasta luonteesta. Se on tallattu alas. Ymmärtävä, uskollinen ja rakastava aviopuoliso voi kuitenkin merkitä tällaiselle aviopuolisolle tavattoman paljon hänen aikaisemmin saamiensa vaurioiden parantamiseksi.

3. Avioliitossa kaksi ihmistä täydellisesti antautuu toisilleen. Tänä aikana on erityisesti korostettava *henkistä antautumista*. Aviopuoliso jää vaille tosi tyydytystä ja onnea, jos hän avioliitossaan jää henkisesti yksinäiseksi. Monet kodit ovat sisäisesti kylmiä juuri tästä syystä. Ja monet avioliitot särkyvät sentähden, että yhdyselämä oli aviopuolisolle merkinnyt pääasiassa vain ruumiillisen vietin tyydyttämistä, mutta henkinen antautuminen puuttui. Ja kuitenkin aviopuolisoiden täydellinen yhtyminen syvää onnea tuottavalla tavalla on mahdollinen vain siten, että se pohjautuu henkiseen yhteyteen.

Aviopuolisoiden keskeistä henkistä yhteyttä on jokaisessa kodissa päivittäin rakennettava. Tähän kuuluu, että aviopuolisot jakavat keskenään ajatuksiaan, mielialojaan ja harrastuksiaan. Nykyaikainen kiihkeä elämänrytmi, kodin ulkopuolella suoritettu ansiotyö ja moninaiset hyvätkin harrastukset pyrkivät tässä vaikuttamaan hajoittavasti. Sota-aika, jolloin aviopuolisot vuosien kuluessa vain muutamia harvoja kertoja voivat tavata toisiansa, on juuri tässä suhteessa tuottanut erityisiä vaikeuksia. Kaikkia mahdollisia keinoja on kuitenkin käytettävä jatkuvan, yhä läheisemmän henkisen yhteyden luomiseksi ja ylläpitämiseksi.

Meidän on kerrottava toisillemme omista mielialoistamme ja harrastuksistamme. Pienetkin seikat merkitsevät tässä usein paljon. Yhteinen uurastus kodin hyväksi esim. omakotipalstalla vie aviopuolisoita henkisestikin lähemmäksi toisiansa. Tärkeätä on, että otetaan osaa toisen hyviin harrastuksiin. Vaikka onkin luonnollista, että työstään väsyneenä kotiin palaava mies ei jaksu vaimolleen kertoa kaikkea päivän mittaan tapahtunutta, hän kuitenkin kertoo ja avaa sisintänsä, jos hänen vaimonsa oikealla tavalla osaa olla kiinnostunut hänen asioistansa ja osoittaa niitä ymmärtävänsä. Vaimon ute-

liaisuus vaikuttaa ärsyttävästi, mutta nainen, joka luo ympärilleen oikeaa hiljaisuutta, saa miehensä avautumaan sanoitakin. Tämä vain edellyttää, että vaimo henkisesti kasvattaa itseänsä ja kaikin tavoin osallistuu miehensä harrastuksiin. Juuri aviovaimolle kuuluu kallis tehtävä valvoa kodin henkeä niin, että aviopuolisot sisäisesti siellä alati seurustelevat toistensa kanssa. Näin he yhä paremmin oppivat tuntemaan toisiansa. Avioliitto saa tuoretta, rikasta sisältöä, kun puoliso löytää puolisostaan aina jotain uutta. Aviopuolisot kasvavat siten henkisesti toisiinsa kiinni. Kuta läheisempi on aviopuolisoiden keskinäinen suhde, sitä rikkaampi on heidän onnensa ja sitä suojatumpi heidän kotinsa avioelämää hajoittavilta ja repiviltä tekijöiltä. Näin aviopuolisoiden henkinen yhteenkasvu mitä tehokkaimmalla tavalla muodostuu heidän keskinäistä uskollisuuttaan lujittavaksi voimaksi.

Aviopuolisoiden henkiseen antautumiseen toinen toisilleen kuuluu, ettei heillä saa olla mitään salattavaa toisiltaan. Suhde on oleva täysin avoin ja rehellinen. Muutenhan ei antautuminen olekaan todellinen.

4. Avioliittoa eivät solmi keskenään kaksi enkeliä, jotka olisivat täydellisiä, vaan kaksi monella lailla puuttuvaa ihmistä. Sentähden keskinäinen *anteeksiantamus* on onnellisen avioelämän kulmakivi. Avioliitto on paikka, jossa anteeksipyydetään, -annetaan ja -saadaan. Anteeksiantamusta on avioliitossa ahkeraan käytettävä. Paha kääntyy silloin hyväksi, kun anteeksiantamus vie aviopuolisot entistä lähemmäksi toisiansa. Niin he kantavat toistensa sisäisiä kuormia. Anteeksiantamus lujittaa avioelämän perusteita.

Anteeksiantamusta on suositeltava harjoitettavaksi silloinkin, kun avioliittoa on loukattu vakavalla tavalla. Avioeroa on pidettävä viimeisenä keinona, kun kaikkea muuta on ensin koetettu. Ajattelematta niitä vaurioita, joita lasten elämälle ja kehitykselle koituu, kun vanhemmat ottavat avioeron, kummatkin aviopuolisot itse saavat erotessaan olemuksensa ytimeen ulottuvia haavoja, joista eivät voi vapautua. Juuri tässä näkyy, miten luonto on tarkoittanut avioliiton eroittamatto-

maksi. Sentähden anteeksiantamusta on harjoitettava runsaskätisesti. Anteeksiantamus on elämää parantava ja uudistava voima. Kaikki tulee kuin uudeksi, kun anteeksiantamus on tapahtunut.

Monilukuiset Suomen kodit ovat sodan aikana saaneet pahoja vaurioita. Olosuhteet tekevät ne eräällä tavalla ymmärrettäviksi, mutta ei millään lailla puolustettaviksi. Suomen kodit tarvitsevat nyt jos koskaan paljon anteeksiantamusta.

5. Aviopuolisoiden keskinäisen suhteen rikastuttajina ja lujittajina ei *lasten merkitystä* voida kyllin suureksi arvioida. Lasten tuottamat ilot ja surut, vastuu heidän tulevaisuudesta, yhteinen aherrus heidän parhaakseen vie aviopuolisot lähelle toisiaan. On itsekkyyttä, joka tahtoo olla vapaa lasten kodille aiheuttamista epämukavuuksista ja vaivoista. Tämä itsekkyyks muodostuu kuitenkin avioelämän tuhoisaksi viholliseksi. Lapset vasta tuovat avioliittoon sen todellisen onnen.

Ne tehtävät, jotka edellisessä olen hahmoitellut, asettavat aviopuolisolle suuria vaatimuksia. Avioliitto todella on päivittäin suoritettava tehtävä, joka kysyy paljon, mutta antaa vielä enemmän. Näin pitää avioliitosta paikkansa mitä suurimmassa määrin se, että kukin on oman onnensa seppä.

Aviopuolisolle kuuluvat tehtävät, kun ne oikein ymmärretään, lopulta ylittävät suorituskykymme. Avioliiton onnen perusongelma onkin voimakysymys.

Kristillinen käsitys avioliitosta on, että se on Jumalan asettama ikijärjestys. Hän johdattaa kaikkiviisaalla kaitselmuksellaan niitä, jotka menevät avioliittoon toistensa kanssa. Hän tahtoo myöskin keskinäisellä rakkaudella siunata ja suojella niitä aviopuolisoi, jotka häntä pelkäävät ja rakastavat. Tämä siunaus on siinä, että rukoilevat ja uskovat aviopuolisot saavat voiman juuri niihin tehtäviin, joista edellä on puhuttu. Monilukuiset kristilliset kodit puuttuvat niin paljon siitä syystä, että aviopuolisot kaikesta huolimatta ovat laiminlyöneet heille kuuluvat, edellä kuvatut velvollisuutensa tai jonkun niistä. Kaikille on avioliitto päivittäin suoritettava tehtävä, mutta samalla mitä verrattomien elämänaarre ja -rikkaus.

Hellin Mustala:

KODIN HENKI.

Kerrotaan Martti Lutherin sanoneen tyttärelleen tämän mennessä naimisiin, että hänen tulisi tehdä kotinsa sellaiseksi, että aviopuolison mieli ilostuu, kun hän vain kaukaakin näkee kotinsa harjan vilahtavan.

Tuo neuvo ei ole vanhentunut vielääkään. Se sopii yhtä hyvin nykypäivän nuorelle morsiamelle, joka aikoo rakentaa oman kodin, kuin se sopi satoja vuosia sitten. On selvää, että ei vaimo yksin voi iloista ja onnellista kotia rakentaa, siihen tarvitaan molempien osapuolten kaikki rakkaus ja alttius. Mutta sittenkin on niin, että nainen on jo Jumalan luomisjärjestyksen mukaan aivan erityisesti vastuussa kotinsa laadusta. Koti on hänen lähin ja luonnollisin työmaansa. Siksi hänen pitäisikin jo naimisiin mennessään osata ainakin kodin hoidon alkeet. Mutta aivan liian usein on niin, että mies taitaa ammattinsa, jonka varassa kodin toimeentulo on, mutta perheenemäntä on monessa tehtävässään aivan avuton. Monen kodin onni on saanut ensimmäisen särönsä siitä, ett'ei emäntä ole tehtävänsä tasolla, eikä ehkä todenteolla pyrikkään siihen syventymään. Ehkä hän ei ole milloinkaan oikein tullut ajatelleeksikaan, kuinka suuren ja vaativan tehtävän hän on ottanut suorittaakseen silloin, kun hän vihkialttarin edessä lupautui elämänikäiseen liittoon rakastamansa miehen kanssa. Se rakkaus "myötä- ja vastoinikäymisessä", johon hän sitoutui, ei merkinnyt vain kuohuvia tunteita, se merkitsi todella tehtävää, suurta ja vaativaa, mutta samalla rikasta ja siunattua. Kodin hoito on niin arvokas asia, että kannattaa ponnistaa

kaikki voimansa onnistuakseen siinä. Huonosti hoidetussa kodissa on vaikea viihtyä, sieltä etsiydytään helposti hakemaan iloa muualta. Moni aviovaimo on saanut kauhistuen todeta sen, ehkä liian myöhään voidakseen enää korjata rikkomuksensa.

Mutta niin ehdottoman tärkeää kuin onkin, että koti, olipa se sitten tölli tahi kartano, on ulkonaisesti hyvin hoidettu, niin se ei sittenkään vielä riitä. Sillä kotia eivät lopultakaan tee kodiksi huonekalut, ruoka ja vaatteet sekä elämän muut välttämättömyydet, niin tärkeitä kuin ne ovatkin.

Tarvitaan vielä jotakin muuta ennenkuin syntyy koti. Aivan kuin naulan kantaen sanoo sen asian muuan nuori luutnantti, joka siellä kaukana rintamalla oli joutunut uudesti arvioimaan kaikki elämän arvot. Hän kirjoitti kotiinsa: "Kodin henki on koti. Miten vähäarvoiselta täältä katsellen tuntuukaan se, millaiset tapetit ja kalustot siellä kotona ovat, mutta se henki, se rakkauden ja epäitsekkyään palvelemisen mieli, jolla te, äiti ja isä, olette kotimme täyttäneet, se on kirkastunut meille pojille korvaamattoman suureksi."

Niin varmasti on, että kodin henki se vasta luo kodin ja ylläpitää sen. Sitä on vaikea kuvata, eikä sitä voi käsin kosketella ja kuitenkin sen tuntee elävästi jokainen, niin pian kuin kodin oven avaa. Sen syvin, salattu lähde on rakkaus. Kannattaako puhuakaan rakkaudesta, kun on kyseessä koti, sehän on niin luonnollista? Niin pitäisikin olla. Ja kuitenkin kannattaa hyvinkin tarkistaa käsityksensä rakkaudesta, sillä niissä on usein väärä sivumaku.

Oikea rakkaus, se, jolle kodit rakentuvat, ei ole tuota huonojen elokuvien ja ala-arvoisten viikkolehtien kuvailemaa aistihurmaa, joka vaihtaa kohteitaan kuin huijari hevosia. Oikean rakkauden tuntomerkinä on aina uskollisuus, sillä vain se avaa oven toisen persoonallisuuden sisimpään. Uskollisuus tietää sitä, että pettymysten ja vastoinkäymistenkin tullessa emme hellitä ja pakene, vaan olemme valmiit antamaan anteeksi ja pyytämään anteeksi, että Jumalan avulla rakennamme edelleen kotia, sen sisäistä henkeä, pannen alttiiksi kaiken omam-

me, maksoi mitä maksoi. Sellainen taistelu voi joskus olla kovaa, ylen kovaa, mutta varma on, että se kannattaa. Selaisessa kodissa, missä uskollinen rakkaus hellittämättä taistelee elämän pyhimpien arvojen puolesta, valmiina uhreihin, siellä rakennetaan elämää eteenpäin tulevienkin sukupolvien varalle.

Uskollinen rakkaus tuo aviopuolisoiden välille syvän kunniotuksen ja luottamuksen, jota ilman ei oikea onni voi kodissa asuaakaan. Kun vaimo oivaltaa, miten suuri vastuu hänellä on kodin yhteisistä asioista, sen sekä taloudesta että hengestä, ja toimii sen mukaan, silloin hänen miehensä tuntee omaavansa hänessä tasavertaisen toverin ja ystävän ja niin hän valloittaa yhä suuremman sijan puolisonsa sydämessä. Avioliitossa ja kodissa se, joka eniten antaa, joutuu myös lopulta eniten saamaan. Muistan elävästi erään, nyt jo leskeksi joutuneen aviopuolison ja äidin. Hän oli saanut paljon kärsiä miehensä tähden, jolla oli ollut taipumus alkoholismiin. Mutta urheasti hän oli taistellut hänen rinnallaan kaikin uhrivalmiin rakkauden keksimin keinoin viimeiseen asti. Niin koti oli pysynyt koossa ja äidin ponnistuksin lasten elämä muodostunut sittenkin onnelliseksi. Nyt isä on jo poissa ja kun eräs pojista kävi rintamalta käsin kotona hänen hautajaisissaan, hän sanoi perheen istuessa yhdessä tuona hiljaisena iltana: Voi äiti, jospa minä löytäisin kerran sellaisen vaimon, kuin sinä olet ollut isälle! Kirkastunein katsein tuo äiti sen kertoi. Sivullinen näki, että hän tunsii saaneensa moninkertaisen rikkaan palkan uskollisesta, uhrivalmiista, työntäyteisestä rakkaudesta.

Niin hän oli saanut. Ja samalla hän oli omalla elämälään antanut lapsilleen havainnollisen kuvan siitä, mitä oikea rakkaus on ja mikä jättiläismäinen rakentava voima se on. Ne nuoret eivät voi milloinkaan tyytyä etsimään vain rakkauden korviketta omassa elämässään. Äidin taistelun siunaus periytyy heille.

Edellisestä jo käy selville, että koti ja avioliitto ei ole helelmä, joka kypsänä putoaa helmaamme. Niitä on sisäisesti

rakennettava päivästä päivään uupumattomassa, hellittämättömässä toivossa ja rakkaudessa. Matkalla syventyneeseen ja kirkastuneeseen kodin onneen on vältettävä monta salakaria. Eräässä pitäjässä oli taitava seppä. Kaikki tiesivät, että hänellä oli "verstassävy" ja "kotisävy". Hän oli verstaassa lupsakka ja mukava mies, mutta annappa, kun pääsi kotiin, niin kyllä perhe kuuli kunniansa. Elkö olekin kummallista, että kodissa, missä kaikki pohjimmaltaan rakastavat toisiaan, siellä kuitenkin monesti päästetään kaikki pahat tuulet valloilleen, äreät, epäystävälliset sanat sinkoilevat. "Hermostumisen" tilille lasketaan kaikki se, mitä syvimmällä ainakin aluksi hävetään, mutta vähitellen turrutaan ja tulee tavaksi puhutella toista miten vain. Sellaisesta kodin henki pahasti kärsii ja pian hienoin ja paras kotoisissa suhteissamme särkyy. Varokaamme sentähden ensimmäistä kiivasta tahi äreää sanaa kuin ruttoa, ja jos se on päässyt ilmoille, olkaamme valmiit pyytämään anteeksi ja tekemään parannusta. Se kannattaa, sillä siten kotiimme pesiytyy hiljaisen rauhan henki, jossa sydän ja sielu lepäävät.

Oikean kodin henkeen kuuluu myös oleellisena osana palvelemisen halu. Siihenkin on kasvettava. Mutta jos vanhemmat keskenään palvelevat toinen toistaan laskematta omia vaivojaan niin lapsetkin kuin itsestään kasvavat siihen. Muistan eräästä perheestä, jossa oli monta lasta, eikä varaa pitää apulaista, kuinka eräs pojista muuanna päivänä, jolloin hänellä oli mielestään niin paljon läksyjä, ettei olisi ehtinyt kuivamaan astioita, sanoi siellä vierailevalle sukulaiselle: "Kun äiti rupeaa tiskaamaan, niin kiristää sydämen alta". Ei häneltä äidin tarvinnut pyytää apua, se annettiin vapaasta halusta.

Kodin onnen ehdoista saattaisi puhua loppumattomiin. Se on niin rikas aihe. Mutta mainitsemme enää vain yhden. Ja se on luottamuksellinen suhde aviopuolisoiden kesken. "Meidän lasten on ollut aina niin turvallista olla, kun teillä, isällä ja äidillä, on aina ollut selvät välit", kirjoitti eräs nuori luutnantti vanhemmilleen rintamalta. Niin, koko kodissa tuntuu siunattuna turvallisuutena se, että sen haltijoilla on selvät

välit. Siihen ei aina ole helppo päästä. Sillä ne kaksi, jotka yhteisille rattaille istuutuvat, ovat usein hyvin erilaisia joka suhteessa. Tarvitaan paljon sopeutumiskykyä, halua ymmärtää toistaan ja hienovaraisuutta, jos mieli onnistua. Mutta se syvä ja läheinen kiintymys, joka sitten vähitellen koetusten helteessä kasvaa, saattaa sydämet lyömään samaan tahtiin ja ajatuksen löytämään toinen toisensa pitkienkin mutkien takaa.

Ja niin saattaa sitten mies kirjoittaa vaimolleen heidän 20-vuotishääpäivänään kuten kirjoitti muuan nyt jo sankarina kaatunut kapteeni: "Kaksikymmentä tunnollisen ja uuvuttavan työn vuotta paljossa puuttuvaisen miehen kumppanina ja kymmenen lapsen äitinä. Kaksikymmentä vuotta vuodesta vuoteen kasvavaa uhrautuvaa rakkautta, kunnes nelikymmenvuotiaina olemme kuin vihitty nuori pari ensi lemmen palavuudessa, jonka kaiken pohjana on yhdessä kestityt kärsimykset ja tasan jaetut vähäiset ilot, syvä kiintymys ja kunniotus. Kiitos! Jumala sinulle kaiken palkitkoon. Olet ollut ja olet elämäni arvokkain taivaallisen Isämme suoma lahja".

Nuori morsian, eikö kannatakin tehdä työtä, palvella ja rakastaa, kieltää itsensä ja antaa kaikkensa saadakseen kerran tuollaisen todistuksen sen huulilta, jonka kanssa tahdot yhteistä taivalta tehdä? Mutta ei vain sitä. Jokainen hyvä koti on kansakunnan elävä rakennuskivi. Ja niinpä rakentaesasi omaa kotiasi et rakenna vain omaa ja omasi onnea, rakennat samalla koko kansasi ja sen tulevien sukupolvien onnea. Pienet ihmisvoimat eivät siihen kuitenkaan riitä. Siihen tarvitaan suuren Jumalan voimavarat, jotka rukouksen tietä laskeutuvat meidän avuksemme. Ne ovatkin valmiina ja odottavat vain, että niitä käytämme.

Katri Bergholm:

UUDET SUKULAISENI.

Kun nuori nainen tai mies menee naimisiin, hän myös samalla tulee jäseneksi uuteen sukuun. Tämä on tosiasia, josta hän ei pääse sanomalla, etteihän ihminen mene naimisiin suvun kanssa vaan sen yksityisen jäsenen kanssa. Ja mitä paremmin uusi jäsen sopeutuu "hänen tai minun sukulaisiini", sitä suuremmat onnen edellytykset hän luo itselleen ja avio-puolisolleen.

Sanotaan, että kun tytär menee naimisiin, hänen vanhempansa saavat uuden pojan, mutta kun poika menee naimisiin menettää koti tämän lapsensa. Tässä piilee kyllä paljon totuutta, sillä onhan yleensä tytär enemmän sidottu kotiinsa ja vanhempiinsa kuin poika, joka useimmiten jo on jättänyt lapsuutensa kodin. Ja vaikka tytär olisikin jotenkin vapautunut kodin vaikutuksesta, hän kuitenkin emännyyteen totuttomana vaistomaisesti hakee neuvoa sieltä, mistä hän ennenkin on tottunut niitä saamaan, omalta äidiltään.

Vielä läheisemmäksi tyttären suhde lapsuuskotiin muuttuu, kun hän itse alkaa odottaa omaa pienokaista. Silloin oma äiti on luonnollisin ja lähin uskottu, ja silloin ikäänkuin uudelleen tytär tuntee voimakkaina ne luonnolliset siteet, jotka liittävät hänet vanhempiinsa, varsinkin äitiinsä.

Kaikesta tästä on luonnollisena seurauksena, että mies seuraa vaimoaan tämän kotiin ja että vaimon kodista tulee se paikka, missä nuori pari useimmiten on. Tämä on niin luonnollista, että Raamatussakin sanotaan: miehen tulee erota isästään ja äidistään ja oleman sidottu vaimoonsa.

Mutta eikö juuri tässä samalla kertaa piile aihe ristiriitoihin?

Puhutaan niin paljon ilkeistä anopeista, joita mies koettaa karttaa kuin ruttoa ja lukemattomat ovat ne "anoppivitsit", joille pilalehdissä nauretaan. Vaikkakin ne ovat vanhentuneita eivätkä oikeastaan enää vastaa todellisuutta, niin kyllä vieläkin hymyilyttää juttu nuoresta aviomiehestä, joka varoittaa ajuria myöhästymästä junalta, jonne hänen tulee kuljettaa nuoren miehen anoppi ja saa vastaukseksi: "Olkaa levollinen! Minä ajan niin lujaa kuin jos kyseessä olisi oma anoppini!"

Minkälaisiksi suhteet muodostuvat vaimon tai miehen vanhempien ja nuoren parin välille, riippuu minun mielestäni ensi sijassa vanhemmista. Heillä pitäisi riittää ikää ja ymmärtämystä voidakseen helpottaa nuorten elämää eikä asetta sellaisia vaatimuksia, jotka vierottavat heidän uuden lapsensa heidän kodistaan. Mutta tällä kertaa ei ole kysymys siitä, miten appivanhempien on suhtauduttava nuoriin, vaan siitä, miten nuoren vaimon on suhtauduttava omiin ja miehensä sukulaisiin.

Viisas nuori vaimo ei koskaan aseta miestänsä sellaiseen asemaan, että hänen tulisi ikäänkuin valita vaimonsa ja oman sukunsa välillä. Jos valinta joskus olojen pakosta on tehtävä, silloin miehen empimättä tulee asettua vaimonsa puolelle, hänen suojelijakseen, hänen ymmärtäjäkseen ja puoltajakseen. Olkoonpa, että hän ei kaikessa ymmärtäisikään vaimonsa tunteita tai käyttäytymistä, niin *ulospäin* heidän aina tulee olla yhtä, yksi perhe, yksi mielipide. Mutta juuri tällaista ristiiriitaa hyvä vaimo välttää. Hän ymmärtää, että yksi kauneimpia ominaisuuksia hänen miehessään on tämän kiintymys kotiinsa ja omaisiinsa. Tämä ominaisuus on niin tärkeä, että se itse asiassa on vaimolle takeena siitä, että hänen miehestään on tuleva hyvä puoliso ja perheenisä.

Nyt olisi siis nuoren vaimon opittava pitämään miehensä omaisista. Hänen tulee muistaa, että hän nyt kantaa uutta nimeä, joka erottamattomasti liittää hänet miehensä sukuun, sen kunnia on hänen kunniansa, sen vastoinkäymiset hänen vastoinkäymisiään, sen mahdollinen häpeä myös hänen hä-

peänsä. Siksi ensimmäinen ulkonainen tehtävä vaimolle on vaalia ja suojella miehensä nimeä, sitä nimeä, jota hän nyt itsekin kantaa ja jota hänen lapsensa kerran kantavat. Hänen velvollisuutensa on omalla elämällään ja olemuksellaan lisätä suvun kunniaa. Tästä tietysti johtuu, että hänellä ei ole oikeutta ulkopuolisille, ei edes omalle suvulleen, mennä paljastamaan niitä mahdollisia vikoja ja heikkouksia, joita hän luulee havainneensa miehensä suvussa. Ja tämän saman itsensä lankeavan luonnollisen vaatimuksen hän myös on oikeutettu asettamaan miehelleen, kun on kysymyksessä hänen oma sukunsa. Jos vaimo tai mies ulkona maailmalla kertovat jotakin epäedullista toistensa omaisista, he huomaamattaan kertovat monin verroin enemmän epäedullista itsestään. Heidän tulee siis olla solidaarisia toistensa sukua kohtaan.

Kaupungeissa vaimo yleensä saattaa olla sangen riippumaton, jos hän niin tahtoo, miehensä suvusta. Hän saattaa tyytyä ystävällisiin vierailuihin, jolloin helposti tullaan hyvin toimeen keskenään, sillä hän viettää sittenkin omaa elämänsä omassa kodissaan, missä hän on ainoa valtiatar. Mutta paljon vaikeampaa on tulla toimeen esimerkiksi miniänä maalaistalossa, missä usein molemmat perheet asuvat yhteisessä taloudessa ja jossa parhaalla tahdollakaan ei aina voida välttää hankauksia. Täällä tarvitaan todellakin hyvää tahtoa kumpaiseltakin puolelta. Vanhan emännän tulisi muistaa, ettei kukaan ole seppä syntyessään, että hänen nuori miniänsä ei mitenkään voi tuntea talon tapoja ja tehtäviä heti paikalla, ja että sittenkin, kun hän on niihin tutustunut, hän ei heti osaa niitä suorittaa. Kuinka paljon helpommaksi tulisikaan yhteisymmärrys, jos vanha emäntä koettaisi muistaa, että hänkin kerran oli nuori ja kokematon ja teki paljon erehdyksiä, ja miten suuresti myötämielisyys ja hyväsydämyisyys silloin helpoittivat nuoren emännän ensi askeleita uudessa kodissa, niin, niistä usein riippuu koko se asenne, mikä määrää heidän vastaisen suhtautumisensa toisiinsa.

Mutta nuori emäntäkin voi tehdä paljon tämän kauniin keskinäisen suhteen syntymiseksi, jos hän todellakin sitä kaikesta

sydäimestään tahtoo, ja jos hän ymmärtää, miten suuresti se vaikuttaa sekä hänen omaan että hänen miehensä onneen. Iloluontoinen, palvelevainen, altis ja nöyrä sekä samalla huumorintajuinen nuori ihminen saattaa helposti voittaa ankarimpienkin ja vanhoillisimpienkin appivanhempien sydämet. Nuori ei tule siitä huonommaksi, jos hän mielellään ottaa vastaan neuvoja, (vaikka appivanhemmille tahtoisin sanoa, että liiat neuvot ovat sanomattoman tympäiseviä, elämä on paras neuvoja,) ja jos neuvot ovat mahdollisia seurata, voi silloin niitä herttaisesti kuunnella ja — kuitenkin tehdä itse parhaan ymmärryksensä mukaan. Tämä tietysti koskee niitä neuvoja, jotka kohdistuvat miniän omaan ja hänen perheensä elämäänsä. Ne neuvot, jotka annetaan sen talouden hoidossa, missä hän nyt on jäsenenä, niitä hänen on noudatettava, sillä niin kauan kuin anoppi on emäntänä, on hänellä tietysti myös oikeus määrätä, miten hänen talouttaan on hoidettava. Mutta usein nuoren miniän viisas ja kunnioittava ehdotus uudistuksiin saattaa synnyttää yhteistyön ja yhteishengen, mikä on molemmille rikkautena.

Jos miniä taas huomaa, että hänen on mahdoton parhaalla tahdollaankaan soveltua yhteiseen talouteen, silloin on koettettava miehen kanssa etsiä tai rakentaa yhteinen asunto, missä nuori perhe itsenäisesti hoitaa omaa elämäänsä. Missään tapauksessa ei miestä pidä erottaa hänen kotitalostaan. Näin häneltä riistettäisiin ne juuret, jotka ovat hänen elämänsä pääsuonia ja joita ilman hän olisi vieras omassa kodissaankin. Siksi ei myöskään vaimon tule ensi hädässä sekoittaa miestänsä vaikeuksiinsa, vaan koettaa yksin ja myöte-mielisesti ne selvittää. Vasta kun todellakin on mahdotonta tulla toimeen, silloin on etsittävä oma asunto. Mutta tällöinkin olisi viisainta, ettei nuori vaimo syyttäisi miehensä omaisia, vaan ottaisi syytä itselleenkin ja huomauttaisi, että vaikka he ovat hyviä ihmisiä, niin sittenkin olisi mukavampi asua omassa kodissa.

Olen monesti joutunut toteamaan, miten arka mies on omasta suvustaan. Hän saattaa jopa itse sitä arvostella ja hyvinkin

suorasanaisesti huomauttaa sen vioista, mutta hän ei sittenkään salli, että kukaan muu, ei edes hänen vaimonsakaan, saa yhtyä hänen arvosteluunsa. Silloin hän von Törnen lailla Vänrikki Stoolin tarinoissa heti ryhtyä sukuansa puolustamaan ja huomauttaa kaikista sen hyvistä puolista. Tämä on kaunis piirre, ja sitä juuri vaimon tulee ymmärtää, jopa siitä iloitakin, sillä se osoittaa, että mieheissä elää voimakkaana sukuvaisto, ja tämä sukuvaisto tulee kerran samalla tavalla ja vielä ehdottomammin kerran puoltamaan vaimoa itseään ja heidän lapsiaan vierasta ja tyytä arvostelua vastaan.

Sukulaisten tulee sinun kodissasi olla tervetulleita ja kunnioitettuja vieraita, niin omasi kuin miehesikin. Älä näytä, miten suuresti oman äitisi vierailu sinua ilahduttaa, mutta miten harmilliseen ja sopimattomaan aikaan anoppisi käynti sattuu. Molemmat ovat sinun perheesi äitejä ja isoäitejä, ja molempien suku on sinun ja sinun lastesi suku.

Mielestäni on aina tuntunut niin hyvältä, kun Raamatussa luetellaan vieraanvaraisuus niitten hyveitten joukossa, joitten tulisi olla kristitylle ominaisia. Ja kenelle kotimme ovet mieluummin avautuisivat, kuin hänen ja minun sukulaisilleni! Mitä läheisemmin he tuntevat yhteenkuuluvaisuutta sinun kotisi kanssa, sitä rikkaammaksi kotisi sisäisesti muodostuu. Jos sanot, että miehesi sukulaiset ovat niin erilaisia kuin omasi, niin muista, että juuri tästä suvusta ja sen kasvattamana olet löytänyt oman miehesi, lastesi isän. Kuinka et sitä sukua kunnioittaisi? Sitäpaitsi moninaisuus on elämän rikkauksia. Olet itse ehkä kehittynyt liian yksipuolisesti oman sukusi ihanteita omaksuvaksi. Sinä tarvitset toisiakin vaikutteita ymmärtääksesi elämää. Tässä, miehesi sukulaisten parissa, sinulle ehkä tarjoutuu monta tilaisuutta avartaa omaa elämäntähtämyksesi ja saada sille lisävalaistusta ja uusia, rikkaampia näkemyksiä.

Jos sinulla on lapsia, silloin on sinun opetettava heitä rakastamaan sekä isän että äidin vanhempia. Onnelliset lapset, joilla vielä on isovanhempia, joita saavat rakastaa ja joilta he voivat saada sellaista kirkastunutta hellyyttä, jota vain elä-

män kokemus ja seestynyt ymmärtämys voivat lapsellesi suoda. Ei ole kauniimpaa näkyä kuin pienokainen taluttamassa vanhaa mummuaan tai pieni poika isoisän sylissä kuuntelemassa sukunsa entisiä vaiheita, suvun, jonka uusi jäsen ja tulevaisuus juuri tämä pieni poika on. Osoita siis lapsillesi tie heidän isovanhempiensa kotiin, heidän sydämessään näillä lapsilla on niin suuri sija, että et sinä, ja vielä vähemmän tietysti lapsukaisesi, voi sitä aavistaa. Sen ymmärrätte vasta kuin itsestänne on tullut isovanhempia.

Jos asutte eri paikkakunnilla, on sinun asiasi huolehtia siitä, että miehesi omaiset saavat kirjeitten kautta seurata elämäännne. On ihmeellistä, miten laiska kirjeenkirjoittaja mies yleensä on! Siksi vaimon tässäkin suhteessa tulee olla miehensä apuna. On järkyttävää, jos miehen vanhemmat kuukausi kuukaudelta turhaan odottavat tietoja poikansa perheestä ja varsinkin heille niin rakkaista lapsukaisista. Kirjoita sinä heille ja kerro perheenne arkisesta elämästä, kerro heille pojastaan ja kerro heille pienokaistesii ihmeellisistä saavutuksista aina ensimmäisestä hampaasta ja ensimmäisistä askeleista itsenäiseen nuoren ihmisen elämään asti, kunnes lapsesi itse huolehtivat kirjeenvaihdosta. Kovin hauska on saada "kirjeitä" pienokaisilta, jotka sisältävät vain pari ihmeellisesti vedettyä viivaa tai koukeroa, ja alla äidin tai isompien sisarusten "selityksiä" tekstiin. Sellainen huomaavaisuus liikuttaa isovanhempien sydäntä ja tekee lasten äidin heille yhä rakkaammaksi.

Viimeksi tahdon koskea erääseen hyvinkin ulkonaiseen asiaan. Muistan, miten nuorena ollessani kerran muuan vanha mies sanoi ensimmäiselle miniälleen, kun tämä aikoi jatkaa "setä"-nimitystä: "Enhän minä voi olla sinulle setä, sillä olethan sinä toki oman poikani vaimo ja siis minun tyttäreni ja minä olen sinun isäsi." Tämä hiukan ihmetytti minua, sillä mielestäni oli sangen yhdentekevää, miten joku nimitti appeaan, pääasia oli, että he pitivät toisistaan ja ymmärsivät toisiaan, kuten tässä tapauksessa oli laita. Mutta nyt olen kyllä samaa mieltä tuon vanhuksen kanssa. Jos on vaikea nimittää ketään

muuta isäksi tai äidiksi, niin käyttäkää nimeä appi ja anoppi, ja antakaa näille sanoille uusi, kaunis kaiku! Puolisonsa vanhemmat olkoon läheisiä jokaiselle eikä vieraita setiä ja tätejä, joita maailmassa on tusinoittain. Appivanhempien puhuteltelusana helpottuu suuresti kun ensimmäinen lapsenne ryhtyy puhumaan. Silloin on luonnollista että tekin puhutte isoäidistä ja isoisästä. Kuitenkin jos voitte kutsua appivanhempia kuin omia vanhempiannekin isäksi ja äidiksi, silloin saatte myös tuntea, että te syvemmn kuulutte uuteen perheeseen.

Nimityshän kuitenkin on vain pikkuasia, pääasia on se rakkaus ja kunnioitus, jonka sinun tulee antaa ja jonka voit antaa hänen vanhemmilleen. Mitä syvemmin kiinnyt miehesi sukulaisiin, sitä lujemman perustuksen luot omankin kotisi onnelle, sillä silloin saat uudet ja läheiset omaiset, jotka kanssasi tahtovat puoltaa kotisi onnea. Ja kerran tulevat omien lastesi puoliset omalla rakkaudellaan palkitsemaan sinulle kaiken sen ystävällisyyden, kunnioituksen ja rakkauten, jota sitä nyt osoitat miehesi sukulaisille. On kerta kaikkiaan elämän sääntö, että uusi sukupolvi antaa rakkautta enemmän eteenpäin kuin taaksepäin. Totuutena pysyy myös, että se mitä kerran teimme puolisomme omaisille, sen seuraava polvi vuorostaan meille palkitsee.

Hänen ja minun sukulaiseni ei siis ole vähäpätöinen rengas oman onnesi ketjussa, vaan kauaskantoinen, rikassisältöinen ja avartava suhde, joka joko vahingoittaa tai lisää kodin onnea. Tässäkin toteutuu neljännen käskyn lupaus, että jos kunnioitat miehesi vanhempia, saat kokea Jumalan siunausta, suurempaa kuin aavistatkaan, ja tällä rakkaudella ja kunnioituksella olet rakentanut lujemmaksi sitä kivijalkaa, joka on perustuksena kotisi kestävyydelle ja onnelle.

Esti Heiniö:

KOTITYÖ — ANSIOTYÖ — LAPSI.

Harvoinpa näinä päivinä naidaan naista, joka ei olisi työssä tai toimessa — poikkeuksena ovat opiskelijat, jotka lukujen lomassa solmivat avioliiton. Niinpä tuleekin etsimättä esille kysymys, kuinka nuorikon elämä jatkuu häiden jälkeen, jääkö hän työpaikkaansa ja toimeensa vai hoitamaan pienen pientä kahden hengen kotia.

Sota-aika ratkaisi tämän asian ilman muuta; kukaan työhön pystyvä ei saanut olla työttömänä tai tehdä kyvyllleen ja voimilleen liian pieneksi katsottavaa työvelvollisuutta. Kun lisäksi nuori aviomies useimmiten oli siellä jossakin, asepalveluksessa, oli itsestään selvää, että nuori rouva jatkoi entistä elämäänsä usein vieläpä entisessä kodissaankin.

Mutta jos ajattelemme sotaa edeltäneitä oloja, saattoi kysymys olla hyvinkin monimutkainen. Ensiksikin, harva entisajan sataprosenttisesti miehinen mies, jonka tulot riittivät perheen elatukseen suostui ajattelemaankaan, että hänen vaimonsa tekisi ansiotyötä. Suuren lapsilauman isä puhui halveksuen miehistä, jotka sallivat vaimojensa "raataa vieraan työssä", palkkatyössä. Hän kerskui itse elättävänsä vaimonsa, eikä hän alkuunkaan huomannut kuinka paljon raskaampaa raadantaa suuren perheen äidin elämä saattoi olla kuin virastossa tai myymäläpöydän takana määrätunnit työskentelevän päivätyö. — Yhä vielä on paljon miehiä, joiden "kunniantunto" vaatii, että he pitävät vaimonsa vain itseään ja kotia varten.

Moni nainen, joka tekee kuolettavan yksitoikkoista työtä, haaveilee miestä ja avioliittoa tämän yksitoikkoisuuden lopet-

tajaksi. Rouvanpäivistä puhutaan kuin paratiisin oloista. Moni nainen vetoaakin siihen, että mies on velvollinen elättämään hänet. Mistä syystä? tekisi mieleni kysyä. "Siksi että annan itseni ja rakkauteni hänelle", ajattelee neito. Mutta niinhän mieskin antaa sinulle, etkö silloin yhtähyvin ole velvollinen elättämään häntä? — Näin kerettiläiseen huomautukseen saa tavallisesti vastaukseksi, että "kuuluuhan asiaan", että mies elättää vaimonsa. Tyhmyydelle ei voi paljoakaan ja mies syyttäköön itseään ottaessaan elätettävän, jos se vuosien kuluessa käykin ylivoimaiseksi.

Toisaalta on käsitys siitä, että pelkkää kotoista työtä suorittava nainen olisi vain elätettävä perheenjäsen, jo vallan vanhentunut. Vaimon suorittama kotitaloustyö on taloudellisesti yhtä tuottavaa kuin ansiotyökin, vaikkei sen tulos olekaan rahallisesti nähtävissä.

Avioliiton alkuvuosina t.s. siihen asti, kun ensimmäinen lapsi tulee taloon, on aviovaimolla kodissa verraten vähän tehtävää. Monet pitkät hetket miehen työssä ollessa jäävät tyhjiksi ja nuorikko joutuu tekemään tuon lapsen iälle ominaisen kysymyksen: mitä minä tekisin? Jos hän hetki sitten riemumielellä jättikin kuolettavan yksitoikkoisen työpaikan, niin hän nyt, arkipäivän tyhjinä hetkinä, huomaa kaipaavansa työtänsä ja tovereitaan. Mutta työpaikkaan on jo otettu uusi, nuorikko on syrjäytetty. Sitten tulevat lapset, yksi eräästään ja kaikki järjestään, ja silloin ei totisesti ole päivässä tyhjiä hetkiä. Lapsi tuo todella naisellisen naisen elämään täyttymyksen ja ennen sen tuloa ehkä ikävältäkin tuntuneet koti-työt ovat nyt mieluisat, koko kodin merkitys muuttuu, ja niin kuluvat parhaat vuodet onnellisessa, epäitsekäässään työntouhussa ja elämän tarkoitus erään naisen kohdalla täyttyy.

Mutta kesken onnellisen uurastuksen saattaa esiintyä pahoja vaikeuksia. Puoliso, elättäjä voi kuolla, hyljätä perheensä, tulla työkyvyttömäksi. Perheen taloudellinen kestokyky on vaarassa. Mikä nyt eteen? Vanha työpaikka muistuu mieleen pelastajana, mutta vanha taito on vähän rapistunut, eikä keski-ikäinen nainen ole haluttu työntekijä pitkän poissaolon jälkeen.

Tämä näköala panee usein nuorikon ajattelemaan, että saat-
taa olla kohtalokasta luopua työpaikastaan ja moni nuori
nainen ei senvuoksi haluakaan jättää työpaikkaansa naimi-
siin mennessään, vaan sovittaa yhteen koti- ja ansiotyön.
Ehkäpä kaikki näyttää menevän vaivattomasti. Lisäksi on lu-
kemattomia avioliittoja, joita muuten ei voitaisi solmia ja
joissa taloudellisista syistä miehen lisäksi vaimonkin on suo-
ritettava ansiotyötä ulkopuolella kodin. Sanomattakin on selvä,
että kuluttavaa tällainen kahtia jakaantunut elämä varmasti
on. Ansiorouvan koti ja vallankin lapset kärsivät useimmiten
äidin työstä kodin ulkopuolella. Kuitenkin on tämä hyvin
yksilöllistä. On ansio-äitejä, jotka jokaisen vapaahetkensä
omistavat suurella mielihalulla perheelleen ja joiden lapset
ovat mallikelpoisesti hoidettuja ja kasvatettuja. On myös n.k.
kotirouvia, jotka kuluttavat päivänsä kahvikutsuissa, ker-
hoissa ja muissa harrastuksissaan ulkopuolella kodin sekä
iltansa huveissa ja ravintoloissa ja joiden lapset ovat sekä
ruumiillisesti että vallankin henkisesti heitetyt oman onnensa
varaan.

Kuinka päätätkin, nuori morsian, tulevan elämäsi järjestää,
pidätkö entisen työpaikkasi vai jäätkö kotityöhön, niin ohjee-
nasi älköön olko itsekäs tyydytyksen halu, vielä vähemmän
halu laiskotella, vaan yhteisen kodin yhteinen hyvä määrät-
köön valintasi.

Suorastaan kansantaloudellinen tappio on, jos monivuotisen
opiskelun jälkeen pätevyyden saavuttanut nainen, lääkäri,
maisteri, tuomari tai muu sellainen luopuu tästä kutsumukses-
taan oman kotinsa hyväksi. Mutta sangen usein tällainen elä-
mänura onkin niin kutsumuksen luontoinen, että nainen ei
voikaan siitä luopua tekemättä luonnolleen ankaraa väkivaltaa.
Ja lopputulos olisi, että hän elämässään ei tulisi onnelliseksi,
sillä tällainen tyyppi on harvoin sellainen talousihminen, että
hän saa tyydytyksen pelkistä kotiaskareista.

Sitten tulemmekin kysymykseen *lapsesta*, jonka puolesta mi-
kään uhri ei ole liian suuri, jonka synnyttämiseksi ja ensi

ajan hoitamiselle älyperäisin ja laadultaan itsenäisinkin nainen ilolla antautuu.

Voidaan sanoa, että lapset ovat avioliiton tarkoitus ja päämäärä, mutta yhtä tärkeänä pidän puolisoitten välisen sielullisen yhteenkuuluvaisuuden ja sen ihmisen persoonallisuuden kehityksen, joka avioliiton koulussa saavuttaa — tai jonka pitäisi saavuttaa — täydellistymisensä. Tässä mielessä ei siis lapsettomaksi tuomittu — korjaamattomista terveydellisistä syistä lapseton avioliitto ole vailla merkitystä. Mutta todellisen, täyteläisen sisällyksensä avioliitto ja koti saa uuden polven ilmestyessä.

Saattaa tuntua kyynilliseltä väite, että harva nuori pari avioliittoa solmiessaan ajattelee lasta lähimpänä tavoitteena. Mutta niin vain on. Tulevista lapsista puhutaan kyllä leikkisävyisesti. Aluksi nuorilla on kylliksi toisistaan ja avioliittonsa uutuudesta, niin että lasta ei ensi kuukausina oteta lukuun. Olisi kiintoisaa tietää, milloin lapsen kaipuu normaalissa, terveessä avioliitossa ilmenee tietoisena, mutta sitä ei kukaan liene tutkinut. Varmaa on, että terveaistoinen nainen hyvin pian alkaa kaivata lasta onnensa täydennykseksi — mies ehkä harvemmin tuntee tuon kaipuun.

Raskauden aika on nuoren avioliiton ensimmäinen, vakava koetinkivi. Luonto sääntelee ihanasti äidin vaistot, mutta vain sielullisesti hyvin herkkä mies pystyy rakastamaan sitä näkymätöntä olentoa, johon hänen nuoren vaimonsa koko mielenkiinto on kääntynyt. Lapsi on miehen kilpailija puolison rakkaudesta ja vaistomaisesti hän suhtautuu viileästi siihen — kunnes jo muutaman kuukauden ikäinen pienokainen valloittaa kankeimmankin isän. Raskauden ja lapsen ensimmäisten ikäkuukausien aikana näyttäytyy, kuinka hyviä *tovereita* puoliset ovat, kuinka he kestävät sen ajan, minkä kuluessa nainen ei ole miehensä rakastettu, vaan hänen elämäntoverinsa. Mitä enemmän *henkisesti* yhteistä puolisoilla on, sitä helpommin, jopa huomaamattomasti, he ylittävät tämän ajankohdan, saattaapa se monille muodostua todellisen, sielullisen yhteenkuuluvaisuuden perustaksikin.

Rakkaus lapseen saattaa muodostua puolisoitten välisen rakkauden kuolemankin aiheeksi. On vaimoja — ja luultavasti niitä ennen oli enemmän kuin nykyisin — joille äitiys merkitsee elämän täyttymistä, kohtaloa. He ovat emo-ominaisuudessaan sokeita ja kuuroja jokaiselle muulle vaatimukselle kuin äidinrakkaudelleen. Laiminlyöty mies vetäytyy vähitellen syrjään, särö on syntynyt ja lopullinen välien rikkuminen on vain ajan kysymys. Näin on lapsesta, avioliiton pyhästä tarkoituksesta, muodostunut sen tuho, siksi, että vaimo ei ole älynnyt ohjata tunne-elämäänsä tasapuolisesti ja terveesti. Päinvastainen tapaus — että äiti miehen takia hyljeksii lasta — on mahdoton, siitä luonto kyllä pitää huolen.

Lienee paikallaan sanoa myös joku sana siitä luonnonvastaisuudesta, joka kulttuurin rikkaruohona on levinnyt maailmaan, nim. haluttomuudesta saattaa maailmaan lapsia ja halusta rajoittaa heidän lukumääräänsä.

Jos kysyisimme lapsettomilta aviopuolisoilta heidän lapsettomuutensa syytä, niin sikäli kuin se ei ole puhtaasti fyysillinen, saisimme varmasti vastauksia, joita puoliset pitävät hyvinkin eettillisinä tai ainakin yhteiskunnallisest oikeutettuina. Mikä pelkää jättävänsä lapsiin henkisen tai ruumiillisen sukurasisituksen, t.s. taipumuksen sairauteen tai heikkouteen, mikä epäilee kasvattajakykyään ja suurin osa pelkää taloudellista kykeneväisyyttään ja pitää sitä hyvinkin hyväksyttävänä aiheena.

Kovinkaan suuri psykologi ei kysyjän tarvitse olla, huomatakseen ainakin suurimmassa osassa voimakkaan mukavuuden ja vapauden halun. Ne, jotka puhuvat perinnöllisyyden pelosta, jättävät tahallaan huomiotta sen, että ihmiskohtalon, heidän tulevan lapsensa kohtalon, perittyjen ominaisuuksien ohella, vieläpä sangen voitollisesti, määrää ympäristön vaikutus, kasvatus, hoito ja esimerkki. Ja taloudellista rasitusta pelkääviltä olisi hyvä kysyä, kuinka on selitettävissä, että suuret lapsiparvet ovat tavallisesti köyhien kotien osana ja varakkailla on varaa vain muutamaan lapseen. — Henkistä vajaakykyisyyttä pelkäävän lapsettomuuden saatan käsittää, taloudellinen las-

kelmointi on halveksuttavaa ja todistus suuresta itsekkyydestä. Se myös varmasti kostaatuu myöhemmin puolisoitten suhteen viilenemisenä. Jos nuoret ihmiset etukäteen saattaisivat nähdä, minkälainen voimallisä lapsi on heidän rakkaukselleen, minkälainen ihmeellinen kannustin työlle ja minkälainen elämänsisällyys on lapsen suomassa jatkuvaisuudessa, niin kellään heistä ei olisi varaa vapaaehtoiseen lapsettomuuteen.

Kosketellessani näitä vakavia kysymyksiä rohkenen sanoa sanan myös siitä surullisesta ja vakavaa levottomuutta herättävästä ilmiöstä, minkä lapsirajoitus vallankin nyt sota-aikana on ottanut aseekseen, nim. rikollisista aborteista, raskeuden keskeyttämisestä.

Moni nuori, naimaton nainen, mutta, ihmeellistä kyllä, moni avioliitossakin oleva, joutuu epätoivoon todetessaan odottavansa lasta. Jos tuo onneton, sielun tilassaan pimeyteen ajautunut, joutuu yksikseen, miehen hylkäämänä ja ilman ymmärtävää ystävää tekemään kohtalokkaan ratkaisun, on mahdollista, että hänen luonnonvaistonsa ja käsityksensä oikeasta ja väärästä sokaistuvat siinä määrin, että hän joutuu rikoksen tielle, vieläpä puolustellen itseään sillä, että on hänen oma asiansa, mitä hän tekee ruumiilleen ja mikä siihen liittyy. Mutta selvittyään tästä ensimmäisen epätoivon herättämästä sielullisesta hämärätilasta joko sitten ajoissa tai liian myöhään, ymmärtää hän oikeassa valossa aikeensa tai tehdyn tekonsa koko laajuuden. Jos herääminen tapahtui liian myöhään, eikä tehtyä saa tekemättömäksi, voi sielullinen hätä tulla suuremmaksi kuin mitä se ennen rikosta olikaan.

Sota-aikana on moraali valitettavasti laskenut. Irrallisten suhteitten irralliset seuraukset hävitetään häikäilemättömästi ja tilastot sairaalahoitoon joutuneista rikollisen abortin uhreista osoittavat jatkuvaa nousua. Mutta myrkky leviää laajemmalle. Sielläkin, missä rakkaus on laskenut pohjan ihmisten yhteydelle, saattaa kevytmielinen vastuun puute sanella tuomion tulevan, jo orastavan ihmistaimen tuhoksi. Lukemattomat nuoret, kukkeat naiset sortuvat ennenaikaiseen hautaan ja paran-

tuneet korjaavat tekonsa seurauksena sielun hädän ja varsin yleisen lapsettomuuden. Olen nähnyt, että lapsettomuus on ankara koettelemus avioliitossa silloinkin, kun puolisot ovat tehneet kaikkensa asiantilan korjaamiseksi. Kuinka tuhoisa se onkaan silloin, kun sen aiheeksi täytyy myöntää nuoruusvuosiensa kevytmielinen elämä ja ymmärtämättömyys.

Paljon enemmän kuin tapahtuu, pitäisi nuorille naisille puhua tästä asiasta. Äitien pitäisi ennakkoluulottomasti ja rohkeasti jakaa tyttärilleen elämäkokemuksen kirkastamat tietonsa ja kaikkien vastuuntuntoisten kansalaisten pitäisi käyttää vaikutusvaltaansa nuorison hyväksi. Yhtä tärkeitä on myös saada nuoret miehet vastuuntuntoon ja oikeaan tietoon. Sillä varsin moni onneton tyttö tai vaimo tekee turmiollisen tekonsa miehen kehoituksesta.

Lapsen pyhä oikeus on syntyä onnelliseen kotiin. Se tulee maailmaan vanhempiensa kutsusta ja kehittyäkseen positiiviseksi yksilöksi se tarvitsee ympärilleen rakastavaa lämpöä. Ei riitä, että vanhemmat tuhlaavat rakkautta lapselle kumpikin erikseen, kodin ilmapiirin pitää olla hyvyyden yllästämä. Niiden kahden, jotka ovat lapsen maailmaan saattaneet, tulee niin rakastaa toisiaan, auttaa ja ymmärtää toinen toistaan, että heille uskottu nuori sielu siinä lämmössä ja siinä hyvyyden ilmapiirissä voi kehittyä onnelliseksi ihmiseksi. — Lapsi tuo nuorten elämään onnen ja sen onnen vaaliminen on elämän taitoa.

Irja Kilpeläinen:

MISTÄ TULEVAT KIUKKUISET "MUIJAT"?

Niin, mistä ne oikein tulevat? Sitähän jo entinenkin isäntä ihmetteli. Maailmassa on herttaisia ja hymyileviä tyttölapsia ja vielä paljon suloisempia, hääpukuisia morsiamia. Ei niitä katsellessa osaisi kuvitellakaan, että jo ehkä muutaman vuoden kuluttua kotia hallitsee juuri sellainen "kiukkuinen muija".

Mutta, hyvä tämän päivän morsian, et kai sinä ole aikonut sellaiseksi ruveta? Varmasti et. Siksi lienee parasta hetken katsella asiaa suoraan silmiin, yrittää näin yhdessä paneutua "kiukkuisen muijan" elämään ja kysellä, mitä varoitusmerkkejä voisimme polullesi panna, jotta et ainakaan suorinta tietä sitä kohti taivaltais.

Annetaanpa tällaiselle "muijalle" sananvuoro. Kyllä sieltä selitystä tulee! "Tulkaa itse koettamaan, jaksatteko tällaista elämää. Aamusta iltaan samaa touhua ja illasta aamuun joskus yhtä valvomista. Ei koskaan omaa elämää, ei koskaan lepoa. Kyllä siinä kärsivällisyys loppuu." Taitaisi hän osata sanoa tämän vieläkin paljon repäisevämmiin. Mutta totuus taisi sentään tulla esille. Eiköhän pääsyy hyvien ja ahkerien perheenemäntien "kiukkuisuuteen" ole juuri se, että he ovat ennen aikaansa kuluneet ja väsyneet. On todella ollut niin, että siitä asti, kun he uuteen kotiinsa astuivat, ei heillä enää ole ollut hetken rauhaa: sitä tiskausta, pesua, paikkaamista, keittämistä ja sitten niitä lapsenriepuja ja kylvettämistä, sairaanhoitoa — kaikkea tätä usein vielä ansiotyön lisäksi. Ehkä siinä aluksi oli toivorikkaan ihmisen mieli: kunhan tästä kiireestä päästään, niin sitten . . . Mutta kiire ei loppunutkaan

ja vähitellen oli siihen turruttava. Se aiheutti katkeraa mieltä, pettymystä ja kapinointia koko elämänosaa kohtaan: muilla on oma elämä, minulla ei mitään. Minulla ei ole koskaan aikaa edes levähtää.

Minulla on hyvä ystävä, viiden lapsen äiti, joka kotinsa lisäksi on työssä. Hänellä jos kellään on paljon, niin, aivan liian paljon työtä ja huolta. Mutta hänellä on ihmeellinen taito elää elämänsä hymyillen ja iloisena, aina tyynenä ja tasapainoisena. Olen kaikkein eniten kiinnittänyt huomiota hänen äänensävyynsä silloin, kun hän puhuttelee lapsiaan — siinä kai me muut kaikkein helpoimmin tiuskimme. Eräänä päivänä kuulin, että hän itse oli puoleksi sairas, yhdellä lapsella oli korvatulehdus ja kaikilla muilla vesirokko. Oikein surkuttelin häntä. Silloin hän sanoi hyvin reippaasti: "Älähän nyt noin sano. Et saa tehdä minusta marttyyria, se olisi pahinta!"

Kun olemme pysähtyneet kysymään, mitä varoitusmerkkejä voisimme pystyttää tulevan kodin emännän ja äidin tielle, on ensimmäisiä varmasti tämän ystäväni näkemys: "Älä tee minusta marttyyria." Siis *oikea asennoituminen kotiin ja siinä tehtävään työhön*. Mehän jokainen tiedämme, että kaikki se, minkä teemme mielihyvin ja iloisesti, antautuen, virkistää meitä ja tuottaa meille tyydytystä, kaikki vastenmielinen taas väsyttää ja kuluttaa. On perheenäitejä, joille koti on vankila, sen työ taakka ja heidän oman elämänsä harrastusten ja vapauden este. On toisia, joille se on ainoa oikea ilmapiiri, lahja ja etuoikeus, silloinkin, kun siihen kokonaan hukkuu. Jos nuori morsian ajattelee uudessa kodissaankin voivansa säilyttää omassa elämässään kaiken sen, mikä oli mahdollista sitä ennen, hän varmasti pettyy ja elämä sen puitteissa käy hänelle raskaaksi. Hän kuluu puolet nopeammin kuin hänen sisarensa, joka jaksaa olla onnellinen juuri siinä pienessä ja ahtaassa, johon elämä hänet on asettanut.

Mutta ei äidinkään elämä ole tarkoitettu ainaiseksi ja hengettömäksi raatamiseksi. Siihen on mahdutettava myöskin *juhlahetkiä*. Tosin on niin, että kaikki kodin suurimmat juhlat, olivatpa ne sitten ristiäisiä, hautajaisia, häitä tai syntymäpä-

viä muodostuvat juuri emännälle kaikkein suurimmaksi ponnisteluksi, juuri silloin hän on saanut eniten valvoa, leipoa, siivota ja keittää. Siksi nämä "suuret juhlat" usein menevät ohi emännän. Mutta sitten on meille jokaiselle tarjona nykyisin kokonaan syrjään jäänyt "juhla": *sunnuntai*. Millaiseksi tämä saattaisi muodostua, jos kodin äiti osaisi ja voisi sen todelliseksi pyhäpäiväksi luoda, siitä on aniharvalla kodilla nykyisin kokemusta. Mutta annahan minun luetella niitä pieniä taikakeinoja, jotka voivat muuttaa kaiken! On selvää, että väki vaatii pyhänäkin ruokansa, lapset hoitonsa, eläimet samoin. Siksi ei kodin emäntä voi kokea pyhääkään kokonaan vapaana. Mutta paljon sittenkin voidaan. Sunnuntain ruoan voi suurimmaksi osaksi valmistaa jo lauantaina, siksi ei siinä ole läheskään samaa huolta kuin muina päivinä. Samoin on laita monen muun arkityön, siivouksen, pesemisen ja paikkaamisen. Emännälle itselleen tuottaa suurta lepoa, jos hän panee kaikki "jonossa odottavat työt" suorastaan pois näkyvistä. Niitä ei yksinkertaisesti sinä päivänä ole olemassa! Pienin ja yksinkertaisin keinoin saadaan koti uuteen asuun, siivouksen jälkeen pyhäliina pöydälle ja jokunen kukka maljakkoon. Ja itse kodin väki. Ellei sinulla, hyvä kodin emäntä, ole kuin kaksi pukua, pidä toista pyhänä. Tunnet itse olevasi jotakin muuta kuin tavallisena arkena ja lapsesi aamulla herätessään tuntevat juhlan läheisyyttä, koska "äiti on niin hieno". Miten tällainen pyhäpäivä kodissa muuten vietetään, on tietysti jokaisen perheen oma kysymys, jokainen tekee sen sillä tavalla, joka parhaiten tuntuu virkistävän. Pääasia on, että kun ilta on tullut ja uusi viikko aletaan, kaikki tuntevat, että on todella vietetty virkistävä, sekä ruumista että henkeä uudistanut päivä. Tämän voit sinä, emäntä, kotiisi tuoda! Tietysti tässä, kuten monessa muussakin asiassa, merkitsee perheen yhteistoiminta paljon.

Hyvät ystävät ovat suuri lahja. Jokaisella meillä niitä lienee ja ellei ole, voimme niitä varmasti saada. On aivan varmaa, että kodin piirissä jatkuvasti elävä äiti hankkii pienet ja lyhyet virkistyshetkensä silloin, kun hän muiden lasten ollessa

koulussa tai leikkikoulussa, panee nuorimpana vaunuihin, ottaa sukankutimensa ja lämpimän leivän kainaloonsa ja pistäytyy naapuriin katsomaan, "mitä se Anni täällä". Eihän sielläkään sen kummempaa ole, siinä kahvi- tai korvikekupin ääressä tulee vain puhuttua kaikki huolet ja huokaukset ja kun siitä sitten taas pyörähtää kotiin, on kuitenkin hyvä mieli. Saattaa jäädä vähän kuin paha omatunto siitä, että nyt niin kesken töitä tuli poikettua kylään, mutta elleivät nämä poikkeukset tule tavaksi — puhutaanhan niistä "kyläluodistakin"! — on siihen varmasti oikeus. Kaikkeen siihen, mikä virkistää mieltä ja edistää työtehoa, on meillä aina oikeus.

Edellämainitsemani viiden lapsen äiti kertoi kerran vastaukseksi kysymykseeni, miten hän jaksaa, seuraavaa: "Minulla on sellainen oma, vähän kevytmielinen harrastukseni, jota en oikein kehtaa kertoa sellaisille arvokkaille perheenäideille. He saattaisivat pitää minua aivan lapsellisena. Mutta mieheni on nähnyt, miten hyvää se on tehnyt ja hän suorastaan pakottaa minut siihen. Se on se, että teen joka aamu noin puolen tunnin, jopa joskus tunninkin "lenkin" metsässä. Tuntuu, että siihen ei olisi aikaa, mutta olen huomannut, että ellen sitä tee, olen koko päivän väsynyt. Kun yön on usein saanut lasten kanssa valvoa ja sitten on lähdettävä työhön ja koko ajan touhuttava ja hosuttava, en pysy tasapainossa ellen saa nauttia totutusta hiljaisuudesta ja raittiista ilmasta. Olen kuin uusi ihminen kun palaan sieltä syöttämään lapsille aamupuuron."

On joskus suorastaan kysytty, saako perheen äidillä olla "omia harrastuksia". Tähän on varmasti vastattava, että niitä ei ainoastaan saa olla, vaan niitä tuleeikin olla. Tietysti kuitenkin vain määrättyssä määrin. Kuulin äskettäin eräästä emännästä, joka on siinä määrin ottanut vapauden, että rengit eivät saa ruokaa tullessaan syömään, eläimet ovat nälkäisiä eivätkä mitkään työt tahdo sujua — koska emäntä makaa ja lukee romaaneja! Tähän ei kannata puuttua, sen tajuaa jokainen. Mehän puhumme päinvastoin emännästä, joka haluaa

siinä määrin antautua kodilleen, että hukkaa siihen terveytensä ja elämänsä tasapainon.

Muistan, mitä eräs ystäväni kertoi isoäidistään, viime vuosisadalla eläneestä, jolla oli kaksitoista lasta ja suuri talous hoidettavana. Tämä arvon emäntä oli niin tarmokas, että hän piti joka päivä kaksi tuntia "äidin tuntia": sulkeutui huoneeseensa, lukitsi ovensa ja vain äärimmäisessä hätätilassa tuli sieltä aikaisemmin ulos. Saivatpa vieraatkin odottaa "äidin tunnin" loppumista! Tällaista tarmoa ja keskittymiskykyä ei monella ole eikä suurimmalla osalla ole mitään mahdollisuutta, ei suorastaan tilaa paeta mihinkään. Tuskinpa se on tarpeellistakaan. Mutta sitä tarpeellisempaa on, että äidillä jo oman itsensä vuoksi on joku alue, joku mieliharrastus tai edes ajatusalue, johon hän saa "paeta" touhujen ja kiireen keskellä. Se estää häntä kulumasta, kangistumasta ja sisäisesti köyhtymästä. Jollakin se on musiikki, jollakin kirjallisuus tai muu taide, erikoinen käsityöharrastus tai puutarhaharrastus. Olipa mikä tahansa, on siitä oikeus pitää kiinni — virkistykseenä eikä itsetarkoituksena tietysti.

Kaikkein parasta on tietysti sellainen harrastuspiiri, joka "tulee mukaan" työhön, sellainen, jossa ajatukset saavat ikäänkuin käydä "tuulettumassa", karistamassa pois liian painon ja kiireellisten töitten takaa-ajavan tunteen. On aivan oikein sanottu: "Kiire ei kuluta, sen tekee kiireen tunne." Kun tämän tunteen kokee kiristävänä ja ahdistavana, on joku "oma harrastus" paras laukaisija. Sitä tarvitaan juuri silloin.

Kaiken tämän edessä, sinä nuori morsian ja tuleva perheenemäntä, saat kysyä, millainen itse olet ja mikä on sinulle läheisin ja virkistävin apu päivän työn ja touhun keskellä. Jos sinulla sellainen on, siitä tulee sinun kestämisesi salaisuus.

Lopuksi tahtoisin sanoa sen "salaisuuden", jota monet kokeemuksesta sanovat parhaaksi. Se on yksinkertainen rukous. Tällä en tarkoita jotain kangistuttavaa, luonnotonta hurskastelua, jotain, jonka osaamme sovittaa vain tuomiokirkon kuoriin tai vanhusten elämään. Tarkoiton sitä "salaista linjaa",

joka kenenkään muun ihmisen tietämättä liittää toisiinsa arkiaskareissaan puuhaavan, monasti väsyneen perheenäidin ja Jumalan, joka kaikessa seuraa hänen elämäänsä. Me kaikki tiedämme, että on tosinta totta sana: "Työ ei kuluta ihmistä, sen tekevät ristiriidat ja surut." Niitäkään ei kukaan ihminen voi välttää, niiden painosta tuhoutuu niin äitejä kuin kotejakin. Siksi tämä "salaisuus", rukous, tuo arkielämän vaikeuksien ja huolien keskelle juuri sitä voimaa, mitä kulloinkin tarvitaan.

Tästä on vain sanottava kaksi asiaa: Me emme osaa hädän ja pahan päivän tullen rukoilla, elleimme ole sitä alkaneet jo paljon aikaisemmin. Vieraan kanssa on aina vaikea päästä puheisiin. Niin on laita myös, jos Jumala on vieras. Mutta rukousta voi harjoittaa, voi tottua keskustelemaan Jumalan kanssa kaikesta, mitä tavallisen ihmisen elämä ja arkipäivä eteen tuo, niin iloista kuin huolista. Kaikki eteen tulevat solmut ja mutkat voi jättää hänen avattavakseen — ja menen takuuseen, että tämä salaisuus, kun sitä on opittu käyttämään, on aina ja kaikessa paras elämän tasapainon ja ilon ylläpitäjä. Joku taas tuntee, että hän ei yksinkertaisesti osaa rukoilla niin, että se kuuluisi Jumalalle asti. Kuulehan, kotona ymmärretään huonoimminkin kirjoitettu kirje, sellainen, josta ei vieras koskaan saisi selvää.

Tässä on eräitä varoitusmerkkejä nuoren ja alkavan perheen emännän tiellä. Lisää keksiköön kukin omalla kohdallaan. Voimmekin vain lopuksi sanoa, että niin kauan kuin hän on niitä etsimässä; tietä kysymässä, hän ei vielä ole lopullisesti astunut sille "kiukkuisen muijan" tielle, josta ei ole paluuta.

Mandi Hannula:

MITÄ MORSIAMEN TULEE TIETÄÄ AVIOLIITOLAISTA?

Avioliiton solmiamisen kautta syntynyt uusi koti on pieni itsenäinen yhteisö omine elämänmuotoineen ja vähitellen vakiintuvine tapoineen ja perinteineen.

Jotta jokainen tuollainen pikku yhteisö olisi mahdollisimman kelvollinen rakennusosanen yhteiskuntakokonaisuudessamme, on sen perustamisessa ja myöhemmässä ylläpidossa otettava tarkoin huomioon muutamia perusvaatimuksia: Nuoren parin on kuljettava avioliittoon ja omaan kotiin lainsäädöksillä viitoitettua reittiä ja avioliiton kestäessä heidän on noudatettava niitä varsin lukuisia määräyksiä, joita Suomen laki, ja aivan erikoisesti niin sanottu *avioliittolaki* asettaa ohjeeksi aviosäätyisille.

Tarkastelemme ensiksi lyhyesti niitä lainsäännöksiä, joita on noudatettava kuljettaessa avioliiton haluttuun satamaan.

Avioliittolain mukaan avioliiton solmimisessa on kolme eri etappia: kihlautuminen, kuuluttaminen ja vihkiminen.

Kihlautuminen on tarkoitettu tutustumis- ja koetusajaksi. Laki on tämän vaiheen kohdalla melko vaitelias. Niinpä saa kihlautua minkä ikäisenä tahansa ja olla kihloissa niin kauan kuin haluaa. Vasta sitten jos kihlaus purkautuu, ottaa laki sananvuoron.

Kihlaus voi purkautua kahdesta eri syystä: kihlakumppanit (tai toinen heistä) ovat tutustumisaikanaan varmentuneet siitä, ettei aiotusta avioliitosta tule sopuisaa eikä elämänkoetelemuksissa kestävää, he katkaisevat keskinäiset avioliittohankkeensa; tai voi käydä niin, että toinen kihlakumppa-

neista kuolee ja niin raukeavat jatkuvat toimenpiteet avioliiton solmimiseksi. Edellisessä purkautumistapauksessa laki määrää, että kummankin kihlakumppanin on luovutettava takaisin ne lahjat, mitkä on kihlatultaan saanut. Jos toinen kihlautuneista lisäksi katsoo, ettei purkautumiseen ollut riittävää syytä, voi hän hakea korvausta niistä kustannuksista, joita hänelle tai hänen vanhemmilleen ehkä oli aiheutunut vireillä olleesta avioliittohankkeesta. (Häitä varten oli jo tehty valmistuksia, tai hän oli ennättänyt sanoutua irti toimestaan tai vuokrata huoneiston tai muuta sellaista). Tuollaisen korvauksen vaatimisesta samoin kuin kihlalahjainkin takaisin saamisesta on tehtävä tuomioistuimeen kanne kuuden kuukauden kuluessa siitä lukien kuin kihlaus purkautui. — Jos kihlauksen purkautuminen tapahtuu toisen kihlakumppanin kuoleman takia, laki määrää, että eloon jäänyt saa pitää rakkaina muistoesineinä ne lahjat, jotka oli kihlatultaan saanut ja samoin on hänellä oikeus saada takaisin ne lahjat, joita hän itse oli antanut.

Valtavasti suurin osa kihlautumisista päättyy kuitenkin avioliiton solmimiseen. Niinpä mekin jatkamme esitystämme ja tulemme toiseen etappiin: *kuuluttamiseen*.

Kuulutuksen saantiin nähden laki asettaa avioliittoon aikoville jo muutamia kelpoisuusvaatimuksia. Ensimmäinen kelpoisuusehto koskee *ikää*. Morsiamen tulee olla vähintään seitsemäntoista vuotta täyttänyt ja sulhasen vähintään kahdeksantoista vuotias, jotta saisivat kuulutuksen. Jos kihlapari ei ole täyttänyt kahtakymmentäyhtä vuotta ja asianosaiset ovat siis n.s. alaikäisiä, on heidän saatava vanhempiensa tai holhojansa suostumus avioliittohankkeeseen. Ne, jotka ovat täytäneet kaksikymmentäyksi vuotta, eivät tällaista suostumislupaa tarvitse. — Toinen tärkeä kelpoisuusvaatimus kuulutuksen saamiseen on, etteivät kihlakumppanit ole läheisiä *sukulaisia* keskenään. Jos esim. toinen on kihlakumppaninsa sisaren tai veljen lapsi, ei heille anneta kuulutusta, heidät katsotaan silloin niin läheisiksi sukulaisiksi, että jälkeläiset voivat tulla liian heikkoja. Serkusten kesken sen sijaan on

avioliitto sallittu. — Kolmas kelpoisuusvaatimus koskee asianomaisten *terveydentilaa*. Jos jompaakumpaa kihlakumppania rasittaa perinnöllistä laatua oleva kaatumatauti tai henkinen vajavaisuus tai mielisairaus tai synnynnäinen kuuromykyys tai tarttuvalla asteella oleva sukupuolitauti, ei suostuta kuuluttamiseen. Vain joissakin tapauksissa tasavallan presidentin erikoisvapautuksella saattavat tuollaiset vajaakelpoisetkin saada avioliittoutumisluvan.

Kuulutusta pyydetessä on jo oltava selvillä, aikooko solmia avioliiton kirkollisin vaiko siviilimuodoin. Kirkollista muotoa käytettäessä pyydetään kuulutusta morsiamen seurakunnan kirkkoherralta, siviilimuotoiseen avioliittoon antaa kuulutuksen morsiamen kotipaikkakunnan oikeusviranomainen, maalla siis kihlakunnantuomari ja kaupungissa pormestari tai joku toinen maistraatin lainoppinut jäsen. Elleivät kihlakumppanit ole saman seurakunnan jäseniä tai saman paikkakunnan siviilirekisterissä, on sulhasen hankittava itselleen oman seurakuntansa kirkkoherranvirastolta tai siviilirekisterinpitäjältä *avioliittotodistus*, jossa todetaan häntä koskevat kuuluttamisen antamiseen tarvittavat tiedot.

Asianmukaisinta on, että molemmat kihlakumppanit menevät yhdessä pyytämään avioliittokuulutusta. Jos se ei jostakin syystä ole mahdollista, voi toinen olla toisen valtuuttama, jopa molempienkin valtuuttamana voi olla joku kolmas henkilö. Valtuutus on tehtävä kirjallisesti ja tulee sen olla kahden luotetun henkilön oikeaksi todistama.

Kuulutuksen antajan tulee yhteiskunnan edustajana tarkoin valvoa, että kihlapari täyttää lain määräämät edellä mainitut avioehdot ja että on siis edellytyksiä, että aiottu avioliitto muodostuu yhteiskunnan hyödylliseksi ja elinkelpoiseksi osaksi. Hän antaa kihlaparin täytettäväksi kaavakkeen, johon kumpaisenkin erikseen tulee merkitä totuudenmukaiset tiedot terveydentilastaan, sukulaissuhteista j.n.e. Jos myöhemmin huomataan, että jotakin oli merkitty väärin, seuraa siitä sakkoa ja pahimmassa tapauksessa vankeutta, sitä paitsi peruutuu koko avioliitto.

Kun kuulutuksen antaja on tuon täytetyn lomakkeen ja kirkonkirjojen tai siviilirekisterin merkintöjen perusteella tullut vakuuttuneeksi, että kihlakumppanit täyttävät avioehdot, panee hän heidät aviokuulutukseen. Kuulutus luetaan morsiamen seurakunnan kirkossa yhtenä sunnuntaina ja asetetaan sitten seitsemän päivän ajaksi nähtäväksi kirkkoherranvirastoon sitä varten varatulle paikalle. Siviilikuulutusta ei lueta missään, vaan asetetaan se sellaisenaan kunnan ilmoitustaululle, myöskin seitsemän päivän ajaksi. Poikkeustapauksissa, kuten esim. sodan aikana, voidaan noudattaa lyhyempää aikamuotoa ja jättää kuulutus esillepanematta. (Ellei kuulutettu pari anna vihiä itseänsä kuuden kuukauden kuluessa siitä kun kuulutuksen esilläoloaika oli päättynyt, raukeaa avioliittohanke.)

Kun kuulutusvaihe on mennyt ohi eikä kukaan ole tehnyt muistutusta aiottua avioliittohanketta vastaan, on edessä kolmas etappi, *vihkiminen*.

Kirkollisen vihkimisen suorittaa joku seurakunnan pappi, hän tekee sen joko kansliassaan tai kodissa tai kirkossa. Siviilivihkimisen toimittaa pormestari tai kihlakunnantuomari. Se tapahtuu aina viranomaisen virkahuoneessa. Molemmissa vihkimistilaisuuksissa tulee olla läsnä vähintään kaksi todistajaa.

Siviilivihkiminen on pakollinen avioliiton solmimismuoto, jos kihlakumppanit tai toinen heistä eivät kuulu mihinkään uskonnolliseen yhdyskuntaan tai jos he kuuluvat eri kristilliseen yhdyskuntaan. Siviilivihkimisen ottavat jotkut myös vapaaehtoisesti.

Olipa sitten käytetty kumpaa avioliitonsolmimistapaa tahansa, on asia yhtä lujassa lukossa. Äskeisistä kihlakumppaneista on tullut toistensa puoliset ja yhteinen tie ja yhteiset elämän kohtalot alkavat. Ulkonaisena merkinä siitä, että kaksi erillään kulkenutta yksilöä nyt alkaa vaelttaa saman lipun alla, on se, että nainen kadottaa oman *sukunimensä* ja kulkee puolisonsa nimellä. Hän voi tosin säilyttää tyttöaikaisenkkin sukunimensä, mutta vain siinä muodossa, että hän oman nimensä

jälkeen liittää myös puolisonsa sukunimen. Saadakseen näin tehdä on hänen ennen vihkimistä tehtävä siitä ilmoitus vihkimisen toimittajalle, jotta nimimuodostelma tulisi merkityksi virallisiin asiakirjoihin. Tuollaiseen oman sukunimensä säilyttämiseen on aviovaimolla aihetta vain sellaisissa tapauksissa, että hän on ehtinyt ennen avioliittoon menoa tehdä nimensä tunnetuksi. Jos hän on esimerkiksi tunnettu taiteilija tai menestynyt liikenainen, on tietenkin jotakin hyötyä siitä, ettei katoa yleisönsä ja asiakkaittensa tietoisuudesta.

*

Olemme nyt tarkastelleet niitä lain säännöksiä, joita on noudatettava avioliittoon käytäessä. Yhteiskunta ei kuitenkaan hellitä otettansa tähän. Lakiensa kautta se määrää edelleen, kuinka avioliitossa on vaellettava ja minkälaiset oikeus- ja omaisuussuhteet aviopuolisoilla on keskenään.

Ensimmäinen ja velvoittavin säännös, minkä yhteiskunta tahtoo heidän puolisoina muistavan ja noudattavan on se, että he ovat *täysin tasa-arvoiset keskenään* ja että heidän siis tulee yhtäläisin oikeuksin ja samoin velvollisuuksin toimia toistensa ja perheen hyväksi.

Tasa-arvoisuusperiaatteesta seuraa, että vaimokin on edustajakehollinen omissa ja perheen asioissa. Hän saa tehdä sopimuksia, hänellä on oikeus esiintyä kantajana ja vastaajana, hän voi toimia itsenäisenä elinkeinonharjoittajana. Onpa hänellä oikeus tehdä taloudellisia sitoumuksia ja kauppvoja miehensäkin kanssa, kun vain sopimukset eivät loukkaa vieraan oikeutta.

Edelleen johtaa tasa-arvoisuusperiaate siihen, että puolisoiden *omaisuus on erillinen*. Kaikki se omaisuus, mikä kummallakin oli avioliiton solmimishetkellä, jää jatkuvasti kummankin omaksi omaisuudeksi, samoin sekin omaisuus, minkä he avioliiton kestäessä saavat perintönä, tuloina ja lahjoina tai testamentin kautta. Vaimokin saa siis vapaasti pitää omassa hallinnassaan pankkikirjansa, arvopaperinsa, työpalkkansa, liike-tulonsa ja perintöosansa. Puolisot eivät voi sopimuksillaan määrätä, että heidän omaisuutensa on oleva yhteistä. Se ei

kylläkään estä heitä yhdessä omistamasta jotakin määrättyä omaisuutta siten, että siitä kuuluu kummallekin määräosa. Heidät käsitetään silloin tavallisiksi yhtiökumppanuksiksi, samaan tapaan kuin kaksi vierastakin henkilöä, joilla on jokin yhteinen yritys.

Koti on kuitenkin sellainen eri omaisuusesineiden yhteen-sulatuslaitos, että vuosien kuluessa ei aivan varmasti enää voi sanoa, kummalle puolisolle jokin omaisuusesine alkujaan kuului. Jos jompikumpi puolisoista haluaa jatkuvastikin olla selvillä siitä, mitkä kodin esineet ovat hänen, on hänellä oikeus vaatia puolisoaan ottamaan osaa luettelon laatimiseen kumman-kin puolison irtaimesta omaisuudesta. Tällainen luettelo voi olla apuna ja hyödyksi, jos toisen puolison omaisuus joutuu konkurssiin tai ulosoton alaiseksi. Kiinteän omaisuuden suhteen ei synnykään sekaannusta, koska kauppakirjat ja perintökirjat osoittavat, kummalle tällainen omaisuus kuuluu.

Omaisuuden erillisyydestä on taas johdonmukaisena seurauksena, että kummallakin puolisollla on myös *omat erilliset velkansa*. Laki tosin sallii, että puoliset saavat tehdä yhteisenkin velan, mutta sellainen saa tulla kysymykseen vain silloin, kun on hankittava jotakin tavaraa, esimerkiksi elintarpeita, perheen ylläpitoon. Tämä lain säännös on nimenomaan ajateltu naisen ja perheen turvaksi. Voi näet sattua tapauksia, että mies on työssä toisella paikkakunnalla eikä ole tullut ajoissa lähettäneeksi rahaa perheen elintarpeiden ostoa varten. Silloin on vaimolla oikeus ottaa velaksi tavaraa perheen käyttöön. Näin syntyneestä velasta ovat he yhteisessä vastuussa. Puoliset voivat myös olla velkasuhteissa keskenään, mutta jos jompikumpi joutuu konkurssitilaan, saa puoliso saatavansa vasta sen jälkeen kuin muut velkojat ensin on hyvitetty. Laki tahtoo näin estää puolisoitten keskeiset vilpilliset velanteot kolmannen henkilön vahingoksi.

Jotta puoliset taloudellisissakin asioissa tuntisivat läheistä yhteenkuuluvaisuutta ja olisivat halukkaita toimimaan molempien etuja huomioonottaen, rakentaa laki eräänlaisen yhdistävän sillan puolisoitten omaisuuden välille. Se tapahtuu siten,

että lain mukaan kumpaisellakin puolisoilla on n.s. *avio-oikeus* toisen omaisuuteen. Avio-oikeuden tosiasiallinen vaikutus tuntuu kyllä vasta sitten, kun toinen puoliso on kuollut tai avio-liitto on purkautunut erotuomiolla. Avio-oikeuden pääsisältö näet on se, että avioliiton purkautuessa toimeenpannaan puolisoiden omaisuuden ositus. Eloönjäänyt puoliso yhtäältä ja kuolleen puolison perilliset toisaalta saavat puolet omaisuuksien puhtaasta jäännöksestä. Avioliiton purkautuessa erotuomiolla tehdään samanlainen ositus ja eronneet puoliset saavat kumpikin puolet puhtaasta omaisuudesta.

Avio-oikeussäännökset ulottuvat erityisesti kiinteään omaisuuteen, talousirtaimistoon, toisen puolison työvälineihin ja lasten henkilökohtaiseen käyttöön kuuluviin esineihin. Mitään näihin ryhmiin kuuluvaa omaakaan omaisuuttansa puoliso ei saa myydä eikä pantata eikä velasta kiinnittää, ellei toinen puoliso ole antanut siihen kirjallista suostumustaan. Milloin puoliso on toisin menetellyt, katsotaan teko pätemättömäksi, jos toinen puoliso nostaa moitekanteen kuuden kuukauden kuluessa asiasta tiedon saatuaan. Laki tahtoo täten suojella yhteistä kotia ja estää sitä joutumasta äkillisten ja harkitsemattomien taloudellisten heilahdusten uhkaamaksi.

Muutenkin on puolisoiden omaisuuden hallinta tahdottu saada mahdollisimman joustavaksi ja elämän moninaisuuteen soveltuvaksi. Siinä tarkoituksessa on laissa m.m. säännös, että puoliso voi jättää *omaisuutensa hoidon* toiselle puolisolle. Tällaisen hallinnon siirron ei kuitenkaan tarvitse olla elinikäinen. Puoliso voi sen peruuttaa koska tahansa, jos huomaa, että toinen hoitaa omaisuutta huonosti tai hän muista syistä haluaa jälleen palata omaisuutensa hoitajaksi. Tämä säännös on naiselle — joka kai useammin tekee tuollaisen hallinnon siirron — erinomaisen tehokas keino kannustaakseen puolisoansa taitavaan omaisuuden hoitoon, koska muuten uhkaa hallinnon peruutus, mikä ehkä miehestä saattaisi olla vähemmän miellyttävää.

Avioliittolaki ottaa huomioon elämänolojen muuttuvaisuuden myös siten, että se antaa kummallekin puolisolle oikeu-

den tehdä n.s. *avioehtosopimuksen* keskenään. Tällä tarkoitetaan, että he voivat kahden vieraan henkilön todistamalla asiakirjalla määrätä, ettei puolisoilla olekaan avio-oikeutta toisen puolison omaisuuteen tai johonkin määrättyyn osaan omaisuudesta. Jos esimerkiksi varakas vaimo havaitsee, että hänen puolisonsa on peluri tai uhkarohkea yrittäjä, hän tekee avioehtosopimuksen ja poistaa siten mieheltä avio-oikeuden omaisuuteensa, mikä täten vaimon kuoltua jää kokonaan lasten tai, jos ei ole lapsia, vaimon sukulaisten hyväksi.

Osittainen avio-oikeuden poistaminen voi taas olla hyvä esimerkiksi seuraavassa tapauksessa: jos toisella puolisoilla on arvokas sukutila tai muu perintökalleus ja näyttää siltä, että avioliitto jää lapsettomaksi, hän silloin avioehtosopimuksella määrää, ettei hänen puolisoillaan ole avio-oikeutta tuohon sukutilaan tai muuhun erikoisomaisuuteen. Tällä toimenpiteellä hän estää tilan tai perintökalleudet menemästä vieraaseen sukuun. Ne palautuvat silloin ilman muuta hänen omalle suvulleen.

Avioehtosopimuksen voi tehdä joko ennen vihkimistä tai avioliiton aikana. Sopimusta tehtäessä on hyvä käyttää lainoppineen apua. Ollakseen lainvoipa, on sopimuskirja jätettävä paikkakunnan tuomioistuimeen sen pöytäkirjaan merkittäväksi.

Kun avioliittolaki asettaa puolisot taloudellisessakin suhteessa täysin tasavertaiseen asemaan, johtuu siitä, että heillä on myös samat velvollisuudet kannettavana. Molempien puolisoiden tulee edistää yhteisen kodin etuja ja toimeentuloa. He ovat myös *kumpikin samanlaisessa vastuussa lasten elättämisestä ja kasvattamisesta*. Nämä rasitukset tasautuvat suhteellisesti kumpaisenkin varojen ja ansiokyvyn mukaan.

Jos vaimolla ei ole omia varoja eikä ansiotuloja, katsoo laki, että vaimo hoitamalla kotia suorittaa huoltovelvollisuutensa. Laki täten antaa virallisen vahvistuksen sille oikealle käsitykselle, että vaimon suorittama työ kodissa edustaa huomattavaa taloudellista arvoa, jopa niin huomattavaa, että sen kautta vaimokin on perheenhuoltaja eikä suinkaan "elätettävä"

perheenjäsen, niinkuin vanhentunut ja väärä katsantotapa tahtoo joskus vieläkin väittää.

Miehen elatusvelvollisuuden tehostamiseen pyritään erityisesti sillä lain säädöksellä, että tuomioistuimelle on annettu oikeus yelvoittaa mies luovuttamaan vaimolleen kuukausittai tai viikottain tai muuten sopivin väliajoin varoja elatusmenoihin. Summa määrätään tietysti perheen olosuhteiden ja miehen tulojen mukaisesti. Käytännössä onkin jo vapaaehtoisesti tällaisen "talousrahan" luovuttaminen vaimon käyttöön tullut varsin yleiseksi. Se vapauttaa vaimon alituisista pyytelemisistä ja selittelemisistä, mihin rahat ovat menneet. Myös talousraha edistää taloudenhoidon järkipäistytämistä, koska vaimo voi silloin pitemmällä sihdillä järjestellä ostokset, kun hänellä ei jatkuvasti ole "matti kukkarossa".

Olemme nyt lyhyesti tarkastelleet nekin pääsäännöt, jotka koskevat avioliitossa olemista. Huomaamme, että ne kaikki tähtäävät kodin perusteiden lujittamiseen ja aviovaimon ja lasten aseman turvaamiseen.

*

Avioliiton kestäessä voivat toisinaan kuitenkin olosuhteet kehittyä sellaisiksi, että yhteiselämän jatkaminen käy ylen työlääksi jopa mahdottomaksi. Tällöin yhteiskunta sallii *avioliiton purkautumisen*. Se ei kuitenkaan saa tapahtua ohimenevistä syistä, koska sellainen menettely aiheuttaisi turvattu muutta lapsille ja syyttömälle puolisolle. Laissa onkin aivan yksityiskohtaisesti määritelty ne perusteet, joilla avioliiton sallitaan purkautua. Nämä perusteet ovat: puolison uskottomuus; avioliiton aikana saatu sukupuolitauti; jatkuva huumausaineiden väärinkäyttö; puolison törkeä pahoinpitely tai hengen uhka; vähintään kolme vuotta kestävä vankeusrangaistus; avioliiton aikana puhjennut mielisairaus tai tylsämielisyys; puolisojen välien rikkoutuminen siinä määrin, että he ovat kaksi viimeistä vuotta asuneet täysin erillään; ja toisen puolison olo tietymättömissä kolmen viimeksi kuluneen vuoden aikana.

Kuitenkin silloinkin kun joku tai jotkut näistä eroperusteista ovat olemassa, on erohakemus alistettava tuomioistui-
men tutkittavaksi ja vasta jos oikeus havaitsee eroperusteen
esiintyvän niin selvänä, että avioliiton jatkuminen on kiu-
saksi ja haitaksi, antaa se erotuomion.

Eroon tuomittaessa on syyllinen puoliso tuomittava maksa-
maan korvausta toiselle puolisolle avioliiton purkamisen tälle
aiheuttamasta vahingosta sekä erinäisissä tapauksissa elatus-
apua. Myös tulee oikeuden määrätä puolisojen lasten hoi-
dosta ja elättämisestä.

Kun avioliitto purkautuu erotuomiolla, on vaimon otettava
jälleen käyntöön oma sukunimensä, elleivät puoliset keske-
nään sovi siitä, että vaimo edelleenkin saa käyttää entisen
miehensä nimeä. Kuitenkin sellaisissa tapauksissa, että vai-
molle aiheutuisi huomattavaa haittaa nimen muuttamisesta,
voi tuomioistuin myöntää hänelle oikeuden kantaa entisen
puolison nimeä, vaikka tämä ei olisi siihen suostunutkaan.

Huomaamme taaskin, että avioerosäännöksetkin ovat vai-
molle myötämieliset ja yleensäkin sellaiset, että ne antavat
turvaa eroon syyttömälle puolisolle ja lapsille.

Loppuvaikutelmaksi avioliittolaista voimme siis merkitä, että
se on hyvin oikeudenmukainen. Se asettaa aviovaimot heidän
vaativalla työmaallaan täysiarvoisen kansalaisen oikeuksiin.
Se korostaa aviovaimon kotityön merkitystä. Se edistää puo-
lisoiden välistä yhteisvastuuta ja yhteistuntoa. Se vahvistaa
kodin taloudellisia perusteita. — Sikäli kuin nämä hyvät pää-
määrät pääsevät toteutumaan kodeissa, lisäytyvät samalla
yhteiskunnan omat siveelliset arvot ja voimavarat. Ja siihen
ennen muuta avioliittolaki pyrkiikin.

Elli Nurminen:

UKKO KRUUNU ÄITIEN APUNA.

(Sosiaalisesta lainsäädännöstä.)

Nuorten naisten ja tulevien perheenäitien on erikoisen tärkeätä olla selvillä siitä, että yhteiskunta sosiaalisen lainsäädäntöntä avulla suo hoivaa ja tukea naisille, perheille ja kodeille niiden kohtaamisissa moninaisissa elämän vaikeuksissa. Etenkin viime aikoina on kaikkien yhteiskunnallisten ja kansan parasta tarkoittavien toimenpiteiden keskipisteeksi muodostunut nainen ja lapsi. Heidän ympärillään pohditaan kaikkia mahdollisia keinoja, joiden avulla voitaisiin parantaa heidän asemaansa ja täten saattaa uusi sukupolvi kauniiseen kasvuun sille myönteisessä ympäristössä.

Täytyy tosin myöntää, että tämä tapahtuu vasta suurien ja kohtalokkaiden laiminlyöntien jälkeen ja että olemme vasta alkutaipaleella tällä alalla. Mutta hyvä alkua on otettu ja normaalisten olosuhteiden palattua voidaan yllämainittua ohjelmaa toteuttaa verraten pitkällekin.

Niistä laeista, jotka erikoisesti kohdistuvat äitien ja lasten hyvinvoinnin edistämiseen voidaan mainita m.m. *äitiysavustuslaki*.

Äitiysavustuslaki. Sosiaalisen lainsäädännön tarkoituksena on kohdistua auttavana ja suojelevana taloudellisesti heikkoihin ja muutenkin suojattomassa asemassa oleviin väestöpiireihin. Vähävaraiset kodit ovat erittäin vaikeassa asemassa esim. silloin, kun uusi perheenjäsen saapuu kotiin. Se tietää lisää taloudellisia huolia ja sen mukana asuntoahtautta ja

kieltäymystä jo ennestäänkin perin vaatimattomista mukavuuksista. Samalla se lisää vanhemmille vastuuta uuden perheenjäsenen terveydestä, ravinnosta ja yleensä hänen edistymisestään henkisesti ja ruumiillisesti. Sikäli kuin äiti on käynyt ansiotyössä, on hänen tällöin jäätävä kotiin, joka tietää perheen tulojen pienentymistä.

Kun kuitenkin lapsen pitäisi saada maailmaan tullessaan lämmin ja myötämielinen vastaanotto sekä mahdollisimman suotuisa ympäristö kehittyäkseen terveeksi kansalaiseksi, on m.m. naisjärjestöjen monivuotisen ponnistelun sekä naiskansanedustajien ja monien yksityisten kansalaisten tarmokkaan toiminnan tuloksena saatu aikaan äitiysavustuslaki. Myöskin yleinen kehitys on muokannut maaperän sille otolliseksi, sillä jo v:nä 1931—33 tehtiin siitä esitykset eduskunnalle, mutta vasta v. 1936 saatiin valtion talousarvioon tätä tarkoitusta varten 100.000 mk suuruinen määräraha. Tämä laki oli erittäin tervetullut ja suuri sosiaalinen saavutus siitä huolimatta, että sen suoma taloudellinen tuki on verraten pieni. Kuitenkin sillä on oma tärkeä merkityksensä jo senkautta, että yhteiskunta täten antaa tunnustuksen niille, jotka oman henkensä uhalla synnyttävät uusia jäseniä yhteiskuntaperheeseen. Samalla se myöntää lapsen ensimmäisiin menoeriin korvauksen ja ensimmäiset vaatteet vastasyntyneelle.

Äitiysavustuslaki tuli voimaan v. 1937, ja sitä on senjälkeen kaksikin eri kertaa muutettu olosuhteita vastaavaksi. Tämän lain mukaan äitiysavustuksesta pääsee osalliseksi Suomen kansalaisuutta tai täällä turvapaikkaoikeutta nauttiva nainen, joka synnyttää lapsen seuraavissa olosuhteissa:

Jos hänelle tai hänelle miehensä kanssa yhteisesti on ennen avustuksen myöntämistä viimeksi toimitetussa kunnallistaksoituksessa pantu enintään 140 veroäyriä tai paikkakunnan kalleudesta riippuen korkeintaan 210 veroäyriä. Sairauden, työttömyyden tai muun taloudellisen ahdinkotilan vuoksi voidaan avustus myöntää, vaikka veroäyriä luku kohoaisi yli mainitun määränkin. Samoin voidaan avustus evätä varallisuus-

den vuoksi ellei sen myöntämiseen katsota olevan syytä, vaikka veroäyrien luku ei kohoaisikaan sanottuun määrään.

Äitiysavustus on haettava ennen synnytystä sen kunnan huoltolautakunnalta, missä hakija asuu, oheenliittäen papin-kirja tai siviilirekisteriote, kunnan viranomaisen todistus vero-äyrimäärästä, siis verolippu ja kättilön tai äitiysneuvonta-aseman todistus raskauden tilasta. Avustusta voidaan, kuitenkin myöntää vaikka hakemus on myöhästynyt, jos siihen esitetään perusteltu syy, vielä viimeistään 30 päivän kuluttua synnytyksestä.

Avustus myönnetään sekä rahassa, että luontaisavustuksena, haluttaessa myös kokonaan rahassakin ja on raha-avustuksen määrä 1.000 mk. jokaista lasta kohden.

Toisena hyvin merkityksellisenä tukemuksena on perhelisälaki.

Perhelisälaki. Perhelisälaki on tarkoitettu tukemaan yksin-omaan monilapsisia perheitä, jotka taloudellisesti heikossa asemassa ollen eivät ole voineet saada kotinsa elintasoa tyydyttävälle kannalle. Tällaisissa kodeissa lapset usein syntyvät heikkoina ja vastustuskyvyttöminä sekä kuolevat varhain tai jäävät pysyväisesti heikoiksi. Kehnot asunto-olot, puutteellinen vaate-tus ja ravinto ovat epäkohtia, jotka vaikuttavat nousevan polven terveyteen haitallisesti. Juuri näitä epäkohtia lievittämään on syntynyt perhelisälaki. Yhdessä kansanterveystyön, yhteiskunnallisen tukemistoiminnan ja valistustyön sekä kansalaisiin itseensä kohdistuvan ammattiopetuksen ja omatoimisuuden kehittämisen kanssa on tämä n.s. ensiaputoiminta, jota perhelisälaki oikeastaan on, erittäin tervetullut.

Tämä laki on syntynyt erikoisesti väestöpoliittisista vaikut-teista, sillä samanaikaisesti kuin on tärkeää kansan olemassa-ololle se, ettei sen syntyväisyys pääse alenemaan, on aivan yhtä tärkeää se, että jo syntyneitä pyritään hoivaamaan siten, että heistä kasvaa terveitä ja työkykyisiä kansalaisia. Suuri-perheisten asema maassamme onkin ollut erikoisen vaikea etenkin vähävaraisimpien kohdalla. Kaupungeissa heidän on ollut pakko siirtyä yhä enemmän laitaosiin ja tällöin epäkäy-

tännöllisimpiin ja ahtaimpiin tiloihin, koska lapsiperheitä taloissa vierotaan ja vuokrat ovat korkeat nykyaikaisemmissa asunnoissa. Maaseuduillakin joutuvat he usein vähävaraisuutensa vuoksi asumaan liian pienissä tiloissa, joissa eläminen on vaikeaa ja asunto-olot samoin kehnot.

Uuden lain nojalla haluaa valtio, ottamalla perhelisän muodossa osaa lasten aiheuttamiin lisäkustannuksiin, tukea suurten perheiden taloudellista asemaa ja toimia perhekustannusten tasaamiseksi täten selvästi tunnustaen perheellisten asian omakseen.

Tämän lain periaatteellinen tausta on se, että siitä käytetään nimitystä "perhelisä" eikä avustus, ja perhelisäasioita huoltolautakunnissa käsiteltäessä on edellämainittu näkökohta tarkoin otettava huomioon. Tällöin ei ole lupa vähentää tavalisia huoltoavustuksia, vaan on nämä suoritettava siitä huolimatta että perhe on oikeutettu saamaan myös perhelisää.

Perhelisä suoritetaan taloudellisia perusparannuksia silmälläpitäen eikä juoksevia menoja varten. Pysyvän hyödyn aikaansaamiseksi suositellaan tällöin seuraavia perhelisän muotoja: viljelyshuolto, kotieläinten hankkiminen, asunnon kunnostaminen, kaivojen rakentaminen, vesijohtojen ja viemärien asentaminen, vedenkantovälineiden, vuoteiden ja vuodevaatteiden, sekä erilaisten kodin terveyttä kohottavien ja perheenäidin työtä helpottavien laitteiden, työkalujen, talous- ja ruokailuvälineiden hankkiminen, vuokra-avustukset, vaatteet ja elintarvikkeet sekä rahasuoritukset. Viimemainittu kuitenkin vain aivan erikoistapauksissa.

Tällaisilla luontais suoritusmuodoilla toivotaan voitavan kohottaa perheen asuntotasoa, lisätä sen ravitsemus- ja vaatusmahdollisuuksia sekä helpottaa perheenäitien työtaakkaa, mikä on erittäin tärkeä seikka.

Perhelisälaki tuli voimaan heinäk. 1 p:nä 1943. Myöskin perhelisään tarvitaan seuraavat edellytykset: Kaikkien perheenjäsenten tulee ensinnäkin olla Suomen kansalaisia ja saman perheen huollettavana tulee olla vähintään viisi alle 16 vuotta nuorempaa lasta. Lapseksi luetaan myös kasvattilapsi,

josta perhe jatkuvasti korvauksetta huolehtii, samoin myös koulunkäyntiä jatkava alle 18 v. lapsi.

Jotta perhelisästä voisi tulla osalliseksi, ei perheen yhteinen veronalainen omaisuus saa nousta 200.000 mk. suuremmaksi. Samaten ei veroäyrien luku perheessä saa nousta 1-kalleusryhmässä 170 äyriä, 2-ryhmässä 210 äyriä, 3-ryhmässä 230 äyriä ja 4-ryhmässä 280 veroäyriä suuremmaksi. Jotta erittäin suuret perheet tulisivat edullisempaan asemaan, on laissa säädetty, että rajan muodostava veroäyrieluku kuudennesta ja jokaisesta sitä seuraavasta lapsesta on koroitettava 10:llä sadalta.

Edellämainitun ryhmäjaon mukaan maksetaan myös perhelisät. Tällöin ensimmäisessä kalleusryhmässä on maksun suuruus 800 mk. II:ssa 1.000 mk. III:ssa 1.400 mk ja IV:ssä ryhmässä 1.400 mk. viidettä ja kutakin seuraavaa lasta kohden vuodessa.

Kussakin kunnassa toimivat huoltohenkilöt ja kunnalliset viranomaiset sekä kotitalousneuvojat antavat huoltalautakunnille asiantuntijalausunnot siitä, minkälaista luontaisuuoritusta kukin perhe kipeimmin tarvitsee.

Uudet terveydenhuoltolait.

Edellisten lisäksi on erikoisen suurella tyydytyksellä mainittava, että keskellä sotaa saatiin valmiiksi kolme uutta lakia ehkäisevän terveydenhoidon järjestelyssä. Täten tuli lainsäädäntötoimenpitein uudistettavaksi m.m. kättilölaki sekä uudelleen järjestettäväksi terveyssisarten samoin kuin lasten- ja äitiysneuvoloiden toiminta. Tämäkään toimenpide ei suinkaan tullut liian aikaisin, vaan tähän mennessä on jo hukkaantunut suunnattomasti äitien ja lasten kallista elämää pelkästään senvuoksi, että hoito on ollut huono tai mitä pahinta, puuttunut kokonaan. Vielä meidän vuosikymmenellämme kuolee äitejä maassamme synnytykseen noin 230—250 vuosittain, vaikka sen pitäisi olla normaalille ihmiselle luonnollinen toimitus. Mutta monet naiset joutuvat sekä ennakko- että jälkihoidon puutteessa ja usein vaikeissa olosuhteissa suorit-

tamaan tämän yhteiskunnallisen velvollisuutensa siten, että joko he menettävät itse henkensä tai kuolee lapsi synnytyksessä tai aivan pian sen jälkeen.

Voimme luetella paljon tapauksia, jolloin esim. köyhän kodin äiti kaukana sydänmaan mökissä tiettemien taipaleiden takana joutuu synnyttämään lapsensa vailla kaikkea nykyaikaista hoitoa ja apua. Saatetaan sanoa, että ennenvanhaan tapahtui paljon tällaista ja lapsia syntyi ja terveitä olivat. Mutta tällöin ei oteta huomioon, että lapsia samoin kuin äitejäkin kuoli siihen aikaan paljon synnytysvaurioihin tai jälkitauteihin, jotka asiantuntijan, lääkärin tai kättilön avun turvin olisi voitu välttää.

Lapsia alle 1—2 ikävuoden kuolee vieläkin meillä vuosittain noin 7 %, eli 70.000:sta syntyneestä noin 5.000 lasta. 1/3 lapsista kuolee 10 ensimmäisen päivän aikana ja ovat ne joko keskosia tai sitten niin heikkoja, etteivät jaks elää. Tehostetun äitiyshuollon avulla toivotaan voitavan vähentää keskosten määrää sen kautta, että äideille annetaan opastusta ja hoitoa jo raskauden aikana.

Huomiota ansaitsee nykyisin erikoisesti se, että kaikista synnyttävistä äideistä on tälläkertaa noin 5 % *kuppatautia sairastavia*. Mitä se merkitsee lapselle, äidille itselleen ja koko yhteiskunnalle, on ilman muuta selvää. Kuppatautihan on hirvittävimpiä tauteja, joka usein salassa piilevänä tekee tuhoisaa hävitystyötä ihmisessä, tuhoten hänet ei vai fyysisesti mutta myös henkisesti ja periytyen seuraaviin sukupolviinkin.

Uudistetun terveydenhoitojärjestelmän mukaan päästään käsiksi lähes kaikkiin ja toivottavasti kaikkiinkin äiteihin ennakolta, jolloin tauti saattaa olla vasta alkuaasteellaan, verikokeen avulla, joka tehdään äitiysneuvolassa poikkeuksetta kaikille äideille, jotka sinne saapuvat. Tällöin toivotaan voitavan pelastaa noin 2.000 lasta elämälle ja lasten kuolleisuusprosentin laskevan 3 %:iin, sikäli kuin saadaan koko järjestelmä toimimaan tehokkaasti.

Edellämäinnittujen lakien laajoissa perusteluissa tähdenne-

tään erikoisesti sitä, että kehitys on vähitellen vienyt siihen, että tauteja ehkäiseviin toimenpiteisiin on entistä enempi alettu kiinnittää huomiota ja että erikoisesti äitien, lasten ja kouluikäisen nuorison huoltoon ja suojeluun tähtääviä toimenpiteitä on edelleen kehitettävä, koska etenkin sota-ajasta johtuvat terveydelliset haitat sekä kulkutaudit uhkaavat suuresti niiden terveyttä.

Terveyssisararet ja kättilöt.

Terveyssisarlaitoksen alku juontaa juurensa jo v:lta 1880 ja on käynyt läpi melkoisen hitaan kehitysvaiheen. Nykyisin pidetään jo asiaan kuuluvana, että jokaisessa aikaansa seuraavassa kunnassa on ainakin yksi tai useampia terveyssisaria. V. 1943 toimikin maaseuduilla ja kauppaloissa kaikkiaan 533 palkattua terveyssisarta yhteensä 342 kunnassa. Maan 38 kaupungista oli samana vuonna 34:llä palveluksessaan yhteensä 189 terveyssisarta.

Uuden lain mukaan tulee jokaisessa maalaiskunnassa, jonka asukasluku on enintään 4.000 henkeä, olla yksi terveyssisar. Sitä suuremmissa kunnissa yksi jokaista alkavaa 4.000 asukasta kohden. Kaupungeissa ja kauppaloissa jää terveyssisarten lukumäärän harkitseminen sisäasiainministeriön hoidettavaksi.

Terveyssisaren tehtävänä kunnassa on n.s. ennakolta ehkäisevä terveydenhuolto, johon sisältyy useammanlaatuisia tehtäviä. Niistä mainittakoon esim. kotien terveyden- ja asunnonhoidon ohjaaminen, imeväisten, pientenlasten ja kouluikäisten terveydenhoito, tuberkuloosihuolto sekä muut ehkäisevän terveydenhuollon alaan kuuluvat tehtävät. Maaseudulla sitäpaitsi hänelle kuuluu kotisairaanhoidokin siinä tapauksessa, että varsinaisia sairaanhoitajattaria ei ole riittävästi.

Seuraavassa teen hiukan selkoa *kättilölain uudistamisesta*. Tämänkin lain uudistamiseen on antanut aiheen ei vain koko terveydenhoitolainsäädännön uudelleen järjestely,

vaan ennenkaikkea ne lisääntyneet tehtävät, jotka aiheutuvat kättilöille äitiys- ja lastenneuvolatoiminnan järjestelystä.

Tarkoituksena on enemmän kuin tähän asti käyttää kättilöiden työvoimaa ennakoivassa äitiys- ja lastenhuollossa sekä kotisairaanhoidossa, syventää kättilöiden koulutusta sekä turvata ammattikunnan täydentyminen uusilla pätevillä voimilla, parantamalla palkkaus- ja palvelusoloja sekä eläke-etuja. Tällöin rinnastetaan kättilö terveyssisareen palkkaukseen nähden, mikäli kättilöiden koulutus on yhtä tehokas. Äitiysneuvoloissa nimittäin joutuvat he työskentelemään rinnakkain sekä olemaan muutenkin läheisessä yhteistyössä, joten olisi epäoikeudenmukaista jos palkkaus olisi erilainen. Tällöin sisältyykin lakiin säännös, jonka mukaan sairaanhoitajatakkoulutuksen tai muuten suuremman oppimäärän saaneelle kättilölle maksetaan sama palkka kuin terveyssisarellekin asunto-etuineen y.m. lisineen. Vähemmän koulutusta saaneelle kättilölle kuuluu yhtä luokkaa alhaisempi palkkaus.

Tämän lain mukaan tulee maalaiskuntiin sijoitettavaksi kättilö jokaista 5.000 asukasta kohden. Kaupungeista ja kauppa-loista on määräys sama kuin edellisessä laissa.

Äitiys- ja lastenneuvolat.

Jo muutamien vuosikymmenien ajan on maassamme, myöskin maaseuduilla, ollut toiminnassa noin kolmisen sataa äitien ja lasten neuvolaa, jotka ovat syntyneet eräiden kansanterveyden hyväksi työskentelevien yhtymien ja järjestöjen aloitteesta. Ne ovatkin menestyksellisesti taistelleet äitien ja lasten kuolleisuutta vastaan sekä tehneet arvokasta työtä äitiys- ja lastenhuollon alalla. Voinen mainita, että ennen neuvoloiden olemassaoloa, oli pikkulasten kuolleisuusprosentti hyvin suuri. Esim. noin 20 v. taaksepäin oli se Helsingissä Sörnäisten kaupunginosassa 20—25 %. Nyt se on, ensisijassa neuvolatoiminnan ansiosta, ainoastaan 2.2 %. Professori Ylpön toimesta perustettiin Kallion kaupunginosaan (samassa kaupungissa) Lastenlinna, jossa äitejä ja lapsia ensin otettiin vastaan

ja annettiin ohjeita ja neuvoja lastenhoidossa y.m. Pian tämän jälkeen voitiin havaita kuolleisuuskäyrän laskua.

Ohjeiden ja neuvojen antaminen sekä hoitotoimenpiteiden opastaminen äideille onkin tavattoman tärkeätä, jotta lasten terveyttä ei aseteta uhanalaiseksi. Pientä lasta on vaikea saada kokonaan paranemaan esim. vaikean ja pitkällisen vatsataudin seurauksista, joka useimmin aiheutuu sopimattomasta ruokinnasta. Ruoansulatushäiriöt jättävät tavallisesti jälkeensä pysyviä vikoja.

Neuvolatoiminta on tarpeen myös äitejä itseään varten. Sellaiset sairaalloiset häiriöt kuin munuaistauti, ahdas lantio, vähäverisyys, verenvuodot sekä tarttuvat taudit saattavat useinkin hoidon puutteessa syntymättömien lasten kehityksen tai äidin elämän vaaraan. Neuvoloissa tarkastavat lääkärit ja kättilöt voivat antaa tarpeellisen avun aikanaan, joka lisäksi on maksuton kaikille.

Varsinkin viimeisenä vuosikymmenenä on kehitys tälläkin alalla ollut varsin myönteinen. Vielä v. 1938 oli maassamme neuvoloita ainoastaan 83 kunnassa. Sotavuosien aikana, kun Suomen Huolto tarttui ponnella asiaan, lisääntyi neuvoloiden luku huomattavasti. Tällöin hankittiin Suomen Huollon toimesta varusteet 113 uudelle neuvolalle sekä annettiin kunnille avustusta neuvolatoimintaa varten, ja huolehdittiin näiden valvonnasta.

Mutta vielä ei läheskään kaikissa kunnissa ole äitiys- ja lastenhoitoneuvoloita ja siksi asia on otettu lainsäädäntöteitse järjestettäväksi. Tämä neuvontatyö on tehtävä kunnalliseksi ja julkinen valvonta ulotettava kaikkiin maassa toimiviin neuvoloihin sekä uskottava yksityisten tai järjestöjen omistamille neuvoloille *kunnallisten* neuvoloiden tehtävät. Kunnille tetaan valtion tuki neuvontatyöstä aiheutuvien kustannusten peittämiseksi ja laki säättää, että jokaisessa kaupungissa, kauppalassa ja maalaiskunnassa tulee olla viiden vuoden kuluessa kunnallinen äitiys- ja lastenhoidonneuvola eli *terveytalo*, kuitenkin määrätyn varauksin pienimpiin kuntiin nähden.

Edellytetäänkin, että kaikki yhteiskuntapiirit mahdollisimman tehokkaasti käyttävät hyväkseen uuden lain säätämiä neuvoloita sekä niiden auttavaa toimintaa. Tämän vuoksi neuvonta onkin *kokonaan maksutonta*. Ei enempää lääkärin tarkastuksesta kuin kätilön tai muun henkilökunnan antamista ohjeista saa periä maksua. Neuvoloissa on riittävän usein ja sopiviin aikoihin päivästä järjestettävä vastaanottoja äideille ja lapsille sekä ohjattava määräaikoina kaukaisempiin syrjäkyliin vastaanottoja, koska äidit eivät itse voi matkojen pituuden vuoksi päästä varsinaiseen päävastaanottopaikkaan.

Kaikkien näiden kolmen lain täytäntöönpanoon on annettu aikaa viisi vuotta. Kuten yllä on huomautettu, antaa valtio kunnille tukea näissä uudistuksissa suorittaen 3/4 kustannuksista ja köyhimmille kunnille enemmänkin. Toivottavasti sodan aiheuttamista rasituksista huolimatta mahdollisimman monet kunnat rientävät toteuttamaan näitä uudistuksia ensi tilassa kuntalaistensa terveyden edistämiseksi.

Näin tulee siis maassamme nykyisin Ukko Kruunu äitien ja lasten tueksi.

Aino Lehtokoski:

MITEN YHTEISKUNTA TUKEE KODIN PERUSTAJIA?

Kuluneet vuodet ovat herättäneet kansamme sosiaalisen vastuuntunnon. Tällöin on m.m. huomattu olevan nuoria avioliiton solmineita ihmisiä, jotka taloudellisten mahdollisuuksien puuttuessa eivät voi saada itselleen kunnollista asuntoa. Kuitenkin tulisi jokaisella perheellä olla oma koti, vaikka vain pienempikin, jotta kodille tulevat suuret tehtävät voisivat onnistua ja lapset saisivat oikean ja kestäväen maapohjan jalkojensa alle. Viime vuosina on yhteiskunta ryhtynyt tässä asiassa koteja auttamaan ja tukemaan.

Eduskuntamme asetti, tosin vasta v. 1937, komiteat tutkimaan sekä maaseudun että kaupunki- ja kauppalakuntain vaikeaksi käyneitä asunto-oloja. Komiteojen Sosiaalisen tutkimustoimiston myötävaikutuksella suorittamat tutkimukset osoittivat, että meillä silloin maaseudun pienasunnoista n. 21.3 % voitiin kutsua "ihmisasunnoksi kelpaamattomiksi", että kaupunkikunnissa oli noin 7.000 sellaista lapsirikasta perhettä, jotka eivät omine mahdollisuuksineen voineet saada kunnan asuntoa ja että suuri osa vähävaraisista perheistä asui peräti huonosti. Asuintiheyden ollessa niin suuri, että huonetta kohti oli kahdeksankin henkeä, ymmärtää hyvin, ettei parhainkaan perheenäiti voi tämänlaatuisissa asunnoissa edistää kodin terveydellisiä ja henkisiä elämänarvoja siten kuin hänen pitäisi.

Ottaen huomioon kaikki nämä vaikeudet ja lisäksi rakennusaineiden ja työn kalleuden sekä sen, että perheenäitien työtä myös olisi helpotettava uusien rakennuksien rakentamalla komitea ehdotti useammanlaatuisia toimenpiteitä vähävarais-

ten monilapsisten perheiden asunto-olojen parantamiseksi. Tässä yleishyödyllisessä asuntopolitiikassa oli edistettävä asuntoyhtiö-, omakoti- ja vuokra-avustustoimintaa. Rahoittamiseen oli sekä valtion että myöskin kuntien otettava osaa m.m. tonttien järjestämisellä.

Maaseudun pienkotien auttamiseksi otettiin komitean ehdotuksen mukaisesti v. 1938 talousarvioon määrärahat avustuksiksi ja lainoiksi vähävaraisille lapsirikkaille perheille. Valitettavasti suuri osa näistä määrärahoista on jäänyt tarkoitukseensa käyttämättä. Ymmärrettävästi sotavuodet ovat vaikuttaneet tähän, mutta toivoo täytyy, että rauhan tilaan päästyämme tässäkin suhteessa tapahtuu parannus ja että maaseudun vähävaraiset perheet saavat yhteiskunnalta kipeästi tarvitsemansa avun kunnollisten asuntojen aikaansaamiseksi.

Paitsi perhelisää, jota on toisaalla selostettu, on maaseudun asunto-olojen parantamiseen mahdollisuus *halpakorkoisten lainojen* avulla, joita on saatavissa uusien asuntojen aikaansaamiseksi n.s. *omakotirakennustoiminnalla*. Samoin on muistettava se laina-apu, jonka *osuuskassaliike* valtion tukemana antaa.

Mitä tulee *kaupunkien* ja muiden *asutuskeskusten* asunto-olojen parantamiseen, mainittakoon, että siihen oli ennen v. 1940 käytettävissä vain ne varat, jotka *omakotirahaston* kautta sekä *Asuntohypoteekkipankin* myöntämän lainan y.m. tuen muodossa oli mahdollisuus uusien asuntojen aikaansaamiseksi saada. V. 1937 asetetun asuntokomitean perusteelliseen mietintöön nojaten hallitus v. 1940 antoi valtiopäiville useita lakiesityksiä. Mainitsen ensiksi lain *omakotirahastosta*. Sen mukaan voidaan kuntien kautta myöntää kuoletettavia lainoja halpojen, pienten ja tarkoituksenmukaisten omakotien rakentamiseksi asutuskeskuksiin.

Omakotilainan suuruus on enintään 40 sadalta sosialiministeriön hyväksymistä rakennuskustannuksista. Jos taas yksityiseltä rahalaitokselta ei voida saada ensisijaista kiinnityslainaa omakotitalon rakentamista varten ja jos paikkakunnalla vallitsee huomattava asuntojen puute, voidaan lisälainaa antaa

aina 50 % asti sosialiministeriön hyväksymistä rakennuskustannuksista.

Näin menetellen on tahdottu taata taloudellisesti heikossa asemassa oleville, mutta omatoimisesti eteenpäin pyrkiville mahdollisuus kunnollisen oman kodin rakentamiseen. Valitettavasti sota-aika tässäkin suhteessa on rajoittavine määräyksineen ja työvoiman samoin kuin tarvikkeiden puutteineen asettanut monia esteitä tälle niin tärkeälle asuntorakennustoiminnalle.

Lainan tai takuun myöntäminen asunto-osuuskunnille tai -yhtiöille on myöskin erittäin tärkeä toimenpide. Laina tai takuu nousee siis erinäisissä tapauksissa aina 85 % asti. Se annetaan vain sellaiselle asunto-osakeyhtiölle tai yleishyödylliselle asunto-osuuskunnalle, jonka rakennuttaman talon pinta-alasta vähintään 4/5 on varattu osakkeiden omistajain omaan käyttöön. Huomattavaa on, että näiden avustusten turvin on sekä kunnilla että yleishyödyllisillä asunto-osuuskunnilla suuret mahdollisuudet auttaa asuntovaikeuksissa kamppailevaa kansaa.

Perheasuntoavustuksia koskeva laki taas säättää, että vähävarainen monilapsinen perhe (1940 vähintään kolme, nyt eräissä tapauksissa kaksi lasta omistava perhe) voi saada *vuokraavustusta* 30 %—70 % asti vuokrasta lapsiluvusta riippuen. Tätä avustusta voidaan eräissä tapauksissa antaa myös omakotitalojen omistajille siten, että vuokra-avustus heidän kohdaltaan saa nousta enintään omakotilainan vuotuisen koron ja kuoletusmaksun yhteiseen määrään. Kunnan on tänä aikana myös omasta puolestaan helpoitettava tällaisen varattoman omakotitalonomistajan taloudellisia rasituksia.

Siinä, *millaiset perheet* voivat näitä valtion avustuksia, lainoja, takuita tai vuokra-avustuksia saada, noudatetaan pääasiallisesti samoja periaatteita kuin äitiysavustuksen ja perhe-lisän myöntämisessä.

Uusin nuoria kodinperustajia tukeva toimenpide valtion taholta on esitys laiksi *kodinperustamislainoiksi* sodasta palaa-

ville. Avioliittojen solmiamista vaikeuttavat nykyisinä aikoina sellaiset seikat kuin sodassa kaatuneiden miesten menetys, sotapalveluksesta vapautuneiden usein vaikea taloudellinen asema, kodin perustamisesta aiheutuvat korkeat kustannukset j.n.e. Helpottaakseen avioliittojen solmimismahdollisuuksia hallitus ehdottaa kodinperustamislainoja sodassa olleille.

Lainan suuruuden määräisi lopullisesti valtioneuvosto. Laina on koroton ja sen maksamisesta voidaan saada osittainen tai täydellinenkin vapautus, jos perheessä on 3 tai useampia lapsia. Lainaa saisivat vain 30-vuotiaat ja sitä nuoremmat avioliiton solmijat. Lain ensimmäisenä voimaantulovuonna, jolloin kaikki 30. 11. 1939 jälkeen perustetut, säädetyn ikärajan puitteihin soveltuvat nuoret kodit otettaisiin huomioon, tarvittaisiin lainaa n. 400 milj. mk, jos lainan suuruus olisi 15.000 mk. Valtion vaikeasta rahatilanteesta johtuen on tällä kertaa kuitenkin voitu talousarvioon varata vain 90 milj. mk. Näin ollen eivät vielä läheskään kaikki anojat pääse tästä tärkeästä avusta osallisiksi. Toivottavaa kuitenkin on, että määrärahaa voidaan lisätä.

Kuten edelläesitetystä havaitaan, tahtoo valtio monin eri tavoin auttaa kansalaisiaan kotien perustamisessa ja ylläpitämisessä. Eduskunta on omalla tavallaan monin aloittein määrätietoisesti pyrkinyt ennenkaikkea vähävaraisten elämän helpottamiseen. Sodan raskaista oloista huolimatta on sillä ollut rohkeutta päättää monista kansakunnan elämää kohottavista, suuriakin summia vaativista toimenpiteistä. Teidän, nuorten kodinperustajien, on hyvä nähdä, että valtio on tahtonut erityisesti muistaa teidän ja teidän kotienne vaikeuksia.

Martta Salmela-Järvinen:

KURKISTAKAAMME KODIN SEINIEN ULKOPUOLELLEKIN!

(Koti ja yhteiskunta.)

Koti on yhteiskunnan sydän, on iskulause, jota usein kuulemme toistettavan. Tällä tarkoitetaan kai lähinnä sitä, että yhteiskunta on sellainen, millaiseksi kodit sen muodostavat, koti kasvattaa yhteiskunnan jäsenet. Jos kodit ovat huonoja niin yhteiskuntakin on tasoltaan alhainen, jos taas kodit ovat hyviä, kunnan koteja, niin yhteiskuntaelämäkin muodostuu sopusointuiseksi ja hyväksi. Mutta tämä lause merkitsee myöskin muuta. Se merkitsee myöskin sitä, että kodit luovat yhteiskunnan perustan, että ne ovat ydin, jonka ympärille koko yhteiskuntaelämä on muovautunut.

Tutkiessamme suhdettamme yhteiskuntaan, toteamme, että suuren yhteisön, kansan, sisäpuolella on koko joukko pienempiä yhteisöjä, joihin me enemmän tai vähemmän vapaaehtoisesti kuulumme. On kunta, joka on pienempi yhteisö ja seurakunta, joka yhdistää saman uskontunnustuksen omaavat ihmiset. Näihin yhteisöihin joudumme liittymään olosuhteiden pakosta. Jo heti syntyessämme meistä tulee jonkun valtion kansalaisia, jonkun kunnan tai jonkun seurakunnan jäseniä. Mutta me muodostamme myöskin itse monenlaisia yhteisöjä, yhdistyksiä, seuroja, puolueita yms. ja kaikissa näissäkin harrastetaan yhteistoimintaa, joka on ihmisyyhteiskunnalle tunnusmerkillistä. Voidaksemme oikein täyttää ne velvollisuudet, jotka yhteiskunta meille asettaa, ja voidaksemme käyttää hyväksemme niitä oikeuksia, joita yhteiskunnassa meille on annettu ja voi-

daksemme omalta osaltamme toimia mahdollisimman täysipainoisesti yhteiskuntaolojen edelleen kehittämiseksi, meidän on tunnettava se yhteiskunta, jossa elämme ja perehdyttävä sen koneistoon perinpohjin. Kun me näin teemme, käy meille kuten Seitsemän veljeksien Eerolle, joka harrasteli ja tutkiskeli yhteiskunnallisia asioita. "Synnyinmaa ei ollut hänelle enää epämääräinen osa epämääräisestä maailmasta, ilman tietoa, missä ja minkälainen. — Kotomaamme koko kuva, sen ystävälliset äidinkasvot olivat ainiaaksi painuneet hänen sydämensä syvyyteen. Ja tästä kaikesta syntyi hänen tahtoonsa halua ja pyrkimistä kohden maamme onnea ja parasta."

Sakari Topelius on sanonut: "Emme ole mitään itsessämme, emme mitään itsestämme, mutta äärettömän paljon liitossa toistemme kanssa, yhteistyössä ja rehellisessä pyrkimyksessä yhteisen päämäärän hyväksi." Tämä lausuma toteaa sen, että meillä jokaisella yhteiskunnan kansalaisena on velvollisuuksia sitä yhteiskuntaa kohtaan, jossa elämme, mutta velvollisuutemme kykenemme näyttämään vasta silloin, kun perin pohjin tunnemme myöskin oikeudet, jotka meille yhteiskunnan kansalaisina kuuluvat.

Alkaaksemme ensin *valtiollisista* oikeuksistamme meillä on yleinen äänioikeus. Se merkitsee sitä, että jokainen 24 vuotta täyttänyt Suomen kansalainen, sekä nainen että mies, on oikeutettu valitsemaan edustajia Suomen kansan eduskuntaan. (Hallitus suunnittelee parhaillaan tätä kirjoitettaessa lakia, jonka mukaan äänioikeus tulisi jo kaikille 21 vuotta täyttäneille.) Äänioikeutta vailla on se, joka ei nauti kansalaisluottamusta tai joka on holhouksenalainen.

Eduskunta on maamme korkein lakiasäätävä laitos. Meillä siinä on vain yksi kamari, johon kuuluu 200 edustajaa. Eduskunta laatii lait, joita kansalaisten on noudatettava, se hyväksyy valtion tulo- ja menoarvion ja asettaa valtion verot, päättää tullien kantamisesta ym. Hallitus, joka käyttää toimeenpanevaa valtaa, on eduskunnalle vastuunalainen. Hallituksen ylimpänä päämiehenä on presidentti, jonka valitsevat yleisillä vaaleilla valitut 300 valitsijamiestä. Presidentti vali-

taan uudelleen joka kuudes vuosi, eduskuntavaalit ovat normaaliaaikoina joka kolmen vuoden kuluttua, vaikka sodan aikana poikkeuksellisissa oloissa vaalien toimittaminen onkin lykkäytynyt.

Oikeutemme ja velvollisuutemme yhteiskunnan kansalaisina eivät suinkaan rajoitu valtiolliseen äänioikeuteen, eikä siihen vaikutukseen, mikä meillä sen kautta on valtion elämään. Me olemme myöskin *kunnan* jäseniä ja meillä on tämän pienemmän yhteisön jäsenenä koko joukko oikeuksia ja velvollisuuksia, joista myöskin on oltava selvillä. Meillä on kunnan asukkaina äänioikeus, joka on jokaisella 21 vuotta täyttäneellä kansalaisella muutamien vähäisin rajoituksin. Meidän edustajamme kunnanvaltuustossa hoitavat kunnan yhteisiä asioita, kunta ylläpitää kouluja, sairaaloita, lääkärin ja kättilön. Kunnalla on näin poikkeuksellisenä aikana monia muitakin tehtäviä kansanhuollon, työolojen y.m. järjestämisessä. Huomaamme, että monet näistä ovat sängen lähellä kotia. Meille ei voi olla yhdentekevää millainen on koulu, johon lapsemme lähetämme, millaiset mahdollisuudet kunnassa on saada lääkärinapua, hammashoitoa ja monia muita asioita, ja ennenkaikkea, kun joudumme maksamaan vuosittain kunnallisveroja, haluamme myöskin tietää, mihin nämä meidän maksamamme verot menevät.

Yhteiskuntaelämä on siis ympärillämme monenlaatuinen ja monia eri tehtäviä antavana ja meidän on jokainen henkilökohtaisesti ratkaistava, mikä on meidän suhteemme siihen, ja miten täytämme paikkamme tässä yhteiskunnassa. Kun alussa sanoimme, että koti on yhteiskunnan sydän, alamme nyt yhä selvemmin tajuta, että siitä, minkälaisia ovat nämä kodit, millä tavalla niissä suhtaudutaan yhteiskunnallisiin asioihin, hyvin paljon riippuu, millainen on tämä yhteiskunta ja miten se vuorostaan kykenee koteja palvelemaan.

Jos me tarkastelemme *kotien suhtautumista* tähän niiden ulkopuolella olevaan yhteiskuntaelämään, niin näemme usein, että niissä ei tätä elämää lainkaan harrasteta eikä huomioida. Korkeintaan sen olemassaolo huomataan vain sellaisina epä-

miellyttävänä hetkinä, jolloin verokuitti tai joku muu vaatimus ilmestyy näköpiiriin. Paljon on myöskin sellaisia koteja, joissa yhteiskunnallinen harrastus on yksipuolista siten, että mies saattaa hyvinkin kiinteästi osallistua yhteiskunnalliseen elämäänsä, olla jäsenenä erilaisissa yhdistyksissä, käydä kokouksissa ja osallistua koko siihen kuumeiseen touhuun, joka yhteiskuntaelämässä vallitsee, mutta vaimo pysyy hyvin visusti erillään kaikesta tästä. Hän saattaa vieläpä pyrkiä sekä itselleen että muille todistelemaan, etteivät yhteiskunnalliset asiat lainkaan kuulu hänelle. Tällaiset perheenemännät eivät, ikävä kyllä, ole harvinaisia meidän kansamme keskuudessa.

Naisten välinpitämättömyys ja sivullapysyttelemisen yhteiskuntaelämästä on ikävä ilmiö, joka osoittaa, ettemme vielä ole kypsyneet noudattamaan ja toteuttamaan täydellistä kansanvaltaa. Valtiollisissa vaaleissa ovat naiset vielä näihin asti aina äänestäneet huonommin kuin miehet, esim. vuoden 1936 vaaleissa äänesti kaikista äänioikeutetuista naisista vain 59 % kun miehistä äänesti 67 %. Ja mikäli naiset käyttävät oikeuksiaan, he vielä hyvin yleisesti haluavat edustajikseen valita miehiä, sillä muutenhan ei olisi ymmärrettävää, että meillä eduskunnan 200 jäsenestä naisia on vain 17, siis n. 8,5 % ja hyvin monissa kunnanvaltuustoissa on vain 1 tai pari naista. Naisilla ei liene luottamusta omaan itseensä ja omaan ymmärrykseensä näissä asioissa ja senvuoksi he myöskään eivät uskalla luottaa toiseen naiseen, jota eivät usko paljoakaan itseään viisaammaksi.

Syynä tähän naisten puuttuvaan itseluottamukseen on sekä väärään suuntaan käynyt kasvatus että myöskin vanhat ennakkoluulot. Naisen oikeudet hankkia opillista sivistystä, tai itsenäisesti harjoittaa tointa ja elinkeinoa sekä itse hallita omaisuuttaan ovat vielä meidän maassamme ja ylipäänsä koko sivistyneessä maailmassa niin läheisen ajan tuotteita, että nykyisin keski-ässä olevat naiset hyvin muistavat, milloin ne saavutettiin. N. 75 vuotta sitten pääsi ensimmäinen nainen Suomessa yliopistoon opiskelemaan, vuonna 1907 saivat naiset äänioikeuden ja vuonna 1927 saatiin uusi avio-

liittolaki, joka vapautti naidun naisen miehen edusmiehyydestä ja antoi hänelle vapauden itse hallita itseään ja omaisuuttaan. Tällä hetkellä nainen noin suurin piirten katsoen, muutamia rajoituksia lukuunottamatta, voi vapaasti toimia miehen rinnalla yhteiskuntaelämässä ja taloudellisella alalla, mutta se ei suinkaan merkitse sitä, että naisen asemaa koskevat ennakkoluulot olisivat haihtuneet naisten ja ennenkaikkea miesten mielistä.

Yhteiskuntaelämää, politiikkaa ja yhdistystoimintaa harrastava nainen on monien miesten mielestä kauhistus, ihanneolentona pidetään naista, joka tyystin hautautuu kotinsa neljän seinän sisälle, omaamatta muita harrastuksia, kuin niitä, jotka liittyvät välittömästi sen piiriin.

Mutta jos tarkastelemme nykyistä yhteiskuntaelämää, havaitsemme, että vaikka kuinka perinpohjaisesti haluaisimme sulkeutua koteihimme, emme siellä kuitenkaan voi säilyä koskemattomina, vaan ulkopuolinen elämä monissa eri muodoissa tunkeutuu kotiimme. Tämä tunkeutuminen on sodan aikana monasti ollut hyvinkin kovakouraista, se on saattanut suorastaan tuhota kotimme ja tehdä sen olemassaolon vaarallaiseksi. Olemme myöskin entistä enemmän joutuneet riippuvaisiksi yhteiskunnallisista laitoksista. Nythän koko meidän elämämme, ruokataloutemme ja vaatetuskysymyksemme on yhteiskunnan hoidossa. Meidän on todettava, että tuhannet kansalaisemme, jotka ilman omaa syytään ovat joutuneet vaikeuksiin, sotaorvot, lesket ja invalidit, siirtoväki, joka on joutunut menettämään kotinsa ja kotiseutunsa, odottaa ja toivoo, että yhteiskunta ryhtyisi toimenpiteisiin heidän kohtalonsa auttamiseksi ja parantamiseksi. Samaan aikaan myöskin koko yhteiskuntaelämässä on leimaa-antavana ajatus, että on pyrittävä muodostamaan olot niin oikeudenmukaisiksi ja hyviksi kuin mahdollista. Aika, jolloin suuret epäkohdat saivat vallita, jolloin vähävarainen kansanosa sai kärsiä puutetta, vilua ja nälkää, jolloin työttömyyden ankara painajainen oli monien ansiotyöllä elävien perheiden vitsauksena, ei enää voi sellaisenaan palautua, vaan meidän jokaisen on py-

rittävä työskentelemään siihen suuntaan, että olot voitaisiin luoda entistään paremmiksi. Me emme voi enää väittää, että nämä asiat eivät kuulu meille, naisille, me emme voi ummistaa silmiämme ja korviamme niiltä asioilta, jotka joka suunnalta vaativat huomiotamme. Me emme voi enää vetäytyä koteihimme ja sanoa, etteivät ne asiat naisia kiinnosta, meidän on tavalla tai toisella ratkaistava kantamme niihin, otettava kantaaksemme yhteiskunnan jäsenelle kuuluvia velvollisuuksia.

Mutta ennenkuin tähän voimme pystyä, meidän on pyrittävä kehittämään ja kasvattamaan itseämme. Emme ole ilman muuta kykeneviä ratkaisemaan, mikä on oikein ja mitä on väärin, mitä tietä on kuljettava, jotta parhaiten pääsisimme päämäärään. Meidän on ennakoluulottomasti tutkittava asioita, tehtävä johtopäätöksiä, samalla sanoen meidän on valvutuneesti seurattava yhteiskuntaelämää. Meidän on kuunneltava esitelmiä, luettava sanomalehtiä, osallistuttava ympärillämme kuohuvaan elämään, luovuttava erakonasenteestamme kotimme neljän seinän sisäpuolella. Kun nuoret naiset useasti omaksuvat katsantokannan, ettei yhteiskunnallisten asioiden harrastus kuulu heille, että se on keski-ikäisten "viisaiden tanttojen" asia, on heille sanottava, että nämä keski-ikäiset ovat jo sivuuttaneet elämänsä parhaat vuodet, heidän lapsensa ovat aikuisia, heidän kohtalonsa ja elämänsä jo muodostunut lopulliseen muotoonsa, mutta nuorilla on elämä edessään, heidän lapsensa on kasvatettava, heidän tulevaisuutensa vasta rakenteilla, eikä ole siis lainkaan yhdentekevää, millainen on se yhteiskunta, jonka sisällä tämä muodostus tapahtuu ja heidän elämänsä ja tulevaisuutensa rakennetaan.

Mutta, sanovat varmaan monet perheenemännät, meillä ei ole aikaa harrastaa yhteiskunnallisia asioita, meillä ei ole aikaa opiskella eikä perehtyä kysymyksiin, jotka liittyvät niihin. Kodin ja varsinkin lasten hoito vaatii oman aikansa ja se sitoo äidin perheensä piiriin niin kiinteästi, ettei hän pääse seuraamaan elämää kodin ulkopuolella vaikka tahtoisikin. Ja sitten kerrotaan esimerkkejä huolimattomista ja per-

heestään piittaamattomista vaimoista, jotka juoksevat kaiken maailman kokouksissa ja jättävät lapset hoidotta, ukkokullan paidan napit neulomatta ja puuron keittämättä. Pilajutuissa, näytelmissä ja romaaneissa suorastaan herkutellaan tällaisten tyyppien kustannuksella. On myönnettävä, että tässäkin voidaan mennä liiallisuuksiin, että yhteiskunnallisessa ja poliittisessa toiminnassa on mukana naisia, jotka ovat uponneet siihen liian syvälle, pääasiallisesti siitä syystä, että vallitsee voimien puute, ja että yhdet ja samat henkilöt joutuvat hoitamaan liian monia tehtäviä, niin että koti tosiaankin jää laiminlyödyksi. Mutta voidaan myöskin todeta, että toiminnassa on mukana suuri joukko perheenäitejä, joiden koti on mallikelpoisesti hoidettu, jotka ovat yhteiskunnallisesti valvutuneita ja tuovat sen elämään oman merkittävän panoksensa. He ovat onnellisella tavalla osanneet yhdistää kodin ja yhteiskunnan, kyenneet jakamaan aikansa molempien kesken ja päässeet sopusointuun, joka tuo heille tyydytystä, sekä perheenäitinä että myöskin kansalaisena. Heidän kotinsa on yhteiskunnallisessa mielessä mallikoti. Mahdollisesti perheenjäsenet silloin tällöin joutuvat tinkimään henkilökohtaisista vaatimuksistaan ja mukavuuksistaan sen vuoksi, että myöskin äidin on hoidettava yhteiskunnallisia velvollisuuksiaan, mutta suurempiinkin uhrauksiin meidän on ollut alistuttava yhteisen edun vuoksi.

On vielä olemassa eräs hyvin tärkeä, kotien elämän kannalta ensiluokkaisen tärkeä syy, miksi juuri perheenäitien on pyrittävä osallistumaan myöskin kodin ulkopuoliseen elämään. Jos perheenäidillä ei ole muita harrastuksia kuin jokapäiväiset askareet, jos hän uppoaa niin perinpohjin arkiisiin toimiinsa, ettei näköpiiriin mahdu muita asioita, niin hänen ajatuselämänsä madaltuu ja tyhjenee. Tällainen perheenäiti huomaa pian vieraantuvansa miehestään ja ennenpitkää lapsistaankin. Mies ei jaksa illalla työstä kotiin palatuaan olla kiinnostunut vaimon taloushuolista. Hänen ajatuksiaan askarruttavat edelleen ne asiat, jotka koko päivän ovat täyttäneet hänen ajatuksensa hänen työssään ja joista

hän on keskustellut työpaikallaan tovereidensa kanssa. Jos hän ei voi kotona niistä keskustella, niin hän lähtee ulos etsimään seuraa, jossa se voi tapahtua. Pian etääntyvät myöskin lapset äidistä, joka on heille vain ruoan valmistaja, vaatteiden pesijä ja paikkaaja, mutta jolle ei voi puhua ajatuksistaan tai harrastuksistaan. Luin hiljattain eräästä viikko-lehdestä haastattelun, jossa muutamilta nuorilta naisilta oli tiedusteltu, kertovatko he äidilleen salaisuutensa. Eräät heistä kertoivat näin tekevänsä, mutta muutamat taas sanoivat, että sellainen ei voisi tulla kysymykseenkään, koska äiti kuitenkin heti kertoisi heidän salaisuutensa ystävättärilleen juoruseuroissaan. Tällainen tyttö on varmaan itse asiassa hyvin onneton, riippuu aivan siitä, millaista seuraa hän saa, millaiseksi hänen elämänsä muodostuu. Äiti on tyttärensä paras toveri, mutta jos äiti liiaksi tuijottaa vain jokapäiväisiin askareihinsa ja jättää oman sisäisen minänsä kehittämättä, tapahtuu jonakin päivänä, että tytär sanoo: äiti on vanhan-aikainen, äiti ei ymmärrä meitä nykyajan nuoria. Mutta jos äitikin on seurannut elämää, jos hän avoimin silmin ja korvin on seurannut maailman menoa ympärillään, saattaa hän reippaasti sanoa tyttärelleen itsekin tuntevansa nämä asiat ja tietävänsä, kuinka tässä on meneteltävä, ja tytär myöskin silloin uskoo häntä.

Kaikenlaisilla henkisillä harrastuksilla, yhdistystoiminnalla, opiskelulla, lukemisella ym. on kyky pitää meitä henkisesti virkeänä ja toimintakykyisenä. Ne tuovat vaihtelua arkipäivän harmauteen, ne ovat keitaita taloustyön kuluttavassa yksitoikkoisuudessa, joka saattaa pilata hermomme ja hyvän tuulemme. Vanha suomalainen sananlasku sanoo: Tytöt hyvät, neidot kauniit, mistä ne pahat akat tulevat? Tosiaankin, monasti saamme ihmetellä, mistä ovatkaan tulleet nuo pahat akat, hermostuneet torailevat naiset, jotka kiihtyneinä motkottavat miehelleen ja lapsilleen turhanpäiväisistäkin asioista. Jokainen meistä on varmaan nähnyt ympäristössään tuollaisen ikävän olennon ja pyhästi päättänyt, ettei hän ainakaan halua sellaiseksi. Mutta olisi parempi varoa jo ajoissa ja

tutkia, missä olosuhteissa tällainen luonne on päässyt muodostumaan. Ehkä silloin saadaan havaita, että se on tulos pitkäaikaisesta yksitoikkoisesta työstä, jossa ei ole ollut mitään vaihtelua, alituisesta samojen asioiden toistamisesta, tuhansista parsituista sukkapareista, rasittavista pyykkipäivistä, toistuvista huolista ja harmeista ja se on varoittava esimerkki jokaiselle nuorelle naiselle, joka aikoo perheenemännäksi, esimerkki, joka sanoo: älkää haudatko itseänne niin täydellisesti kotinne seinien sisäpuolelle, ettei teille jää yhtään ikkunaa auki ulos elämään, yhteyteen muiden ihmisten kanssa ja osuutta siihen rikkauteen, joka tähän elämään liittyy. Se tulee pitämään teidät henkisesti ja ruumiillisesti virkeinä, se asettaa teidät tasavertaiseksi puolison ja lasten kanssa sitä mukaa kuin nämä kodin ulkopuolisen elämän vaikutuksesta kehittyvät. Tämän ei tarvitse merkitä kodin sisäisen hengen turmeltumista, vaan sen laajentumista ja kirkastumista ja yhteiskunnallisen ajattelutavan syventymistä käsittämään myöskin kodit ja kotielämän. Jos lapsemme entistä suuremmassa määrin oppivat luopumaan omista pienistä pyrkimyksistään ja mukavuuksistaan yhteisen edun vuoksi, kasvaa heistä yhteiskunnan kansalaisia, jotka osaavat antaa arvon toisellekin, jotka eivät itsekkäästi kyynärpäitään käyttäen pyri toisten edelle ja yläpuolelle, ja tällä tavalla yhteiskunnasta kitketään pois itsekkään omaneduntavoittelun ja vallanhimon henkeä.

Perheenäidin tehtävä ei suinkaan ole mikään myötäsytynyt taito niinkuin usein luullaan, se on ammatti, joka on opittava, ja johon on saatava hyvä ammattitaito. Nykyisessä yhteiskunnassamme ei perheenäitien valmentamiseen vielä kiinnitetä riittävää huomiota, meidän kalleimmat arvomme jätetään yhä edelleenkin hoidettaviksi monasti hyvin tottumattomiin käsiin. Sillä olemme kai yhtä mieltä siitä, että kalleinta mitä omistamme on hyvä terveys ja kansamme tulevaisuus, lapset. Ja nämä kaksi asiaa ovat täydellisesti sen varassa, miten perheenemännät osaavat ammattinsa, miten he valmistavat ruokaa, miten he hoitavat puhtautta ja mil-

laisia kasvatusmenetelmiä he omaksuvat lapsiinsa nähden. Perheenemäntien ammattikunta on suuri ja laaja, on laskettu että meidän maassamme on noin 700.000 ruokakuntaa, joissa tietenkin jokaisessa on ainakin yksi nainen, perheenäiti tai taloudenhoitaja, yhteistä taloutta hoitamassa. Ei ole edes kansantaloudellisestikaan yhdentekevää, miten tämä tehtävä tulee hoidetuksi, sillä monet miljoonat, jopa miljardit kulkevat heidän käsiensä kautta. Voiko tällainen suuri ammattikunta, joka muodostaa viidennen osan kansastamme, jättäytyä vieraaksi yhteiskuntaelämälle, vierittää muiden ammattiryhmien hartioille niidenkin asioiden hoidon, jotka läheisesti koskevat koteja, lapsia ja perhettä ja joiden hoidossa juuri tällä ammattiryhmällä on eniten kokemusta?

Kun me siis pyrimme vaatimaan itsellemme enemmän vapautta, enemmän mahdollisuutta toimia myöskin kotimme ulkopuolella, enemmän tilaisuutta kehittää ja kasvattaa itseämme, emme tee tätä suinkaan itsekkäistä syistä, oman ilomme ja huvimme takia, vaan siksi, että näillä pyrkimyksillämme on korkeampi päämäärä. Meidän pyrkimyksenämme on luoda valveutunut koti, joka muodostaa kansanvaltaisen yhteiskuntamme kulmakiven, ja perheenäiti, joka pystyy ja kykenee kasvattamaan vastuuntuntoisia, ruumiillisesti ja henkisesti mahdollisimman täysipainoisia kansalaisia ja jonka kunnian asiana on itsekkin pyrkiä mahdollisimman suureen täydellisyyteen ja omalta osaltaan täyttää paikkansa yhteiskunnan jäsenenä ja kansalaisena.

Maija Taka:

LÄÄKÄRI AVIOLIITOSTA.

Avioliitto on vakava asia. Jo katolinen kirkko, jonka mielestä kaikki "lihallinen" oli pahasta, piti sitä yhtenä pyhistä sakramenteista. Avioliitto perustuu kahden ihmisen kiintymykseen toisiinsa, sukuviettiin ja se taas on luonnon välikkappale uuden polven aikaansaamiseksi. Ilman viettiä olisi koko uuden polven synnyttäminen ja kasvattaminen sarja ikäviä velvollisuuksia. Vietti tekee sen jopa halutuksi. Avioliitto on se muoto johon järjestystä rakastava yhteiskunta on pukeutunut sukupuolitoiminnan. Mikä on sen ulkopuolella, on luvatonta ja usein turmiollista. Sukuvietin voimakkuus vaihtelee eri ihmisillä ja onnellisin on sellainen avioliitto, jossa molemmat osapuolet saavat sen, mitä heidän viettinsä vaatii tullakseen tyydytetyksi. Jos osapuolet ovat tarpeiltaan kovin erilaiset, jää toinen vajaaksi ja niin tulee hänelle ennenpitkää kaikenlaisia hermostollisia häiriöitä. Pian sopusointu särkyy ja koko lupaavasti ja suurella innostuksella aloitettu yhdyselämä on pian "helvetti molemmille", kuten usein kuulee sanottavan. Avioliittoa on taiten hoidettava, tässä ottamisessa ja antamisessa on kummankin puolen koetettava sovitella. Vasta kun fyysillinen puoli on järjestyksessä, on olemassa pohja sille kauniille henkiselle yhteenkuuluvaisuudelle, johon aina tulisi pyrkiä. Vain sopusointuisessa onnellisessa kodissa kasvaneista lapsista tulee sekä ruumiiltaan että hermostoltaan terveitä ja he saavat lujan siveellisen selkärangan.

Nykyaikainen yhteiskunta vaatii ainakin jonkinlaisen ammattikoulutuksen jo pieneenkin työhön, mutta maailman kai

vaikeimpaan ammattiin, äidin ja perheenäidin, saa ryhtyä kuka hyvänsä, ei kysytä mitä osaat ja mitä olet oppinut. Liioin ei kysytä minkäänlaista todistusta terveydestä, mikä olisi hyvinkin tähdellistä juuri veneeristen tautien leviämisen takia.

*

Nainen on mutkallinen ja hieno koneisto. Harvoin hän edes tuntee tarkoin itseään. Siksi ensin pieni esittely. Sukupuolielimet, joista johtuen hän on nainen, sijaitsevat vatsanpohjassa lantionluun suojassa. Keskeisin on emä eli kohtu, pieni vajaan nyrkin kokoinen lihaskappale, jossa on pienoinen ontelo sisällä. Ulkoapäin siihen johtaa putkimainen käytävä, nimeltään emätin. Emästä sivuillepäin ovat munatorvet ja niiden päässä munasarjat. Edelliset ovat lyijykynää ohuemat, sisäpinta on tuhansilla poimuilla, kuin olisi hento limakalvo tungettu liian ahtaaseen tuppeen. Munasarja on noin peukalonpään kokoinen rauhanen. Se erittää suoraan vereen kemiallisia aineita, joita sanotaan hormoneiksi. Ne tekevät naisesta naisen ja hoitelevat tarkkaan koko mutkikkaan koneiston. Munasarjoissa on kummassakin satojatuhansia uinuvia munasoluja, joista yksi kerrallaan huomaa aikansa tulleeaksi, kypsyy ja lähtee puolisoa etsimään. Munatorven päässä on kellokukkaa muistuttava laite, joka taitavasti pyydystää itseensä tämän harhailevan solun ja johdattaa sen munatorven kautta emäonteloon. Jos ei solu löydä tällä matkalla puolisoa, se pian kuolee ja ajelehtii ulos. Näin käykin suurelle osalle soluista. Luonto on tuhlaavainen. Emäontelon limakalvo, joka oli pehmustettu vastaanottamaan uutta yksilöä, vuotaa turhana ulos ja samalla vuotaa verta. Tämän ilmiön kaikki naiset tuntevat kuukautisvuodon nimisenä. Se toistuu säännöllisesti kerran kuussa ja on ainoa ulospäin näkyvä kaikista naisen sisäisistä tapahtumista. Pian alkaa limakalvo jälleen paksuuntua.

Kerran sitten käy niin että vaeltava munasolu tapaa josakin munatorven poimussa siittiösolun. Näitä on mies lahjoittanut naiselle miljoonia ja kaikki ne lähtevät miehisen voimakkaina prinsessaansa hakemaan kuin ainakin sadun

ritarit. Pitkälle ja vaikealle tielle sortuu paljon, osa vuotaa uloskin, mutta yksi on, joka ensimmäisenä tavoittaa prinsessan ja saa palkinnoksi hänet. Ne yhtyvät ja rakentavat ympärilleen vahvan kuoren, jotta ei enää kukaan pääse häiritsemään. *Uusi yksilö on luotu* ja se rupeaa vastustamattomalla voimalla kasvamaan. Se kiinnittyy äidin emäontelon limakalvoon, joka oli paksu ja verrikas ja se ottaa sen kautta äidiltä, mitä se tarvitsee ja jättää kuona-aineensa äidin poistettaviksi. Se on jo pienestä pitäen uusi itsenäinen yksilö, joka elää omaa elämäänsä jo sinäkin aikana, minkä se viettää äidin lämpöisissä. Luonto on suunnitellut nerokkaan laitteen, istukan äidin ja lapsen välille. Se on noin reikäleivän kokoinen lihainen kappale, joka lujasti on kiinnittynyt emänseinämän verisuonistoon. Sen kautta kulkee kaikki aineenvaihto lapseen. Istukka on siivilä, joka tarkistaa, mitä lapsi saa ja mitä se ei saa.

Kun uusi yksilö on asettunut asumaan äidin emään, ei se paksuntunut limakalvo enää vuodakaan ulos ja äiti huomaa että "yhdet ovat jääneet pois". Se on ensimmäinen lupaus äitiydestä. Pian seuraa epämiellyttävää pahoinvointia, joka saattaa kehittyä häiritseviksi oksennuksiksi asti. Ruoka ei tahdo maistua, suolainen ja hapan ovat mieluisinta. Joskus täytyy lääkkeillä helpottaa oloa. Rinnat alkavat käydä aroiksi ja koko ruumis käy pian hiukan kankeammaksi lisääntyneen vesipitoisuuden takia. Pian alkavat muodot pyöristyä, vaatteet eivät istu eivätkä mahdu. N. 4,5—5 kk vanhana ovat lapsen liikkeet jo niin voimakkaat, että äiti tuntee ne erillisinä potkuina. Se tuntu suloiselta. Raskauden aikana vaativat monenlaiset vaarat äidin terveyttä, sentakia tulisi jokaisen käydä neuvonta-asemilla sekä itsensä että lapsen takia. Sen kaikkien tuntemaan 9 kuukauden kuluttua on lapsi tavallisesti valmis jättämään äidin. Emänlihas supistuu kirpeästi ja lukuisia kertoja ja sillätavoin vähitellen työntää lapsen tähän kylmään maailmaan. Juuri kylmyyttä säikähtää elaston lapsi niin että parkaisee pahan kerran ja sillätavoin vetää keuhkonsa täyteen ilmaa ensimmäistä kertaa. Siitä lähtevät sit-

ten sen maallisen toiminnan vaiheet, mutta se ei enää kuulu tähän. Äidin on vielä synnyttävä istukka. Jälkivuoto kestää noin kuukauden verran. Imettämisen aikana ei ole tavallisesti kuukautisia. Hedelmöittyminen ei liioin tapahdu sillä-aikaa kuin poikkeustapauksissa. Sentakia ennen aikaan maalaisvaimot imettivät jopa vuosia. Se oli sen ajan lapsirajoitusta. Nykyään sitä varten käytetään kumisuojuksia estämään siementen pääsyä emättimeen tai happamilla huuhteilla tuhotaan siellä jo olevat siittiöt. Nämä keinot ovat helppoja ja vaarattomia, mutta älköön niitäkään käytettävä kevytmielisesti. Avioliiton tarkoitushan on seuraavan polven aikaansaaminen ja jos se jätetään "järkevien" ihmisten itsensä päätettäväksi, ei heidän mukavuudelleen sovi lapsi nyt tai "tällaisena aikana" tai ei sovi kuin 1 tai korkeintaan 2 lasta. Väestöpolitiikka taas haluaa kaikkien vanhempien saavan 6 lasta ja itse valtio on ruvennut äitiysavustuksin ja -neuvoloin ja verohelpotuksin keventämään lapsellisten taakkaa.

Vaarallinen, suorastaan *hyvin vaarallinen* keino lapsiluvun rajoittamiseksi on keskenmeno. Siihen turvautuvat sekä naimattomat että häpeä sanoa, naineetkin naiset. Pelätessään yhteiskunnan tuomiota ja taloudellisia vaikeuksia ja oman mukavuutensa alenemista, he vakain tuumin suorittavat harmitun teon, surmaavat oman lapsensa! Siveellisessä mielessä se on rikos, samoin lakikirjassa, mutta kuitenkin se on ääretömän yleinen. Aina on olemassa kaikenlaisia hämäreitä suutarinmujia tai hierojia, joitten maine näyttää leviävän ilman ilmoittelua. He ovat valmiit tarjoamaan apuaan suuresta hinnasta. Hinta on kuitenkin useimmiten paljon suurempi kuin ne määrät markkoja, mitkä uhri hänelle suorittaa. Hintana saattaa olla ihmishenki tai koko elämän mittainen kärsimys. Asia ei sitäpaitsi ole suinkaan mikään ihmisen oma yksityinen asia. Yhteiskunta menettää hänen tekonsa jälkiä korjattaessa ensinnäkin hänen sairautensa ajan työtunnit, hänen sairaalakulunsa, yhden terveen jäsenensä ehkä vuosiksi ja sen lapsen sekä kaikki ne lapset, jotka hän ilman tätä tyhmyyt-

tään olisi vielä kyennyt maailmaan synnyttämään. Perin usein näet ne auliit apulaiset, hierojat ym. tuhraavat uhiinsa likaa ja niin tulee hänelle hengenvaarallisia tulehduksia, joista pahimmassa tapauksessa saataa koitua hengenmeno tai ainakin viikkoja tai kuukausia kestävä tulehdus sukupuolielimissä ja senjälkeen pysyvä invalideetti. Tällainen nainen ei juuri pysty ruumiilliseen työhön ja mikään vakuutuslaitos ei korvaa hänelle menetettyä työkykyä, kuten korvataan muille rehellsille invalideille.

*

Kun puhutaan käsitteistä "paha tauti", *sukupuolitauti*, veneriset taudit, alennetaan tavallisesti ääntä, sillä silloin muka puhutaan jostain sopimattomasta. Mutta eikö olisi aika suunnata tähänkin kulttuuriyhteiskunnan häpeälliseen tahraan kirkas tiedon valo ja muuttaa tähän asti salassa pidetty asia julkiseksi. Niin julkiseksi, ettei kukaan ainakaan tietämättömyyttään voi syyttää, jos tällaisen taudin saa ja siihen sortuu.

Venerisiksi taudeiksi sanotaan tarttuvia tauteja, jotka leviävät ihmisestä toiseen joko yksinomaan tai ainakin pääasiallisesti sukupuoliyhteyden välityksellä. Ja kun kaikki sukupuoli on häpeällistä sensijaan, että sitä pidettäisiin yhtä luonnollisena kuin nälkää ja janoa, ovat nämäkin taudit saaneet ihmisten mielissä määrätyn häpeällisen värin. Tauteja tunnetaan nykyään 4: kuppatauti eli syphilis, tippuri eli gonorrhoe, pehmeä haava eli *ulcus molle* ja lonkeronivusajos eli *lymphogranuloma inguinale*. Kaksi viimeksimainittua ovat melko harvinaisia ja kun ne eivät koskaan leviä yli koko elimistön, vaan pysyvät laadultaan paikallisina kuin paise, ei niiden yhteiskunnallinen merkitys ole lainkaan sama kuin kahden ensinmainitun.

Kuppatauti sanoo kansa pahaksi taudiksi eikä suotta. Se on pahin kaikista. Jo Mooseksen kirjassa sanotaan että isäin pahat teot koston minä lapsille kolmanteen ja neljänteen polveen ja tämä sopii hyvin juuri kuppatautiin. Väitetään että se olisi Amerikan intiaanien vanha tauti ja että Kolumbuk-

sen perämies, joka ilmeisesti oli suuri Don Juan sai sen intiaanityöiltä ja tartutti sitten aikanaan Espanjan senioritoihin ja sitä tietä se on lähtenyt kiertämään maailmaa. Nyt sitä tavataan kaikkialla maailmassa. Taudin aiheuttaja, nimeltään spirocheta, on pikku-olio, kiero kuin korkkiruuvi ja kellan-kalpea kuin ainakin valoakaihtava otus. Elääkseen se tarvitsee ihmisen verta, muu ei kelpaa. Ja se tarttuu vain ihmisen verestä ihmisen vereen. Pääasiallisin tartuntatapa on, kuten jo mainittiin, sukupuoliyhteys, aina on ihon ja limakalvojen pinnassa sen verran rakoa että pari spirochetaa siitä pääsee livahtamaan uusille laidunmaille. Ne viihtyvät hyvin ja alkavat lisääntyä. Noin 3 viikon päästä tartuntahetkestä tulee tartuntapaikkaan kovettuma joka pian menee keskeltä rikki, jolloin siitä tulee kovareunainen risainen pyöreähkö haava. Se ei ole juuri kipeä, voi vähän kirvellä. Miehellä se on anatomisista syistä helposti nähtävissä, naisella se helpommin jää huomaamatta. Samoihin aikoihin alkaa vereen tulla spirochetan aiheuttamia vasta-aineita, jotka voidaan verestä osoittaa pienellä laboratorionokeella, ns. Wasserman-reaktiolla. Jos se on negatiivinen, on veri kupasta puhdas. mutta jos laboratorio lähettää verikokeeseen vastaukseksi ristin, yhden tai useampia, tarkoittaa se sitä, että veri ja potilas ovat kuppataudin saastuttamia.

Jos tämä ensi vaihe, kovareunainen haava saa olla omissa oloissaan, paranee se muutamassa viikossa itseksensä. Juuri se tekee taudin niin vaaralliseksi, sillä hidas suomalainen ei vielä 2 viikon aikana kerkiä haavaansa missään tutkituttaa, varsinkaan kun sitä ei särje lainkaan. Kun se paranee, ollaan sitä mieltä, että kaikki on ohi.

Mutta niin ei olekaan. Noin 3 kk tartunnasta lähtien tulee n.s. toinen vaihe. Potilas tuntee silloin olevansa vähän huonovointinen, mutta ei vielä kuitenkaan kypsä vuoteeseen, on kurkkukipua ja päänsärkyä. Mutta kenelläpä niitä ei joskus olisi. Lisäksi tulee ihottumaa, mutta vain vartalolle. Se on punapilkkuista tai -näppyistä, ei kutkua eikä kirvele. Missään vaatteista näkyvissä paikoissa sitä ei ole, joten se ei pääse

mitenkään herättämään ympäristönkään huomiota. Tukka lähtee tavallisesti päänahassa olevien näppylöiden alueelta. Kaikenkaikkiaan oireet ovat niin taitavasti järjestettyjä, että tietämätön ei tule kiinnittäneeksi mitään erikoista huomiota niihin ja niin saa tauti jatkua kaikessa rauhassa. Toisessa vaiheessaan on tauti kaikkein tarttuvaisin, silloin spirochetoja suorastaan vilisee kaikkialla. Kun kurkku on kipeä, on suusakin tavallisesti pieniä haavoja ja niistä tulee runsaasti tartunta-ainetta. Jos juotte tällaisen henkilön jälkeen lasista, saattaa tapahtua että saatte huulianne, pieneen haavaan, lasin reunaan tarttuneita spirochetoja. Muistettava on kuitenkin että ne eivät elä ilman ihmisen verta 15 minuuttia kauempaa. Senjälkeen on lasi vaaraton ainakin kupan suhteen. Suutelemalla voi tässä vaiheessa tauti tarttua, myöhemmin enää huonosti.

Toinen vaihekin paranee itseksensä muutamassa viikossa ja kaikki näyttää menneen onnellisesti ohi. Mutta niin ei ole. Wasserman on edelleen positiivinen, mikä merkitsee sitä, että tauti on olemassa ja tarttuu. Kuitenkin kuluu vuosia, ehkäpä 10—20 vuotta, ennenkuin mitään uutta ilmenee, mutta varmasti kyllä tulee uusikin vaihe. Tulee kolmas vaihe, joka on se, mikä vie kuolemaan. Kolmas vaihe on mitä monimuotoisin, sanotaan että kuppatauti tällöin voi näytellä mitä tunnettua tautia hyvänsä. Kolmannelle vaiheelle ominainen on pieni märkäpesäke, jolla on hauska nimi gumma. Gumma kasvaa melkein mihin paikkaan ihmistä hyvänsä. Erikoisesti se pitää verisuonen seinistä. Hyvin mielellään se asettuu aivo-verisuoniin. Gumma pehmittää seinämän ja kerran se sitten ratkeaa ja tulee verenvuoto aivoihin tunnettuine seurauksineen. Samanlainen tautikuva tulee, jos vanhoilla ihmisillä korkean verenpaineen takia kalkkiutunut suonenseinä repeää. Kuppataudin aiheuttama aivohalvaus tulee kuitenkin tavallisesti jo paljon nuoremalla iällä. Sanotaankin että jokainen 40—45 vuotias halvaantunut on kupan uhri. Onneksi se tulee paljon paremmaksi kuppahoidolla. Gumma voi myös asettua aortan, sydäimestä lähtevän suuren valtimon seinämään ja

pian se on syönyt vahvasta seinästä siitä kohdasta pois kaiken tukikudoksen. Pehmeät osat silloin paineen takia pullistuvat ja aortan kylkeen muodostuu omituinen verisäkki, joka saattaa olla nyrkin tai jopa lapsenpään kokoinen. Lopulta se tietysti halkeaa ja seuraus on selvä. Aivoissa saattaa kuppa aiheuttaa n.s. aivojen pehmenemisen. Se ilmenee mielentilan muutoksina. Potilas alkaa yhtäkkiä olla kovin varma itsestään, hän tekee suuria rohkeita suunnitelmia ja usein nämä afäärit kai juuri yllättävän rohkeutensa ansiosta menestyvätkin, kunnes sitten tulee se kaikkein rohkein, joka jo ylittää mahdollisuuksien rajat. Silloin seuraa romahdus. Tautia on opittu hoitamaan malarialla, joten jos joku tuttavanne on sairastanut malarian vaikkapa keskellä talvea, on parasta ettei kysele enempää.

Kuppatauti tarttuu vielä äidistä lapseen. Jos tämä onneton, jonka vaiheita olemme seuranneet, tulee äidiksi, ei istukka, joka siivilöi kaiken mitä äidin verestä tulee lapselle, pystykään siivilöimään spirochetää pois. Sikiö sairastuu ja usein kuolee ennaikojaan. Jos se kuitenkin syntyy täysiaikaisena, on se sairas. Joskus voi verikoe heti otettuna olla myönteinen, mutta varmimman vakuuden saa ottamalla verikokeen uudestaan kun lapsi on 6 viikkoa vanha. Kuppainen vastasyntynyt on levoton ja huutaa varsinkin yöllä, kun sillä on aivo-oireita. Sillä on myös tyypillistä rakkulaista ihottumaa kämmenissä ja jalkapohjissa ja pieniä haavoja suupielissä ja rumannäköistä nuhaa. Lapsi on elinvoimaltaan kovin heikko ja jos se hoitaen jaksaa kasvaa isoksi, tulee hänestä hento ja huono yksilö, jonka osalle on määrätty paljon kärsimystä. Usein näkee että kuppatautia sairastaneitten äitien lapset, vaikka sekä äiti että lapsi olisivat näennäisesti terveitä, kuitenkin ovat elinvoimiltaan huonompia kuin muut ja kovin usein lapset kuolevat ensimmäisinä viikkoinaan siihen omaan huonouteensa. Isäin pahat teot kostetaan lapsille!

Kuppatautia on kautta aikojen hoidettu. Hoitona on käytetty myrkyllisiä metalleja tai niitten suoloja. Vanhin oli elohopea. Se sekoitettiin rasvaan ja tätä hierottiin ihoon.

thosta imeytyi elohopea vereen ja sen oli määrä tappaa sieltä pois spirochetat. Luultavasti pyrki potilas kuitenkin kuolemaan ensin, sillä hoito on kovin myrkyllinen. Toinen mitä nytkin käytetään paljon on bismutti. Sitä ruiskutetaan öljyseoksena syvälle lihakseen, josta se vähitellen imeytyy vereen. Paras nykyisistä lääkkeistä on nimeltään neosalvarsani arsenikkivalmiste. Sen keksivät saksalainen Ehrlich ja japanilainen Hata. Sen numero on 914, mikä osoittaa sen tavatoman määrän kärsivällistä tutkimustyötä, joka on tehty kärsivän ihmiskunnan auttamiseksi. Se ruiskutetaan suoneen ja on sekin myrkyllinen ihmiselle. Hoito väsyttää kovasti ja on hankala, koska vallankin maalla on pitkiltäkin matkoilta 2 kertaa viikossa käytävä hakemassa nämä "piikit". Lisäksi on hoito kallis. Hoito tuottaa kyllä hyviä tuloksia ja huomattakoon tarkoin sen parempi, mitä varhaisemmassa vaiheessa päästään sairasta hoitamaan. Mutta jotta hoito voitaisiin aloittaa mahdollisimman aikaiseen, on potilaan ensin tehtävä aloite ja käytävä puhumassa epäilynsä lääkärille. Mutta jotta hän osaisi taas ajoissa epäillä omaa tilaansa on hänen tiedettävä jotakin taudista ja sitä hän ei ikinä saa tietää, jos se pidetään häpeällisenä salaisena asiana.

Valtio on nyt puuttunut sukupuolitauteihin ja säätänyt niitä koskevan lain, n.s. lex veneriksen. Sen mukaan velvoitetaan jokainen, joka sairastaa tai jonka voidaan epäillä sairastavan tarttuvassa vaiheessa olevaa sukupuolitautia, alistumaan tarpeelliseen tarkastukseen ja tarvittaessa hoitoon. Täten yhteiskunta suojelee itseään hävittämällä tartuntapesät. Ja jotta se siinä vielä paremmin onnistuisi, on määrä vielä ottaa selville tartunnanlähde. Sillä aina sellainen on olemassa. Lääkärille ainakaan on turha puhua saunasta tai kirjaston kirjoista tai muuta tuollaista lasten satua. Ilmoitettakoon reilusti myös se kanssasyntinen, jolta tauti on saatu, niin joutuu hänkin sitten hoitoon eikä enää sitä levitä. Tarvittaessa saadaan turvautua poliisin virka-apuun. Kun valtio näin asettaa kalliita velvoituksia lupaa se omasta puolestaan vastata kaikista kustannuksista. Jokaisessa kunnassa on virkalääkäri,

joko erityinen poliklinikka tai kunnanlääkäri, joka on omalta osaltaan asetettu lex veneriksen toimeenpanijaksi. Tätä lakia on meillä kauan kaivattu. Muualla siitä on hyvin myönteisiä kokemuksia. Meillä se saatiin voimaan sodan vaikeina vuosina, luultavasti siitä syystä, että samat vaikeat vuodet huolestuttavassa määrässä lisäsivät näitä tauteja.

Toinen näistä taudeista on *tippuri*. Lex veneris koskee sitäkin. Se on jo huomattavasti vähemmän vaarallinen kuin kuppa. Sen aiheuttaa pieni pallomainen bakteeri, jolla on nimenä gonokokki. Se viihtyy limakalvoilla, (joka on suunnilleen samaa kuin ihmisen sisäpinnan iho). Kaikkein mieluisin paikka sille on virtsaputken limakalvo ja se leviää miltei yksinomaan sukupuoliyhteyden välityksellä. Tässäkin ovat kaikki tarinat muusta turhia. Noin 3 päivän kuluttua tartunnasta alkaa miehellä virtsaputkesta vuotaa märkäistä nestettä ja samalla tulee kova kirvely virtsaa heittäessä ja sitä on tehtävä usein. Useimmiten tauti rajoittuu vain virtsaputkeen, mutta joskus se voi levitä ylemmäs, jolloin tulee lisäkives-tulehdus. Se on hyvin tuskallinen ja seurauksena on tavallisesti pysyväinen lapsettomuus. Naisella tulee myöskin kirvelyä virtsatessa ja kun hänellä on tulehdusta emänsuussa, tulee sieltä runsas märkäinen vuoto. Helposti leviää tulehdus ylempiin sukupuolielimiin, jolloin tulehtuvat varsinkin ahtaat munatorvet. Niihin jää koko loppuiän kestävä vaiva ja tämä möinen nainen on suorastaan invalidi, mihinkään ruumiilliseen työhön hän ei pysty. Usein voi vielä tulla jopa hengen-vaarallinen vatsakalvontulehdus. Gonokokki pesii mielellään myöskin silmän sidekalvolla ja nivelissä. Tällainen nivel-tulehdus on äärettömän arka ja tuskallinen.

Ennen hoidettiin tätä paikallista tautia yksinomaan paikallishoidolla. Miesten keskuudessa kulkee vieläkin jonkinlaisena perimätietona ruiskutushoito. He hankkivat pienen ruiskun ja ostavat hopeasuolaliosta ja ruiskuttavat sitä ahkerasti virtsaputkeen. Naiset taas saavat hakea hoitonsa lääkäriltä. Nykyään kun n.s. sulfonamidi-valmisteet ovat tulleet yleisiksi, hoidetaan tippuria niillä ja näköjään hyvällä menestyksellä.

Hoito on kyllä rasittava ja kallis, mutta lex veneriksen mukaan se on pakollinen ja maksuton.

Sukupuolitaudeista on muistettava että ne eivät ole mikään yksilön oma asia vaan kuuluvat erinomaisen läheisesti koko yhteiskunnalle. Tällaisina levottomina aikoina, jolloin entiset käsitteet sopivasta ja sopimattomasta helposti höltyvät, kun joka päivä saattaa olla viimeisemme, se helposti leviää. Alkoholilla on oma osuutensa asiaan. Sopivissa annoksissa se lamauttaa järjen äänen, mutta herättää sitä virkeämmäksi sukupuoliset halut ja silloin ei muisteta mitään. On silloin onnen kauppaa, välttääkö tartunnan vai ei. Ajatellaan esim. jotain yksinäistä naista suuren sotilasjoukon parissa. Monet pyrkivät hänen seuraansa ja hän on heille suojea. Joku näistä on lahjoittanut hänelle tautinsa ja hän jakaa sitä auliisti eteenpäin tietten tai tietämättään. Kuinka moni näistä miehistä tuo sen sitten kotiin ja taas vuorostaan saastuttaa viattoman vaimonsa ja tämän välityksellä omat, vielä syntymättömät lapsensa. Eikö ollut aika yhteiskunnan puuttua asiaan itseään ja jäseniään suojatakseen. Lex veneris on nyt voimassa ja siltä odotetaan paljon. Mutta mitä sekään voi, jos ei ihmisillä ole mitään tietoa vaaroista eikä tarpeellista selkärankaa?

Maiju Gebhard:

TALOUDELLISESTA AJATTELUSTA.

Perheenemäntä, samoin kuin nuori itsensä elättävä ihminen, ei saa unhoittaa sitä, että ei yksin se, että hän on taitava kotitalouden hoidossa tai omassa ammatissaan ansiotyössään, tee hänen taloudellista menestymistään varmaksi. Ei se, että perheenemäntä on taitava valmistamaan hyvää ruokaa, että hän osaa leipoa herkullisia kakkuja ja pikkuleipiä ja ommella kauniita pukuja, eikä sekään, että hän on suloinen kodin hengetär, tee hänestä hyvää perheenemäntää.

Hyvä perheenemäntä hän on vasta silloin, kun hän on taitava ammattialallaan sekä suloinen kodin hengetär ja samalla taitava myös hoitamaan emännyytensä *koko talouden kannattavaisuuden* näkökulmasta. Hänen on pystyttävä hoitamaan emännyytensä taloudellisesti.

Tämä on aivan välttämätöntä koko talouden menestymisessä. Kuitenkin on valitettavasti asianlaita sellainen, että moni perheenemäntä on juuri taloudellisessa ajattelussa vähemmän taitava. Vähemmän taitava emäntä näkee emännyytensä liian ahtaasti, vain omasta, naisellisesta näkökulmastaan, ei koko talouden kannalta, kuten hänen tulisi tehdä. Eräs esimerkki selvittääköön mitä tarkoitan:

Joku maalaiskodin emäntä pitää aivan välttämättömänä, että vieraskamariin ostetaan "heteka" tai uudenaikaiset nojatuolet tai muuta sellaista, johon koko taloudella ei olisi vielä varaa. Koko talouden kannalta olisi ehkä tilan tällä asteella tärkeämpää, että tällaisten tuottamattomien tavaroiden osto siirrettäisiin joitakin vuosia myöhempään ja että nyt pantai-

siin käsillä olevat varat koko talouden eteenpäin viemisessä tuotannon kannalta välttämättömämpään, kuten työtä säästävien työvälineiden tai hyvien tuotantoeläinten hankintaan.

Nykyaikaisen maalaiskodin emännän on muistettava, että maanviljelys on liikeyritys, jonka yhtenä liikkeenjohtajana on isäntä, toisena hän, emäntä. Liikkeenjohtajan liiketaidosta eli taloudellisesta ajattelusta riippuu liikkeen voitto tai tappio ja tämän liikeyrityksen yhteydessä myöskin kodin ja perheen menestyminen.

Mutta näin ei ole yksin maanviljelijäkodin emännän laita. Mitä edellä olen sanonut, koskee kaikkia perheenemäntiä ja myöskin perheettömiä naisia.

Ihmisen täytyy pystyä taloudellisesti ajattelemaan. Tämä on tärkeätä aina, mutta niin tärkeätä kuin taloudellinen ajattelu nyt on, ei se ole suomalaiselle koskaan ennen ollut.

Perheenemännän toimintaan kuuluu hyvin suurelta osalta perheen rahamenojen ja yleensä kulutuksen järkipäiväinen käsittely. Hoitaessaan kodin ruokatalouden sekä vaatetalouden ja kaiken sen, joka sisältyy sanoihin kodin jokapäiväinen siivous ja hoito, on perheenemännän taloudellisella ajattelulla ratkaiseva merkitys kodin taloudelliselle menestymiselle.

Katsomme asiaa ensinnä kodin *ruokatalouden* kohdalta? Mõni nuori perheenemäntä luulee, että ruokatalous maksaa jokseenkin saman verran eri kodeissa varsinkin nyt, kun ruoka-aineet ovat säännösteltyjä. Kuitenkin ovat eri kotien ruokatalouskustannukset hyvin erilaisia riippuen juuri nimenomaan ruokatalouden hoitajasta itsestään. Kustannuksien suuruuden ratkaisee ensinnäkin se, mitä ruoka-aineita käytetään runsaimmin, kalliita tai halpoja, toiseksi miten ja minkälaisin kustannuksin ruoka-aineet hankitaan, kolmanneksi ruoka-aineiden säilytys, neljänneksi ruoka-aineiden käsittely ja ruoan valmistus, ja viidenneksi ruoan tähteiden taloudellinen käyttö.

Toistan ajatukseni muutamalla esimerkillä:

Rouva Pikku Tyhmyri osti rauhan aikana usein nakkimakaroita, kalasäilykkeitä ja juustoa, käytti paljon voita ja syötti perheelleen paljon voileipäruokaa, joka oli kallista.

Säännöstelyn aikana hän ei mielestensä tullut korttiannoksilla toimeen, vaan osti "vapaan huollon" kalliita ruoka-aineita.

Rouva Fiksu Näppärä käytti runsaasti halvempia ruoka-aineita valmistaen niistä maukkaita lämpimiä ruokia. Kessällä hänellä oli puutarhapalsta, missä hän miehensä ja lastensa kanssa viljeli taloudessa tarvittavat vihannekset ja sai ne siten huomattavasti halvemmalla kuin rouva Pikku Tyhmyri, joka osti ne kaupasta ja lisäksi piti tapanaan ostaa ensimmäisiä vihanneksia ja marjoja, mitkä aina ovat kalliimpia kuin varsinaisen sadon tuotteet. Rouva Näppärä valmisti säilykkeitä ja pani kellariinsa, viattiin tai aittaan säilöön ruoka-aineita silloin, kun hän sai niitä taloudellisesti hankittua. Hän tarkasti ja hoiti varastonsa niin, ettei mikään päässyt pahentumaan. Rouva Tyhmyri paralta sensijaan mätäni runsaasti perunoita kellarissa, säilytettyihin jauhoihin tuli toukkia ja hillo pääsi ihan huomaamatta homehtumaan niin että puolet oli heitettävä pois. Ja kun hän kerran sai ostettua kalaa niin runsaasti, että suolasi sitä talveksi, niin kun hän sitä aikoi keittää, haisi se niin pahalta, että hän katsoi parhaaksi kantaa koko pytyn sisällyksen tunkiolle.

Totisesti! Markkoja ja satoja, jopa tuhansiakin rouva Pikku Tyhmyri hukkaa ajattelemattomuudessaan samanaikaisesti kuin rouva Näppärä kaikessa harjoittaa taloudellista ajattelua hoitaessaan talouttaan.

Ruokatalouden ohella on kodin *vaatetalous* perheenmännän vastuulla. Tämänkin hankinta ja hoito vaatii suurta taloudellista ajattelua. Rouva Näppärä ostaa taloudellisesti, hän ehkäisee määrätyn toimenpitein kulumista ja likaantumista, hän korjaa kuluneet vaatekappaleet ennenkuin kulumisen on liian suurta ja hän pystyy muuttamaan ja luomaan uutta vanhasta taidokkaasti ja kauniisti. Täten saa hän omat ja perheensä jäsenten vaatteet sekä kodin liinavaatevarastonkin hoidettua huomattavasti pienemmillä kustannuksilla kuin rouva Pikku Tyhmyri.

Näin hän harjoittaa taloudellista ajattelua kaikilla kotita-

louden eri työaloilla, saa kodin rahamenot supistettua mahdollisimman pieniksi vaikuttaen siten edullisesti kodin talouteen.

Mutta ei riitä, että perheenemäntä kohdistaa taloudellisen ajattelunsa ainoastaan aineiden hankintaan ja käyttöön. Hänen on kohdistettava ajatuksensa myöskin *työn* taloudelliseen käyttöön. Sota-aika on opettanut meidät arvostamaan työn toisin kuin ennen. Työvoima on ollut kallista. Niin myöskin kotitalouden vakinainen ja tilapäinen työvoima. Vaikka nyt lähitulevaisuudessa kävisikin niin, että kotitalous voisi halvemmallalla kuin sotavuosina saada työvoimaa eri tarpeisiinsa, on perheenemännän ajateltava taloudellisesti työvoiman järjestämisestä kotitalouden eri töihin. Tällä en tarkoita yksin palkattua työvoimaa, vaan myöskin perheen omaa työvoimaa.

Työn käytössä kotitaloudessa on usein tuhlausta. Niinpä uhrataan jonkun työn suorittamiseen enemmän työvoimaa ja aikaa kuin työ vaatisi. Sama työ olisi voitu suorittaa lyhyemmässä ajassa ja vähemmällä energian kulutuksella, jos työvoiman taloudellista käyttöä olisi ajateltu. Näin säästetty työvoima ja aika olisi voitu käyttää johonkin toiseen kodille hyödylliseen työhön, esim. ansiotyöhön, tai olisi työntekijän työvoiman kulutusta ja ennen aikaista kulumista säästetty ja vaalittu hänen terveytensä säilyttämistä työkykyisenä kodille.

Taloudellisesti ajattelevan perheenemännän tulee siis etsiä ja löytää työn nopea ja tarkoituksenmukainen suoritustapa.

Töiden taloudellisessa järjestelyssä on myöskin otettava huomioon lasten käyttö hyödylliseen työhön. Maalais- ja varsinkin pienviljelijäkodeissa käytetään lasten työvoimaa kodin taloudelle hyödyllisesti rasittamatta heitä kuitenkaan liikaa, mutta ei tätäkään tehdä kaikissa kodeissa. Kuitenkin on pienempienkin lasten työvoima huomioonotettava työvoima, josta taloudelle on suuri merkitys. Tämän lisäksi on lasten opettaminen kotitaloustöihin heille itselleen mitä parhain evästys elämän varrelle, olkoon he sitten polkia tai tyttöjä.

Myös kaikenlainen uusien tarvikkeiden ja esineiden osto on tehtävä harkiten ja taloudellisesti: Hyvänä sääntönä emännän

ostoksissa olkoon aina: ei mitään velaksi, silloin ei tule niin helposti ylittäneeksi varojaan.

Samoin *säästäväisyys* kaikessa työssä ja toiminnassa on erinomaisen tärkeä tekijä. Sen, joka on vähävarainen, opettaa elämä pakostakin säästäväiseksi. Mutta sillä, jolla on vaikkapa vain hetkeksi enemmän varoja käytettävissä, on ajatus lähellä: "ei minun tarvitse olla niin säästäväinen, on niin hauskaa, kun voi ostaa itselleen tai kotiin sitä ja tätä!" Näin ajatellessaan ihminen helposti on liian vähän säästäväinen. Jonkun ajan kuluttua tulee odottamattomia menoja, syntyy vauva, tulee sairautta, veroja, opintomatka, muutto, tai ehkäpä suorastaan hetkellinen työttömyysaika. Silloin on hyvä, kun on jotain säästössä!

Taloudellista ajattelua ja säästäväisyyttä todistaa myöskin se seikka, että kodissa pidetään hyvää *järjestystä*. Moni ajattelee, että hyvän järjestyksen ylläpitämiseen kuluu paljon aikaa, eikä hän senvuoksi muka ennäätä sellaiseen. Tämä on väärin laskettua säästäväisyyttä. Usein joudutaan huolimattomuuden takia kuluttamaan sekä työaikaa että varoja hukkaan. Joku esine ei ole pantu paikoilleen. Sen etsimisessä kuluu aikaa. Ehkäpä tuo esine on jäänyt ulos, ollut sateessa tai ruostunut, ja tämän kautta kulunut ennen aikojaan rikki. On huomattava, että emännän vastuulla on kalliita ja arvokkaita työkaluja, kuten esim. ruoanvalmistusvälineitä, ompelukone ja separaattori, ehkäpä polkupyöräkin. Näiden jokapäiväisessä käsittelyssä emäntä saattaa tehdä ajattelemattomuudessaan paljonkin vahinkoa kodille. Koneet ja työvälineet vaativat hyvän hoidon.

Tällä lailla meidän siis tulee taloudellisesti ajatella ja tehdä laskelmia, missä mahdollisesti voitaisiin tehdä säästöjä aineen-, rahan-, työvoiman- ja ajankulutuksessa. Taloudelliseen ajatteluun me voimme harjoittautua kaikessa työssämme.

Keino, joka meitä tässä mitä parhaiten auttaa, on *kirjanpito* ja sen antamat opetukset. Luonnollisesti on tarkka kirjanpito kotitalouden tuloista ja menoista vuosittaisine tilinpäätöksineen paras opettaja taloudelliseen ajatteluun kotita-

louden hoidossa. Tällaisen pitäminen ja tilinpäätöksen teko ei kuitenkaan ole kaikille mahdollista.

Jokainen voi kuitenkin pitää ainakin osittaista kirjanpitoa tai tehdä jollakin kotitalouden alalla laskelmia. Erikoisesti olisi ruokatalouskirjanpito tärkeä, koska ruokatalouden menot ovat kotitalouden suurimmat. Kotitalouden kirjanpitoa pitäessä tehdään usein erehdyksiä. Suoritetaan suuritöisiä muistiinpanoja ja tarkkoja merkintöjä, joista kodin vastaiseen taloudenhoitoon ei kuitenkaan osata ottaa mitään hyötyä ja ohjausta. Moni emäntä pitää tarkkaa kirjanpitoa talousmenoistaan, rasittaa aivojaan ja kuluttaa työaikaansa pohtimalla, mihin onkaan joutunut se 1:25, joka hänen kukkarostaan satuu puuttumaan. Tällaisella pikkuseikalla ei ole niin suurta merkitystä, kuin sillä, että emäntä ainakin suurin piirtein tietää, montako kiloa ja markkaa hänen taloudessaan kuluu vuodessa talouden tärkeimpiin kohtiin. Jos emäntä kotitaloutensa eri menoeristä on tietoinen, silloin hän myös rupeaa etsimään säästömahdollisuuksia ja ajattelemaan taloudellisesti.

Jos hän päättäneenä tilivuonna toteaa, että kahvila- ja ravintolamenoihin tai tupakkaan, huvituksiin, vaatetalouteen tai ruokatalousmenoihin on kulunut liian paljon varoja, on hänen ruvettava pohtimaan, miten saisi tähän epäkohtaan muutosta aikaan.

Kun nyt olen puhunut taloudellisesta ajattelusta ja sen kasvattamisesta, tahdon vielä kosketella erästä seikkaa. Moni ajattelee, että taloudellinen ajattelu on itaruutta ja nuukuutta. Tämä on erehdys. Taloudellinen ajattelu on ihmisessä erittäin kunnioitettava ja ihailtava ominaisuus, saituus on moitittava, se ei ole kaunistava eikä ihailtavaa. Sitä ihmisen on vältettävä. Pitkälle kehittynyt taloudellinen ajattelu voi kuitenkin johtaa saituteen, mutta tätä tautia on ihmisen pelättävä kuin ruttoa. Sillä ihmisen kauneimpia ja ihanimpia ominaisuuksia on hyvä sydän ja lämmin käsi, joka antaa toisellekin tarvittaessa ja joka antaa rakkaudella, mutta samalla järkevästi.

Saituus on sitä, kun ihminen pyrkii itsekkäästi ja ahnehtien keräämään itselleen, katsoen liian suppeasti elämää ympärillään. Taloudellinen ajattelu on aivan toista. Se on sitä, että ihminen viisaasti ja järkevästi hoitaa omaa telouttaan ja kauniisti ja ymmärtäväisesti suhtautuu omiin ja toistenkin tarpeisiin.

MIRJA HUUHKA:

NYT SUUNNITTELEMME UUDEN KOTIMME KALUSTAMISTA.

Me kaikki olemme varmasti pohtineet tätä kysymystä ja useimmilla meistä lienee ilman muuta selvänä, millaisen kodin me haluamme saada. Esityksessäni ei senvuoksi lienekään teille paljon uutta, mutta ehkä on kuitenkin kiintoisaa kuulla, miten joku toinen ajattelee samoista asioista, joita itse olette pohdiskelleet. En esittele tätä arkkitehtinä, vaan maallikkona, äskettäin kodin perustaneena rouvana, joka on joutunut ottamaan asioista selvää niinkuin melkein jokainen nuori kodinperustaja. Ennenkaikkea on esitykseni tarkoituksena herättää keskustelua työpöytäni ääressä.

Kun ajattelemme uuden, pienen kotimme kalustamiskysymystä, on luonnollisesti lähdettävä niistä mahdollisuuksista, joita meillä on. Ensinnäkin, onko meillä huonetta tai huoneistoa, johon ryhdymme kalustoa hankkimaan? Tässä on tällä kertaa meidän nuorten kodin perustajien suurin pulma. Useimmat kai varmaankin tunnemme huoneenvuokralautakunnan oikeudenmukaisen armottomuuden nykyajan asuntopulan aikana.

Mutta joitakin mahdollisuuksia meillä kaikilla on. Ellei ole tiedossa omaa huoneistoa, on ryhdyttävä kalustamaan boksia, tai kotoista nurkkaa, sitä asuntoa, missä nyt asumme. On paljon mieluisempaa asua omien tavaroihtensa keskellä kuin toisten. Sittenpä ei yhtäkkiä oman asunnon ilmaantuessa ole niin paljon hankkimistakaan! Niin lähdemme nyt siitä, että alamme pikku hiljaa hankkia kalustoa tulevaan omaan kotiimme.

Riippuu tietysti paljon huoneistosta, miten sen kalustamme, mutta jotakin yleistä voimme aina sanoa, sillä on määrättyjä välttämättömiä huonekaluja, joita tarvitsemme, oli huoneisto suuri tai pieni. Olemme kuulleet ja lukeneet isoäittemme ja äittemme kalustamispuuhiista tavallisissa keskiluokan kodeissa. Naimisiin mennessä ostettiin salin kalusto, ruokahuoneen kalusto ja makuuhuoneen kalusto. Mutta kun me nyt ajatella tällaista kolmen huoneen ja keittiön huoneistoa, tuntuu se meistä varsin vähän tarkoituksenmukaiselta ja houkuttelevalta, puhumattakaan nyt siitä, että meillä olisi mahdollisuuksia sellaiseen ylellisyyteen. Ei, kaksio, huone ja keittiö tai korkeintaan kaksi huonetta ja keittiö apulaisenhuoneineen on korkein tavoite, mitä nuori pari uskaltaa itselleen toivoa. Varsin moni koti perustetaan nykyaikana, niinkuin tietysti on perustettu ennenkin, yhteen huoneeseen, joka kantaa nimeä "hellahuone" tai yksio. Ja kun perheessä on aluksi kaksi jäsentä ja muutenkin on halu olla mahdollisimman lähellä toisiaan, tullaan pienessäkin tilassa hyvin toimeen. Jos huoneita on kaksi, ei huoneistomuuttoa tarvitse ajatella muutamaa ensimmäiseen avioliittovuoteen.

Kun alamme kalustaa tällaista yhden tai kahden huoneen huoneistoa, ei tule kysymykseenkään, että menisimme valitsemaan jotakin kokonaista huonekalustoa tähän huoneeseen. Se on aivan vanhanaikaista. Ei, me ajatella, mitä kodissamme välttämättä tarvitsemme ja valitsemme sen mukaan.

Mitä nuori pari sitten tarvitsee? Eiköhän ainakin seuraavaa:

Kunnolliset makuupaikat kahdelle.

Ruokailupöydän ja tuolit.

Kirjoituspaikan.

Vaatekaapin tai lipaston.

Astiakaapin.

Jonkin mukavan istuimen.

Kirjahyllyn.

Ompelukoneen tai ompelupöydän.

Kaiken tämän voi saada mahtumaan yhteenkin huoneeseen, jos huone on tilava. Ennen sotaa tekivät liikkeet kalustamissuunnitelmia ja silloin sai 5.000—7.000 markalla seuraavat huonekalut: sohvavuoteen, pienen pöydän, kaksi nojatuolia, astiakaapin, ruokapöydän, neljä tuolia sekä lisäksi maton, lamput, verhot ja sohvampeitteen. Jos nyt yrittäisi tehdä jotakin laskelmaa edellämainituista, näyttäisi luettelo suunnilleen seuraavanlaiselta:

Sohvavuode (yksinkertainen heteka paperipatjoineen)	3.000:—
Pieni pöytä	1.000:—
Kaksi nojatuolia (paperipäällyksin) à 1.500:—	3.000:—
Astiakaappi	2.500:—
Ruokapöytä	2.000:—
Neljä tuolia à 500:—	2.000:—
Kirjahyllykkö	1.000:—

Yhteensä 14.500:—

Jos sohvavuoteeksi valittaisiin irtopatjalla ja selkätyynyillä varustettu sohva, jossa heteka kätkeytyy vanerilaatikkoon, maksaa se n. 7.000:—, jolloin koko summa nousisi 18.500 markkaan. Nämä hinnat ovat pyöristettyjä kansanhuollon hintoja v. 1944. Jokainen meistä, joka on käynyt huonekaluja kyselemässä, tietää, että nämä ovat suunnilleen keskihintoja. Luonnollisesti hiukan halvemmallaakin saa huonekaluja. Kun tuohon kalustoon lasketaan vielä jonkinlainen matto tai pari pientä mattoa, on niihin varattava ainakin 1.500:—, verhoihin 1.000:—, sohvampeitteeseen 500:— ja lampuihin 1.500:—, yhteensä 4.500:—. Näin lähentelee kalustuksemme jo 20.000 mk tai ylittääkin sen runsaasti.

Tämä on vain pieni vertailu, jolla ei ole sanottavaa merkitystä, koska tavaran laatu ennen sotaa ja nyt on monessa suhteessa erilainen ja hinnat vaihtelevat jatkuvasti. Sen vain voi tästäkin huomata, että pitää olla ainakin neljä kertaa enemmän rahaa kuin ennen sotaa ryhtyessään perustamaan uutta kotia. Kun me toisaalta itsekukin tiedämme, että palkat

ovat nousseet suunnilleen puolella, merkitsee tämä sitä, että meidän on kalustettava kotimme puolta vaatimattomammin kuin olisi ollut mahdollista meidän asemassamme ennen sotaa. Näin ollen tuskin voimme hankkia kaikkea edelläesitettyä. Tämä älköön kuitenkaan lannistako meitä, vaan tehkäämme parhaamme niillä mahdollisuuksilla, joita meillä on käytettävissä.

Lienette huomanneet, että nyt on suunnitteilla kodinperustamislain avioliittoon aikoville. Sitä on ehdotettu 15.000 markan suuruiseksi ja sitä jaettaisiin harkinnan mukaan kipeimmin tarvitseville. Toivottavasti joskus tulee aika, jolloin kaikki halukkaat voivat saada avioliittolainan, joka sitten kuoleutuu lasten syntyessä.

Palaamme uudelleen tuohon kalustoluetteloon ja tarkastamme sitä lähemmin. Ehkä on parasta aloittaa *makuupaikoista*, koska käytämme sänkyä enemmän kuin mitään muuta huonekalua. Sohvavuode, joita kaikkia on tullut tavaksi nimittää hetekoiksi, on viime kymmenluvun suuri huuto. Vanhatkin perheet kantoivat oikeat sänkynsä ullakolle tai romuliitereihin ja ostivat vähän tilaavievät hetekät, sittenkun oli luovuttu topatuista pölyisistä kaksoisleposohvista eli seslongeista. Jonkin aikaa oltiinkin tyytyväisiä kodin tilavuuteen ja hyvään ulkonäköön. Mutta sitten vähitellen alettiin huomata, että vuodevaatteet kuuluivat tavattomasti näissä hetekoissa, kun niitä piti siirrellä aamuin illoin paikasta toiseen ja osan päällä istuttiin päivisin. Tosin on sitten parempityylisiä vuodesohvia, joissa vaatteet on vanerilaatikon sisällä ja päällä on irtopahja. Sellainen sohva ei juuri kavallakaan olevansa vuode, mutta sen haittana on suuri työ vuodetta yökuntoon saatettaessa. Niinpä onkin taas vähitellen alettu palata oikeihin sänkyihin ja sänkykamareihin, missä siihen vain on mahdollisuutta. Jos meillä siis on kaksio tai yksiossa makuukomero, suosittelisin oikeiden sänkyjen hankkimista, koska niihin on vielä siellä täällä saatavissa kunnon patjojakin. Tosin tällaiset sängyt ovat varsin kalliita, yksi sänky patjoineen maksaa yli 5.000 mk. Yli kymmenen tuhannen sänkysijoituk-

seen ei monellakaan nuorella parilla ole varaa, niin edullisen kuin sijoitus olisikin. Tietysti on saatavissa halvempia verkkopohjaisia sänkyjä ja niihin voi hankkia itse patjat samoin kuin hetekoihinkin. Jos kuitenkin on vain yksi huone tai olohuonetta, kamaria, on käytettävä muuhunkin kuin nukkumiseen ja perheseurusteluun, on tyydyttävä sohvavuoteeseen ja valittava tällöin paras mahdollinen.

En malta olla sanomatta paria sanaa *vuodevaatteista*, vaikkeivät ne varsinaisesti kalustoon kuulukaan. Kaikkihan tietäimme, että nuori pari saa 350 kodinperustamispistettä. Näitä pisteitä ei kuitenkaan saa käyttöönsä ilman muuta, vaan tämä määrä jaetaan ostoluvilla. Ostolupia ei taas myönnetä toiselle paikkakunnalle kuin sille, missä morsian on kirjoilla. Ensimmäinen tiedettävä paikka, mistä jotakin saa ja sitten haettava kansanhuollosta ostolupa. Monta turhaa juoksua, jonotusta ja pientä mieliharmia ovat morsiamet ja nuoret rouvat saaneet kokea ja kapioiden hankinnassa on tarvittu kaikkien mahdollisten ystävien ja tuttujen suosiollista apua. Eri kapiotavaroita saa vain määrätty esineet. Niinpä ei nuori pari saa hankkia kotiinsa sekä huopia että peitteitä, vaan jommatkummat. Melkein jokaisella lienee kuitenkin ollut jonkinlainen peite ennestään, joten voidaan saada jotakin mahdollisen vieraan niskaankin.

Jätetään sänky odottamaan onnellisiaan.

Seuraavana tärkeysjärjestyksessä lienevät *pöytä ja tuolit*. Jos on suinkin tilaa, hankittakoon niin suuri pöytä, että sen ympärille mahtuu ainakin kuusi henkeä. Senverran tulee nuoreen kotiinkin varmasti kerrallaan vieraita ja on paljon kodikkaampaa istua pöydän ympärillä nauttimassa emännän tarjouksista kuin pitkin huonetta. Nykyisin on saatavissa hauskoja paperipäälysteisiä tuoleja ja siromuotoisia pöytiä.

Kirjoituspaikka. Jos koti on virkamiesperheen asuinsija, jossa jompikumpi tai molemmat harrastavat kirjallisia töitä, on kirjoituspöytä välttämätön. Se on lisäksi komea huonekalu. Useassa kodissa ei kuitenkaan tarvita kirjoituspöytää laisinkaan, koska kukaan ei sen ääressä työskentele ja ellei sitä

tarvita, on sen hankkiminen kodin komistukseksi turhaa pröystäilyä. Lipasto, joka samalla toimii vaatesäiliönä, on aivan riittävä kirjeen kirjoittamiseen. Johonkin pieneen kotiin ei mahdu lipastoakaan ja silloin on kirjoittaminen suoritettava ruokapöydällä.

Vaatteiden säilytyspaikkana on lipasto usein riittämätön, varsinkin jos vaatekomoja on vähän. Silloin on vaatekaappi tarpeellinen, joskin se vie paljon tilaa. Jos vaatekaapissa on peili, vaikuftaa se sirommalta ja avartaa huonetta. Iso peili on varsin hyödyllinenkin.

Peilistä puheenollen voi mainita naisellisen peilipöydän jakkaroineen. Se kuuluu sänkykamariin, jos sellainen on, mutta älköön sitä sijoitettako perheen olohuoneeseen. Kylpyhuoneessa voi suorittaa kaiken, minkä kampauspöydän ääressäkin ja siksi se on mielestäni suuressa määrin ylellisyyshuonekalu.

Astiakaappi on jokseenkin välttämätön, sillä vain harvassa kodissa on varaa antaa seinäkomeroa astioille. Ennen ostettiin pitkiä muhkeita senkkejä ja vielä apusenkkejä. Nyt alkavat pitkät matalat astiakaapit olla pois muodista ja sijaan tulee taas korkeampia kapeahkoja kaappeja. Suosittu on n.s. pirttikaappi. Astiakaapin valinnassa on pyrittävä ennenkaikkea käytännöllisyyteen.

Jokin mukava *istuin* pitää jokaisessa kodissa olla. Ennen sotaa pidettiin melko välttämättömänä oikeata sohvanurkkausta kaksine mukavine tuoleineen ja sohvineen. Nyt on sellaiseen vain harvalla varaa. Tietysti kaksi nojatuolia on erinomainen asia, jos on tilaa ja varaa, mutta jo yksikin antaa kodille viihtyisyyden leiman. Sohva on pikku kodista useimmissa tapauksissa jätettävä pois, koska se on tarpeettoman kallis huonekalu ja enemmän vieraita kuin omaa väkeä varten. Viihtyisään nurkkaukseen kuuluu jalkalamppu ja pieni pöytä, joka samalla voi palvella ompelupöytänä, mutta myös lehtiä ja kirjoja voi siinä pitää. Kodissa pitää todellakin olla ainakin yksi viihtyisä nurkkaus, ettei tarvitse lähteä ravintolasta etsimään mukavia tuoleja.

Kirjahyllykköä tai kaappia alkoon puuttuko yhdestäkään nuoresta kodista, kuinka vaatimaton se muuten lieneekin. Lasiovilla suljettava kirjakaappi on hieno, mutta ei niin houkutteleva kuin avohylly. Missä kirjoja on enemmän, ovat avonaiset hyllyt ainoa mahdollinen. Kirjahylly on lisäksi huokea huonekalu, sillä hyllyn ei tarvitse olla komea, kirjat ovat sen kaunistus. En tarkoita, että ostaisimme sellaisia kirjoja, joita emme koskaan lue vain näyttääksemme niitä vieraille, mutta ostetut kirjat on säilytettävä omassa hyllyssään eikä ikkunalaudoilla tai pöydän jalalla vetelehtimässä. Kirjahyllystä voimme helposti lukea, mitä kodissa harrastetaan.

Ompelukone on monessa kodissa varsin välttämätön huonekalu. Ennen pitkää se olisi hankittava jokaiseen nuoreenkin kotiin. Radiosta voidaan olla eri mieltä. Omasta puolestani sanoisin, että hankittakoon kotiin ensin muuta viihtyisyyttä ja sitten vasta kallis kovaääninen radio, niin paljon hyödyllistä ja arvokasta kuin sieltä kuultaneenkin.

Kaikki edelläesitetty on tarkoitettu suunnilleen yhtä huonetta varten. Moneen yksioon tai kamariin ei tämä kaikki mahdu ja niin siitä riittää kalustoa toiseenkin huoneeseen. Jos on käytettävissä keittiö ja kamari, siirtyy ruokailupöytä ja astiakaappi useimmiten keittiöön. Jos taas on kaksi huonetta keittiön lisäksi, järjestyy toinen luonnostaan makutu- ja emännänhuoneeksi, toinen olo- ja isännänhuoneeksi. Olohuonetta voidaan tällöin käyttää myös ruokailuhuoneena, ellei siihen ole erikoista soppea joko hallissa tai keittiössä. Jos huoneita on kaksi, on kodissa ehdottomasti oltava varavuode vieraita varten. Pienenkin kodin on opittava alusta alkaen olemaan vieraanvarainen ja yösijan tarjoaminen on monelle ystävällemme tervetullut lahja. Koti ei ole oikea koti, ellei sen suojiin voida vierasta majoittaa.

Millainen on nykyisen nuoren kodin värisävy? Kodit ovat jälleen vaalenneet. Muistamme 20- ja vielä 30-luvunkin tummat seinäpaperit ja tummat huonekalut. Ne olivat työntäneet voimallisesti syrjään edeltäjänsä maailmansodanaikaiset valkoiset kalustot, joita tapaamme vielä vanhoissa kodeissa. Nyt

on puunväri tullut suureen suosioon. Johtuuko se ehkä siitä, että naiset ovat näinä sotavuosina joutuneet etupäässä koteja kalustamaan ja hankkineet tällöin naisellista vaaleutta ympärilleen? Kuinka sitten miehet viihtynevät näissä keltaisissa kodeissamme? Jos huoneita on useampia, ovat tummemmat värit jossakin huoneessa paikallaan, vaikka makuuhuoneen ja emännän ympäristön toivoisikin säilyttävän vaaleat värinsä kauan. Värejä valitessa, mikäli siihen on mahdollisuuksia, on otettava huomioon huoneen sijoitus. Pohjoisenpuolelle valitsemme luonnollisesti punertavavivahteisia seinäpapereita ja huonekaluihin lämpimiä värejä, ruskeata, vihreätä, punaista. Etelänpuolella voi taas olla sinertävät seinäpaperit ja huonekalut miedommanvärisiä. Jokin sininen nojatuoli hyvin aurinkoisessa huoneessa on mieluisa viilentävä läikkä.

Keittiö on oma lukunsa. Keittokomero on viime kymmenluvun ylistetty keksintö niinkuin hetekakin. Mutta nyt alamme jälleen hartaasti kaivata oikeata keittiötä, mihin mahtuu ruokapöytä ja kunnolliset työpöydät, missä mahtuu säilömiseen, silittämiseen ja leipomaan. Mikä ajan säästö olisikaan perheenemännälle, jos arkiateriat voitaisiin syödä keittiössä. Keittiöissä on useimmiten kiinteä kalusto, mutta lukuisia pikku keksintöjä ja parannuksia sinne voidaan tehdä. Siellä jos missään tarvitaan isännän taitoja kuivaustelineiden, silityslautojen ym. rakentelussa. Jos keittiössä on vähän tilaa, voidaan hankkia laskulevyllinen pöytä. Keittiössä ei saa olla huonekaluissa mitään toppauksia, ei edes paperikangasta, vaan kaikki täytyy voida pyyhkiä kostealla rievulla. Missä keittiö on oikea kunnan huone, kalustetaan se ruokailu- ja oleskeluhuoneeksi, mutta siellä ei mielellään nukuta. Jokin puusohva varavuoteena siellä voi olla. Maalaisessa tupakeittiössä, jossa on riittävästi tilaa, voi olla jokin kaksikerroksinen sänkykin.

Kaikki tässä suunniteltu on kahta henkeä varten. Usein on vajaan vuoden kuluttua perheessä kolmaskin jäsen ja se tuo usein ainakin tilapäisesti neljännekin, apulaisen. Tällöin joudutaan heti tekemään kodissa joitakin muutoksia. Vauva

tarvitsee parhaan paikan, valoa ja ilmaa. Häntä silmälläpitäen on kenties entinen valoisa olohuone muutettava makuuhuoneeksi vauvansänkyineen, hoitopöytineen ja muine tarpeineen. Kuitenkin pitäisi, jos siihen vain suinkin on mahdollisuuksia, säilyttää kodissa jokin nurkka, mihin voi ottaa vastaan yllättävänkin vieraan, sillä vaikka nuori perhe itse on saattanut tottua kaikkialla keinuviin vauvanvaippoihin ja pikku housuihin, ei se saata vierasta samassa määrässä kiinnostaa ja hän tuntee itsensä kiusaantuneeksi. Vauvan elintilalle olisi keksittävä jotkin sopivat rajat. Vauvan vuode on oma ongelmansa. Olkoon se mahdollisimman kaunis, sillä sen ympärillä nuori perhe viettää onnellisimmat hetkensä.

Kun edellä esittelin huonekalujen hintoja, olivat ne kaikki n.s. standardihuonekaluja. Jos meillä on mahdollisuuksia, emme varmastikaan halua saada tyypillistä standardikotia eli siis sellaista, jollaisen voimme tavata kymmenellä ehkäpä sadalla nuorella parilla läheisyydessämme. Jos meillä on pääomaa kotimme perustamiseen, voimme nykyisinkin saada yksilöllisiä huonekaluja. Joissakin huonekaluliikkeissä saattaa olla vielä arvokkaita hyvistä materiaalista valmistettuja huonekaluja, n.s. vanhaa varastoa, jotka ovat jääneet sinne kalteutensa vuoksi. Sitten on antiikkihuonekalujen kauppvoja, joista löytää erikoisen kauniita huonekaluja, jotka sopivat uudenaikaiseen ympäristöön. Kaikki perintöhuonekalut otetaan nyt nuoriin koteihin suurella kiitollisuudella vastaan, koska juuri ne tuovat kotiin persoonallista leimaa. Nyt emme halveksi ullakkojen kätköjäkään, vaan etsimme sieltä esiin vanhat lipastot, keinutuolit ja sohvut. Toinen yksilöllisten huonekalujen lähde ovat taitavat ammattipuusepät, jotka valmistavat huonekaluja piirrosten ja mallien mukaan.

Mutta vaikka me ostaisimmekin kaupoissa olevia standardihuonekaluja, jotka nekin ovat varsin kauniita, ammattipiirtäjien käsialaa hyvine suhteineen, niin jotakin yksilöllistä tahdotisimme kotiimme saada. Edes yhden huonekalun. Se antaa koko kodille omintakeisen tunnun. Ehkäpä perheenpää val-

mistaa itse jonkin huonekalun ja se on meille kaikkein arvokkain.

Mutta vaikkei meillä olisi yhtään persoonallista huonekaluaan, voimme saada kuitenkin kotimme erilaiseksi kuin kenenkään toisen. Voimme asettaa huonekalut paikoilleen juuri oman makumme mukaan, ehkäpä joskus mielikuvitustammekin apuna käyttäen. Ja sitten hankimme persoonallisella maullamme lamput, matot, verhot ja taulut. Sota-aikana monet meistä ovat ehkä saaneet lamppuja ja monia muita kodin koriste-esineitä rintamalta ja niitä vaalimme kotimme todellisina aarteina. Kattolamppujen aineksena onkin nyt useimmiten puu tai lasi, pöytälamppuissa käytetään puuta, keramiikkaa ja lasia, varjostimina useimmiten pergamiinia. Voipa moni nuori rouva ylpeillä omien käsin tekemällään lampunvarjostimella. Ennen hankittiin karvalankamattoja lattioille. Nyt niistä tuskin voidaan uneksia. Loimilangat ovat myös niin kateissa, että räsymattoakin saadaan kutoa paperiloimeen, ellei ole omavaraista pellavaa. Paperiloimeen kudottu räsymatto on kauniimpi kuin paperimatto. Kumpiakin saa ostaa valmiina räsymaton ollessa luonnollisesti kalliimpaa. Matto on suuri kodikkuuden luoja, siitä emme pääse mihinkään. Samoin on verhojen laita. Paperiverho on tilapäisverho. Jos voimme hankkia oikeata kangasta taas rauhan koittaessa, on se monin verroin arvokkaampaa. Paperiverho haalistuu ja repeytyy niin perin pian. Ryllyjä, sohvatyynyjä, seinäkudoksia y.m. tekstiilejä, joilla nuoret rouvat ennen ylpeillivät, ei nyt juuri voi saada. Mutta kekseliäisyys auttaa tässäkin. Trikootähteistä kudotaan paljon kaunista ja jokaiselle naiselle kertyy silkisukistaan ja alusvaatteistaan aina kudontaainesta. Trikoista saa myös huonekalupäällistä, samoin hetekanpeitteitä, oviverhoja y.m. — Öljyvärimaalauksia nuoreen kotiin tuskin kannattaa hankkia, mutta jokin akvarelli olisi hauska. Etteivät seinät näyttäisi kovin tyhjiltä, voidaan niihin ripustaa jokin kukkamaljakko tai metallinen pidike, mutta ei halpoja painokuvia. Maljakoita, koristelautasia, rasioita

y.m. kertyy lahjoina uuteen kotiin ja kaikki ne luovat persoonallista tuntua.

Tänä aikana meillä tuskin on tilaisuutta luoda kaunista kotia sanan varsinaisessa merkityksessä, mutta viihtyisän kodikkaan ympäristön me voimme luoda. Kotona pitää on niin viihtyisää, että se todella muodostuu parhaaksi paikaksi maailmassa. Emännän kunnia-asia on, että siellä on aina siistiä, puhdasta, raikasta. Tänä aikana kotia rakentaessamme on meidän myös pakko oppia ajattelemaan sosiaalisesti. Meidän kotimme ei saa olla täydellinen ja yltäkylläinen, jos jollakin vierellämme ei ole kodinperustamismahdollisuuksia laisinkaan. Tänä aikana opitaan iloitsemaan vähästä ja suhtautumaan huumorintajulla pieniin ja ehkä usein suuriinkin puutteellisiin.

Erikoisesti tahtoisin lopuksi korostaa sitä, etteivät huonekalut ja kaikki persoonalliset lisätarvikkeetkaan tee kotia, vaan ihmiset tekevät kodin. Siksi on niin tärkeää tänä aikana uusia koteja perustettaessa, kun niin paljosta ulkonaisesta joudutaan tinkimään, että kodin sisäinen rakenne on luja, että kylmissäkin huoneissa asustavien nuorten ihmisten sieluissa on paljon valoa ja lämpöä. Jos nuori perheenemäntä ottaa aina hyvällä tuulella vastaan miehensä ja vieraansa eikä rupea pyytelemään anteeksi jo heti ovella kodin yksinkertaisuutta ja syyttämään aikaa, viihtyvät siellä kaikki eivätkä huomaa laisinkaan kodin mahdollisia pieniä puutteellisuuksia. Se onkin meidän, tämän hetken nuorten perheenemäntien kunnia-asia, luoda viihtyisä koti vähin keinoin, sydämen voimin ja uskoen, että ahkeralla työllä voitamme vaikeudet, jotka saattavat nyt avioliittomme alkutaipaleella olla suuriaakin. Kerran voi olla taas aika, jolloin latioillamme on karvalankamatot ja vuoteissamme hyllyvät resorit, mutta silloin olemme varmasti oppineet ymmärtämään kaiken tuon toisarvoisuuden sen todella arvokkaan rinnalla, jota tämä kova aika on meille itsekullekin opettanut, kun olemme saaneet rakentaa uusia koteja tulevaa sukupolvea varten.

Maiju Gebhard:

ARKIASKAREISTA.

Ajatellessani kodin arkiaskareita tulee mieleeni erään ystäväni avara tupa, jonka peräseinällä on pitkä, valkea, maalaa-maton ruokapöytä leveään akkunan alla. Talon emännällä, ystävälläni on tapana kattaa ruokapöytä tähän tuvan pöydälle niin, että siinä aina on kukkia maljakossa. Välistä siinä on ketokukkia, päivänkakkaroita ja sinikelloja, välistä puutarhan hienoja kasvatteja, mitä kulloinkin on kauneinta saatavissa. Mutta kerran sattui ystäväneni niin, että ei kedolla, metsässä eikä puutarhan monissa kukkapenkeissä ollut yhtään kukkivia kukkia. Ja juuri silloin odotti hän vieraita kotiinsa. Miten hän nyt saisi kahvipöytänsä juhlatunnun ilman kauniita kukkia? Hän oli hyvin pahoillaan.

Silloin hän äkkiä muistikin, että perunathan parhaillaan kukkivat. Hän kiiruhti perunamaalle, poimi sieltä suuren nipun sinipunaisia perunankukkia, jotka hän asetti maalaa-mattomalle, valkeaksi pestylle pöydälleen matalaan, leveä-suiseen maljakkoon. Tuolle pöydälle hän nyt kattoi kahvipöydän vierailleen. Ja kun aurinko paistoi noille sinipunaisille, keltaheteisille perunankukille näyttivät nuo kukat mitä hienommilta, harvinaisemmilta puutarhakukilta.

Niinpä kun vieraat saapuivat, ihmettelivät he kahvipöydän kauneutta.

"Sinulla on aina niin kaunis kahvipöytä, ja sinulla on aina niin ihmeen kauniita kukkia!"

"Mitä ihastuttavia kukkia sinulla nytkin on? Kuule! Eivät-hän — — — eiväthän ne vain ole perunan kukkia?"

"Kyllä, ne ovat vain perunankukkia!"

"Kuule. Minä en ole koskaan tiennyt, että perunankukkaset ovat näin kauniita!"

*

Sellaisia me olemme, me ihmiset, että me emme huomaa, emmekä näe kaikkea kaunista ympärillämme. Ja sellaisen, mikä on kaikkein tavallisinta, jokapäiväisintä, sellaisen kauneutta ja arvoa me kaikkein vähimmän huomaamme.

Erikoisesti voi sanoa, että perheenemännän *jokapäiväiset kodinhoitotyöt* ovat sellaisia, että niiden kauneutta ja arvoa me tuskin huomaamme. Kodinhoitotyöt uusiutuvat päivästä päivään niin samanlaisina töinä ja muuttuvat pian niin vaistomaisesti tehtäviksi, välttämättömiksi töiksi, että lopulta ei niitä enää ajattelekaan ja niin niiden arvo ja merkityskin häviää tyystin mielestä.

Moni emäntä lakaisee, siistii, laittelee vuoteet, kattaa pöydän, pesee astiat, asettelee kaikki paikoilleen, paikkaa, parsii, pukee lapset, pesee vaatteet ja tekee kaikki tämäntapaiset kodinhoitotyöt välttämättöminä töinä. Hän pitää ehkä niitä kaiken lisäksi raskaina, ikävinä, aikaa ja voimia kuluttavina töinä. Ja monet naiset ja varsinkin miehet pitävät niitä töinä, jotka eivät mitään taloudellista hyötyä tuota ja joille sen vuoksi ei ole heidän mielestään mitään arvoa.

Jokapäiväisyydessään on niiden kauneus ja arvo kadonnut heidän käsityksestään kuten perunankukkien kauneus.

Tämä on toiselta puolen ymmärrettävääkin. Kaikissa muissa emännän töissä on työn arvo ja merkitys paljon tuntuvampaa, huomattavampaa. Karjataloustyön arvo tuntuu näkyvästi näkyvästi ja selvästi meijeritilissä tai maito- ja voikiloissa. Jos emäntä on töissään välinpitämätön ja huolimaton, vähenevät tulot, kyllä hän itse ja muut perheenjäsenet sen heti huomavat. Kananhoitotyön arvo huomataan tuntuvasti ja näkyvästi munantuotannossa, sianhoitotyön arvo sikojen lisäkasvussa, pikkuporsaiden onnistumisessa ja teurastajan maksuissa. Ruoanlaittotyön arvo tuntuu omassa ja muiden vatsassa ja

mielihyvässä. Ja käsitöiden arvo näkyy hyvinä lankoina, kudottuina kankaina ja ommeltuina vaatteina. Ne näkyvät niin hauskaasti omalle silmälle ja niitä voi mielihyvin muillekin näytellä. Ja näyttäessä näitä töitä saa osakseen usein kiitosta ja kehumista, joka meille jokaiselle tekee niin hyvää.

Rahaa vastaanottaessamme tai kehumista ja kiitosta saadesamme arvostamme usein työn sen mukaan miten paljon rahaa tai kiitosta se on tuottanut. Jos työmme esim. kanalan puolella tuottaa meille hyviä tuloja, annamme sille erittäin suurta arvoa, tai jos joku kankaamme on kauneutensa ja hyvän työnsä puolesta saanut erittäin paljon kiitosta, panemme sille työlle suuren arvonkin.

Mutta kodinhoitotyöt, nuo jokapäiväiset, alati uusiutuvat työt, jotka tuskin on saatu tehtyä, kun ne jo uudellensa on tehtävä, jotka häviävät kuin tuhka tuuleen, joita saa tehdä kaiken päivää, ja kuitenkin illan tullen tuskin enään itsellensäkään näkyvät, joista ei mitään kiitosta saa, eikä rahatuloja kanneta, ne ovat sellaisia töitä, joiden merkitystä ja arvoa emme todellakaan tule tarpeeksi huomanneeksi.

Ja kuitenkin ovat nämä työt mitä tärkeimpiä *kodin onnelle ja menestymiselle*. Ehkäpä ei niin paljon kodin *aineelliselle* onnelle ja menestymiselle, mutta sitä enempi kodin *henkiselle* onnelle ja menestymiselle. Siis sille, joka tekee elämän elämisen arvoiseksi.

*

Voiko lattian lakaisemisella, pikkutyön esiliinan solmiamisella, ruoka-astioiden korjaamisella, kukkien kastelemisella ja puhtauden ylläpitämisellä todella olla niin suuri merkitys kodin menestymiselle ja onnelle?

Tarkastakaamme kerran vähän lähemmin näiden töiden merkitystä.

Tunnen erään kodin, jossa emäntä ei juuri tällaisista töistä piittaa. Hän oli nuorena tyttönä nätti kiharapää ja muutenkin suloinen iltamissa tanssittaa. Mutta nyt emäntänä olessa on hänen kotinsa suorastaan kamala. Tuvan lattia on aina

pahassa siivossa. Vuodevaatteet ja ihmisten pitovaatteet ovat likaiset. Lapset toraiset, kuten äitinsäkin, ruoka-astiat pesemättöminä pöydällä j.n.e. Ollessani tuossa kodissa huomasin, miten isäntä tuosta kaikesta kärsi. Hän oli edistyshaluinen pienviljelijä, joka raivasi uusia pelloja, pani vanhoja salaojiin ja oli kaikissa suhteissa ottanut käytäntöön uudenajan parannettuja viljelysmenetelmiä. Kun hän toi minut asemalta kotiinsa, keskustelimme innostuksella hänen harrastuksistaan ja pyrkimyksistään. Mutta kun hän oli vienyt minut kotiinsa näin piankin miten häntä kiusasi näyttää minulle sitä. Häntä kiusasi, että tuvan likaisenharmaa lattia taaskin oli lakaisematon ja että tarjotin, jolla emäntä kantoi meille tervetuliaiskahvia, oli niin tuhrainen. Häntä kiusasi lasten likaisuus kun ne tulivat vierasta tervehtimään ja häntä hävetti, että vieraalle yöksi tarjottiin vuode, jossa hän tiesi olevan syöpäläisiä.

Emännän välinpitämättömyys kodinhoitotöitä kohtaan täytti tämän kodin epäjärjestyksellään ja hävitti sieltä viihtyisyyden.

Ja kodin viihtyisyys, sehän on juuri kodin henkinen perustus.

Jos me vuorostaan ajattelemme viihtyisää kotia, jollaisia koteja meillä onneksi on niin paljon, niin huomaamme, että niissä aina vallitsee siisteys ja järjestys. Jos loihdimme mielikuviuksissamme silmien eteen jonkin viihtyisän kodin, jonka tunnemme, niin varmasti näemme tuvan, jonka puhdasta lattiaa peittävät kotoiset riepumatot, jossa penkit ja pöydät ovat puhtaaksi pyyhityt, jossa kaikki on paikoillaan, mitä sillä kerta ei työ vaadi esille, missä emäntä askartelee puhtaissa vaatteissa, missä lapset leikkivät tyytyväisinä ja iloisina, missä kukkasat kukkivat akkunalla ja mihin isäntä ylpeydellä ja ilolla tuo vieraansa.

Kodinhoitotöiden tärkeimpiä tarkoituksia on siis *viihtyisyyden luominen kotiin*.

Mutta kodinhoitotyöt tarkoittavat myöskin *järjestyksen ylläpitämistä* kodissa. Tämäkin oseltaan luonnollisesti tavoittaa viihtyisyyttä, mutta on sillä muitakin hyviä puolia.

"Tee kaikki ajallaan,
pidä kaikki paikallaan",

on vanha koettu neuvo. Ei ole turhaa astua tänään pari askelta pannakseen esineen paikalleen, ja sen kautta säästää huomiselta kymmeniä, ehkäpä satoja askelia, jonkun esineen etsintään, joka ei ole paikallaan.

Hyvä järjestys säästää siis aikaa. Mutta se tuo muutakin tullessaan. Turha etsintä ja hakeminen tuo tullessaan kiu-saantuneen mielen: "Missä se nyt taaskin on, kuka sen on taaskin vienyt, se nyt on kumma, kun mitään ei koskaan löydä!"

Pian tora ja epäsopu, jopa viha ja kaunakin täyttävät kodin, jossa on järjestyksen puute.

Nuo väsyttävät, turhilta näyttävät järjestelytyöt ovat siis suurimerkityksellisiä viihtyisyyden lisääjänä, ajan säästäjänä ja *sovun* ja hyvän mielen ylläpitäjänä.

Puhtauden ylläpitämistä tarkoittavat kodinhoitotyöt tuovat muutakin tullessaan kun viihtyisyyttä. Puhtaus ja terveys ovat läheisiä toisilleen, likaisuudessa viihtyvät bakteerit = tautien synnyttäjät. Tuossa aikaisemmin mainitsemassani epäsiistissä kodissa oli emännän 14-vuotias veli lyönyt kirveellä polveensa. Haava oli itse asiassa pieni, mitätön, ja sepä vuoksi ei siitä oltu välitettykään. Nyt se oli ruvennut märkimään. Poikaa oli käytetty lääkäriissä ja diakonissallakin, mutta mikään ei ollut auttanut. Vähän se oli aina parantunut, mutta sitten se oli alkanut uudestaan märkiä, ja nyt he pyysivät minuakin sitä katsomaan. Poika makasi likaisessa vuoteessa, likaisin jaloin likaisin käärein. Puhtautta, puhtautta siinä vain kaivattiin ja haava olisi pian kasvanut umpeen! Poika olisi päässyt ulos juoksemaan ja leikkimään ja pojasta olisi taas ollut hyvä työntekijä tälle pikku kodille.

Emännän kodinhoitotyöt tarkoittavat siis myöskin *terveyden säilyttämistä kodissa.*

Nuo mitättömiltä näyttävät askareet, nuo kymmenet erilaiset kodinhoitotyöt vaikuttavat siis ratkaisevasti kodin viihtyisyyteen, sopuisaan henkeen ja terveyteen, mitkä kaikki

ovat elämälle äärettömän suuriarvoisia. Mutta niillä on vieläkin syvempi merkitys.

Viihtyisä ja sopuisa koti luo kotiin hyvän hengen, joka vuorostaan kehittää ja muodostaa kodin asukkaiden luonteet ja elämäntavat. Kodinhoitotöillä on siis tärkeä *kasvattava ja siveellinen merkityksensä*. Ne vaikuttavat perheenjäsenen sielunelämään. Jos niitä väheksytään ja ne laiminlyödään, vajoaa ajatuksemme, luonteemme ja elämämme alaspäin (mikäli emme ole erikoisen vahvoja luonteita). Mutta jos niitä kunnioitetaan ja ne suoritetaan rakkaudella ja hyvin, kohoavat myös ajatuksemme, luonteemme ja elämämme korkeammalle ja korkeammalle.

*

Nämä kodinhoitotyöt ovat siis niinkuin perunankukat. Ne näyttävät niin turhilta ja mitättömiltä, että niitä tuskin huomaakaan. Mutta jos niitä rupeaa ajattelemaan ja tarkastamaan huomaakin, että niillä on suuri arvo ja merkitys elämässämme.

Senvuoksi alkäämme unhoittako kunnioittaa näitäkin töitä, jotka tarkoittavat kodin viihtyisyyden luomista. Sillä kodin viihtyisyys on kodin henkinen perustus.

Nyt ei kuitenkaan pidä kenenkään erehtyä luulemaan, että paras perheenemäntä on se, joka pitää kotinsa moitteettoman puhtaana ja järjestyksessä ja keskittää kaikki ajatuksensa ja työnsä kodinhoitotöihin. Sillä hän ei ole paras perheenemäntä.

Ensiksikin voi näissäkin aherruksissa mennä liian pitkälle. On olemassa sellaisiakin perheenemäntiä, jotka ylenpalttisella siistimisinnollaen tekevät elämän suorastaan kiusalliseksi, jopa sietämättömäksi kanssaihmisilleen.

Tämän tekee esimerkiksi sellainen emäntä, joka ei salli lasten leikkiä tuvan permannolla pienine palikkoineen ja käpyineen. Niin ahdasmielinen ei emäntä saa siisteydessään olla. Kodin tulee olla rakas koti lapsillekin, jossa vapaasti saa leikkiä. Mutta emännän tulee opettaa lapset korjaamaan lelunsa pois heti kun leikki on päättynyt. Jos tämä vaatimus

olisikin kiusankappale heidän lapsina ollessaan, saavuttavat he sen kautta korvaamattoman taidon vanhemmaksi tultuaan. Muistan, miten eräs toverini sanoi koko elämänsä saaneen kärsiä siitä, ettei hänen äitinsä ollut vaatinut häntä korjaamaan leikkikalunsa ja miten hän äidiksi tultuaan lujasti päätti vaatia tämä lapsiltaan, jottei heille tätä kärsimystä aikuisena tulisi.

Liiallisuuteen menee myös se perheenemäntä, joka vaatii tuvan lattian kurakelin aikana pysymään moitteettoman puhtaana. Jos hän tämän tekee ja kieltää perheenjäseniään palaa-
masta työstään kuraisin, vaikkakin jo hyvin pyyhityin saappain muodostuu hänen puhtausintonsa kodille jo sietämättömäksi. Kodin tulee olla sen asukkaiden työhön ja elämään soveltuva, muuten se ei ole oikea, hyvä koti.

Lopuksi, väärällä pohjalla työskentelee sekin emäntä, joka uhraa kodinhoitotöilleen niin paljon aikaa, että emännän muut työt, kodin tuotannolliset työt siitä kärsivät.

Hyvä perheenemäntä ei siis ole se, joka antaa kodinhoitotöilleen suurimman arvon ja uhraa näiden suorittamiseen enimmänsä aikaa. Pikemminkin se, joka löytää oikeimman suhteen muiden töittensä ja kodinhoitotöiden välillä.

Kodin viihtyisyys on tärkeä kodin henkisenä perustana, mutta kodin taloudellinen menestyminen on kodin olemassaololle välttämättömyys. Ja kun tosiasia on sellainen, että perheenemäntä miehensä työtoverina ratkaisevasti vaikuttaa kodin taloudelliseen menestymiseen, on hänen myös kiinnitettävä kaikessa huomionsa niihin seikkoihin, joista kodin taloudellinen menestyminen riippuu.

Se emäntä on hyvä emäntä, joka löytää oikean suhteen muille töilleen ja kodinhoitotöille.

Joka kodissa on tämä suhde erilainen.

Alkavassa kodissa täytyy luonnollisesti supistaa elämän viihtyisyysvaatimukset mahdollisimman vähäisiksi, vaikkakin viihtyisyysvaatimuksia ja niiden tyydyttämistä tulee ollakin.

Mutta kodin kehittyessä ja varallisuuden lisääntyessä lisääntyvät luonnollisesti elämänvaatimuksetkin. Senvuoksi on emännän oltava joustava ja pystyttävä tyydyttämään lisääntyneitä viihtyisyysvaatimuksia. Hänen on, kotiolojen niin vaatiessa tai salliessa, muutettava suhdettaan muiden töiden ja kodinhoitotöiden välillä.

Perheenemännän tehtävät ovat moninaiset. Ne ovat kaikki kodin taloudelliselle ja henkiselle menestymiselle suuriarvoisia. Mutta punnitessamme eri töiden arvoa omassa mielessä tai perheemme ja vieraidenkin edessä voimme joskus erehtyä arvostamaan kodinhoitotöiden merkityksen väärin. Niiden suurta arvoa koko kodille emme koskaan saa unohtaa, vaikkakin ne pintapuolisesti katsoen näyttävät mitättömiltä ja arvottomilta kuin perunan kukat.

